KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

93

YIL: 8 ● ARALIK 1993 ● 20.000 TL.

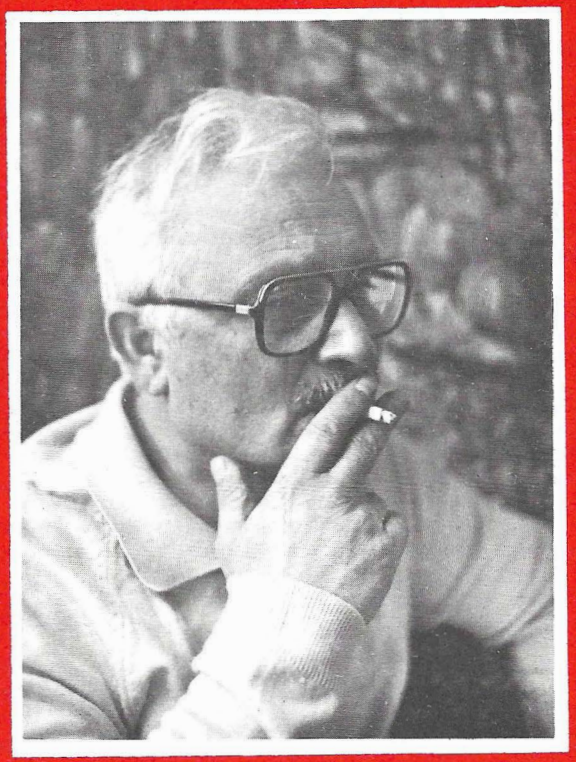

sanatının 40. yıldönümünde
GÜNDOĞDU SANIMER

bu sayıda: ● nazif evren ● ahmet uysal ● osman bolulu ● şinasi özdenoğlu ● mehmet yaşar bilen ● ahmet özer ● talip apaydın ● nadir gezer ● naim tirali ● aziz nesin ● ilhan demiraslan ● charles - ferdinand ramuz (çev.: tuna ertem) ● çiğdem sezer ● betül tarıman ● ayhan hünalp ● ergül çetin ● subutay hikmet ● ömer nida ● ahmet kenanoğlu ● muzaffer uyguner ● oya uysal ● enver atılgan ● nilgün süzen ● f. kadri gül ● şahin yıldırım

KIYI'dan

● Dergimiz Genel Yayın Yönetmeni **Gündoğdu Sanımer**'in şair yüreği vurgun yedi. Sağlık durumu iyiye doğru giden **Sanımer**'e, acil şifalar diliyoruz.

● **Dergimiz Şairlerinden yeni kitaplar.**
Ömer Kayaoğlu'nun yeni kitabı: SEVGİ BAYRAMI.
Bir Avuç Köpük (1936), **Kabuk** (1962), **Şah Katı Düşleri** (1982). **Ozanca** (1986) ve **Trabzonlu Kemençeden** (1986) adlı şiir kitapları bulunan, dergimiz şairlerinden **Ömer Kayaoğlu**'nun **'Çocuklara Şiirler'i Sevgi Bayramı** adıyla yayımlandı. **Anadolu Sanat Yayınları**'nın bir ürünü olan yapıt, ressam **Mustafa Delioğlu**'nun çizgileri, grafik sanatçısı **Ersu Pekin**'in düzenlemesiyle okura sunuluyor. Anadolu Sanat Yönetmeni **İ. Gündoğdu Kayaoğlu**'nun zor beğenirliği son yılların en özgün kitabıyla tanışmamızı sağladı. Yapıt önümüzdeki yıl Makedonca basılacak.

● **Ahmet Özer'in 5. kitabı: AŞKLAR YEDEĞİNDE ÖMRÜMÜZÜN.**
Sanat Danışmanımız şair **Ahmet özer**'in 5. şiir kitabı AŞKLAR YEDEĞİNDEN ÖMRÜMÜZÜN geçen ay Cem Yayınları'nda çıktı. 1993 **Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı Ödülü**'nü alan yapıt, 1. hamur kâğıda basılmış olup, 88 sayfadan oluşuyor.

● **Çiğdem Sezer'in ikinci kitabı: ÇILGIN SU.** 1991'de İzmir Belediyesi 'Kadın' konulu şiir yarışmasında, 1992'de Petrol İş Sendikası Kırıkkale Şubesi'nin düzenlediği şiir şarışmasında ve 1993'te Yarımca Festivali Şiir yarışmasında ödüle değer görülen, 1993 Ali Rıza Ertan Şiir ödülü, Dünya Kitap Dergisi Şiir Ödülü birinciliğiyle, Sabri Altınel Şiir Ödülü üçüncüsü şair arkadaşımız Çiğdem Sezer'in ikinci şiir kitabı Çılgın Su adıyla Dünya Kitap Yayınları arasında Kasım 1993'te yayımlandı.
Ömer Kayaoğlu, Ahmet özer ve **Çiğdem Sezer**'in şiir kitapları, şairlerinin imzasıyla, dergimiz adresinden istenilebilir.

● **Aksoy, Moran** ve **Dikerdem**'i yitirdik.
Türk Dil Kurumu'nun eski genel yazmanlarından **Ömer Asım Aksoy**'u 30 Ekim, **Berna Moran**'ı 31 Ekim'de, Barış Derneği Genel Başkanı **Mahmut Dikerdem**'i 3 Ekim'de yitirdik. **Dikerdem** 77, **Moran**, 72, **Ömer Asım Aksoy**, 95 yaşındaydı.
Aksoy, uzun yaşamı süresince; savcılık, savunmanlık, edebiyat öğretmenliği, Maarif-i Mahalliye-i İslâmiye Cemiyeti üyeliği, Muallimler Cemiyeti Reisliği, Halkokulu Müdürlüğü, Halk Fırkası ve Halkevi başkanlığı, Gazi Sancak gazetesi yöneticiliği ve yazarlığı yaptı. Antep-Fransız savaşına katıldı. 1935-1950 yılları arasında dört dönem Gaziantep milletvekilliğine seçildi. 1940-1983 yılları arasında TDK yönetim Kurulu üyesi, Derleme ve Tarama Kolu Başkanı, Genel Yazman ve Türk Dili dergisi sorumlu yönetmeni olarak dilin özleşmesi yolunda 43 yıl emek vererek çalıştı.

● **İstanbul üniversitesi İngiliz Dili ve edebiyatı** bölümünde uzun yıllar öğretim üyeliği yapmış ve çok sayıda sanatçı ve araştırmacının öğretmeni olan **Berna Moran, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri** adlı yapıtıyla büyük ilgi toplamıştı. Bu yapıtı, 1973 TDK Bilim Ödülünü alan **Moran, Türk Roma-nına Eleştirel Bir Bakış** adını verdiği iki ciltlik yapıtında, **Ahmet Mithat**'tan **Yusuf Atılgan**'a pek çok romancımızın yapıtlarını incelemişti. Yazarın Türklerle İlgili İngilizce Yayınlar Bibliyografisi (1969) adlı bir yapıtı daha bulunuyor.

● Dişişleri Bakanlığında uzun süre görev yapan, **Cenevre, Bern** ve **Kahire** elçiliklerinde çalışan, Ortadoğu ve Kıbrıs dairesinde genel müdürlük yapan, **Amman, Tahran, Akra** ve **Yeni Delhi** büyükelçiliklerinde bulunan **Dikerdem** 1946-1947 yıllarında Akşam gazetesinde yazılar yazdı. Onun asıl ünü **Orhan Veli** ve arkadaşlarıyla birlikte ünlü **Yaprak** dergisinin kurucularından olmasıydı. **Ortadoğu'da Devrim Yılları** ve **Üçüncü Dünyadan** adlı kitapları bulunan **Dikerdem**, 1977 yılında **Barış Derneği** kurucuları arasında yer aldı, başkanlığa seçildi. 12 Eylül askeri darbesi sonucu tutuklandı. Toplam 3 yıl cezaevinde kaldı. 1991 yılında beraat etti. Baskı döneminde yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamadı.

● Dergimizin 69. sayısının **'atardamar'** bölümünde ayrıntılı özgeçmişini verdiğimiz, **Ahmet özer** ve **Mehmet Yaşar Bilen** arkadaşlarımıza yazdığı mektupları yayımladığımız yaşamı başlı başına bir erdem olan, cumhuriyetimizin değerli aydınlarından şair, yazar **M. Sunullah Arısoy**'u 18 Aralık 1989 tarihinde yitirmiştik. **Arısoy**'u ölümünün 4. yıldönümünde saygıyla anıyoruz. O Kıyı'mızın değerli bir okuru, bir sevdalısıydı.

● Kültür sanat dünyamız yeni bir dergiyle tanıştı: **Kıraz**. İki ayda bir yayımlanacak Kıraz'ın ilk sayısı, ilgiyle karşılandı. Sahipliğini **M. Cahit Akçakaya**'nın, Yazı işleri yönetmenliğini **Osman Çoban**'ın yaptığı **Kıraz**'ın yazı kurulu, **Osman Çoban, Hasan Akarsu, Öksel Demir** ile **İlhan Yücel**'den oluşuyor. Yıllık abonesinin yüz bin lira olarak belirlendiği dergi, kapak dışında 16 sayfadan oluşuyor. Trakya toprağından bir ses, bir renk olan **Kıraz**'a yayın yaşamında başarılar diliyor, yazışma adresini veriyoruz: Belediye İş Merkezi Kat: 6 No: 611-612 Tekirdağ. Tel: 0.282.262 85 92

● **Arslan Pulathaneli**'nin kitap dünyası tanıtıldı. Araştırmacı ağabeyimiz **Arslan Pulathaneli**, Trabzon'da yayına başlayan Tv 61'in konuğu olarak, kitap dünyasını anlatma olanağı buldu. Şair arkadaşımız **Ahmet Özer**'in **Pulathaneli**'nin evindeki kitaplığında yaptığı söyleşi, söz konusu Tv tarafından 9 Kasım 1993 günü bir saatlik program olarak yayınladı. Program kent merkezinde büyük ilgi topladı.

● Aynı Tv'de 22 Kasım günü araştırmacı - yazar ismet Zeki Eyuboğlu'yla bir söyleşiye yer verildi. Eyuboğlu'yla söyleşiyi Ahmet Özer arkadaşımız gerçekleştirdi.

● Sanatının 27. yılında şair arkadaşımız **Ahmet Özer**'in yaşamı ve şiirlerini dile getiren bir program Ordu'da ORSEV (Ordu Sanatevi)'de 27 Kasım 1993 günü gerçekleştirildi. Programı şair **İbrahim Dizman** yazdı ve yönetti.

● **TYS EDEBİYAT. Türkiye Yazarlar Sendikası, "TYS EDEBİYAT"** başlığı altında edebiyat ağırlıklı bir kültür-sanat dergisinin yayımına başladı. Yayın yönetmenliğini Feridun Andaç'ın, sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Gülsüm Akyüz'ün yaptığı derginin ilk sayısında Oktay Akbal, Demirtaş Ceyhun, Ahmet Say, Hüseyin Haydar, Eray Canberk'in yazıları, Attila İlhan'ın yeni bir şiiri ve Aziz Nesin'le yapılan bir söyleşi yer alıyor.

● Dergimiz yazarlarından, büyük eğitimci **Nafiz Evren**'in değerli eşi şair **Ergun Evren**'in annesi sevgili öğretmenimiz **Leman Evren**'i 7 Kasımda yitirdik. Anısına saygılar sunuyor, **Evren** ailesine başsağlığı diliyoruz.

● 1993 yılının bu son sayısından, sizlere sağlık, başarı ve esenlikler diliyoruz. 1994 ocak sayımızda buluşmanın sevinç ve coşkusuyla...

Kurucusu: Ahmet Selim TEYMUR
Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A. Ş. adına
M. Naci ÖZKAN

Genel Yayın Yönetmeni	**: Gündoğdu SANIMER**
Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı	**: Arslan PULATHANELİ**
Sanat Danışmanı	**: Ahmet ÖZER**
Yazı İşleri Yönetmeni	**: Melih. S. ERTÜZÜN**
Kapak, İç Düzenleme, Görsel Dnş.	**: M. Reşat SÜMERKAN**
Dizgi	**: İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj	**: Yakup ŞENTÜRK**

DİZGİ: **EFOR Masa Üstü Yayıncılık & Organizasyon**
Tel.: (462) 326 44 26 Fax: (462) 322 29 96 - TRABZON

BASKI: **sakarya matbaacılık**
Tel.: (462) 321 72 32 Fax: (462) 321 91 59 - TRABZON

Abone Koşulları **: Yıllık: 240.000 TL.**
(Eski abonelere, öğretmen ve öğrencilere 180 bin)
Yurtdışı Abone **: 80 DM**
Yazışma Adresi **: P. K. 183 61001 - TRABZON**
Ederi **: 20.000 TL. (KDV dahil) Aylık Dergi**

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra , dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur. Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez

geçmişte yaşamak

● **Nazif EVREN**

On yıl taksitini ödedikten sonra ters oluşan Tanrısal bir kura sonucu iki odalı, yeri görünüşü her yönden güzel yazlık evime sahip oldum. Kışlığımı sorarsanız o da Ankara Batıkent gecekondu yapım bölgesinin bir kooperatifnde yapılmakta. Şansım devam ederse, umarım ki orada da sokağı gören bir eve sahip olurum ve bu evde 85 yaşımdan sonra rahatça otururum.

Tatil sitemizin adı: "Artur Turizm sitesi" **Burhaniye** ile **Ayvalık** arasında **Gömeç'e** yakın, **Karaağaç** köyünün yanından 6 kilometrelik asfalt bir yol ile siteye ulaşılıyor. Bodur çamlı tepelerle birbirinden ayrılan 4 köy üzerine kurulmuş 1750 evli bir kuruluştur. Denizi temiz, üzerindeki küçük adacıklarla görünüşü iç açıcı. Birçok il merkezinde bile bulunmayan postahanesi, restoranları, spor kurumları, marketleri, plâjları ile her türlü gereksinimin karşılanabildiği bir yer. Burası yılın mart ayından itibaren; gül, zakkum, mine, begonvil, sardunya, karanfil... gibi çiçekleriyle bir renk cümbüşü, koku cenneti oluyor.

Sitenin kuruluşu, askeri yönetim dönemine rastladığı için, ortakların yarısından fazlası asker, kalanı varsıl kişiler. İçlerinde benim gibi birkaç şanslı emekli öğretmen de var. Kuruluşunda yüzbaşı olan subaylar bugün emekli albay, albay olanlar da (Tüm, Or, Kor General) emekli ama rütbeleri emekli değil. Kendilerine 'Albayım', 'paşam!' diye hitap ediyoruz. Onlar da bana "Hoca" diyorlar, oysa ki ben öğretmenim. "Hocalık" üniversitelerde geçerli, ama o bana çok gelir. Babam rahmetli Ahmet Hoca gibi sarıklı cübbeli olanlara da az gelir. Ne diyelim onlar 'Hoca' demeyi uygun bulmuşlar. Hayır deyip de dostluklarımızı mı zedeleyelim. Yalnız içlerinden birisi "Muallim Bey" diyor. Kendisine nedenini sorduğumda (Ben muallimde okudum. Sen de önce muallim idin sonra öğretmen oldun, öğretmeni yetiştirdin) diyor. Ben de ona "miralayım" diyorum.

Plajın belli bir gölgeliğinde günün erken saatlerinde toplanan emekli albay ve paşalardan oluşan bir arkadaş grubum var. Yedek subaylığımda bir kilometre uzaktan ancak selam verebildiğim rütbelilerin yanına ben de "günaydın paşam" deyip uzanıyorum. Topluluğun askerlik anıları dışında her gün belli bir konuşma gündemleri var: "PKK, eflasyon, seçimler, her türlü devlet ve hükümet idaresi" irdelenip belli plana bağlanıyor; ama, geceleyin hepsi bozuluyor. Ertesi gün aynı gündem tekrar devam ediyor. İspanya'da şato yapmak gibi. Hani bizim çocukluğumuzda yaptığımız ebemdamı gibi bir şey...

Benim bu yaz sezonunda üç arkadaşım daha oldu. Birisi çeviri roman "Yatağımdaki Düşman". Çeviren Yakup Evren. Filmi de varmış, oğlum söyledi ama ben izleyemedim. (Sara Burney adında bir kadın kocasından hakaret görmekte, dayak yemektedir. Bundan bıkan kadın, geceleyin bir sandal gezisinde devrilen sandaldan süratle yüzerek, kaçıp, kendine ölmüş süsü vererek çeşitli yollarla yaşamını sürdürmeğe çalışır. Kocası ölümüne inanmaz onu bulup öldürmek için izler. Birisi kaçar, öteki izler. Roman psikolojik bir gerilim içinde sürer. İzleyen ölür)

Bu roman bana gençliğimde okuduğum 9. Hariciye Koğuşu'nu anımsattı. Okuyup bitirince "bana ne verdi" diye düşündüm. Yaşantımın ne dününde, ne bugününde ne de yarınında bir kıpırdama oldu. Belki yazınsal değeri olan bir yapıt ama, bana göre değil.

İkinci bir arkadaş seçmek gerekti. O da zaten yanımdaydı: Mustafa Coşturoğlu'nun yayımladığı 372 sayfalık "Toplumsal Çözülme / Toplumsal Patoloji" adlı yapıt.

Coşturoğlu bu yapıtında: Toplumsal sayrıların kökenine kadar inerek, onları ana kaynaklarından alıp su yüzüne çıkarmış. Yazar eski dile olan egemenliği yanında, Türkçe sözcükleri de yerli yerinde kullanmış. Yapıtı okuduktan sonra bu sayrılardan sağaltılabilen olup olmadığını düşündüm. Ne gezer. Yapıtın yayımından hemen sonra Sıvas olaylarını görüyoruz. Doğu'da Güneydoğu'da aynı hastalıklardan öğretmenler ölüyor, okullar yıkılıyor. Ölmeler öldürmeler her gün, sayıları artarak sürüyor. Birinci deprem felaketinden sonra **Erzincan**'ın, **Kemah**, **Kemaliye**, **Kuruçay** bölgelerinde, katır sırtında kiremit taşınarak yapılan okulların yıkılışını, öğretmenlerin öldürülüşünü duymak, o okulların bahçelerinde izi olan bir kişi için elbette toplumsal sayrılıkların büyüğü sayılır.

Çok değerli bir inceleme ürünü olan bu yapıt beni geleceğin karanlık dünyasına götürdü. Yarına bu açıdan baktım, dünden bir şey anlamadım.

şiir içinse

Ahmet UYSAL

Şiir içinse
Razıyım erken ölüme

Beklerim kl bir güz
Yaprağı düşsün üzerime

Bekliyorum ama
Yalnızca evet yalnızca
Şiirle dolduğum günü

İşte bir tek o gün
Umursamam ölümü

Üçüncü bir arkadaşı da **Dikili**'de buldum, daha doğrusu o beni buldu. Dikili Belediyesi 12-13 Haziran 1993 günlerinde bir eğitim şenliği düzenledi. Şenliğe çevrede yaşayanlar yanında konuk olarak Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenler, yazarlar, Köy Enstitüsü gerçeğine inananlar, Prof'lar, gazeteciler davetliydi. Şenlikte ana konu Köy Enstitülerinin yurt çapındaki etkinlikleri, Köy Enstitüleri gerçeğiydi.

Toplantı günlerinde Köy Enstitüsü konusunda yayımlanmış yapıtlardan oluşturulan bir sergi gezildi. Adı Tonguç olan bir atölyede üretilen ürünler görüldü. Köy Enstitüleri konusunda açık oturumlar, paneller, yapıldı. Köy Enstitüleri konusunda açılan yarışmanın birinci, ikinci, üçüncüleri seçildi. Kısaca Köy Enstitüsü konusu somutlaştı. Bu şenliğe eşimle birlikte katıldım, felçli olan eşimi yatağında öğrencileri ziyaret ettiler, onun için şiirler okudular. "anamız - anamız" diye sevdiler, mutlu ettiler onu. Ben de şimdi birer emekli olan öğrenci arkadaşlarımı gördüm. Sarıldım onlara, onlarla mutlu oldum. Bu anlamlı topluluklar, **"Nadir Gezer"** adında değerli bir eğitimci arkadaşın bir kitabını elime tutuşturdular. İşte üçüncü arkadaşım da bu yapıt oldu. 343 sayfa olan bu yapıtın adı "Aydınlığa yürüyenler" di. Yazar, bir zaman anlayışı ve tipinde 21 Köy Enstitüsünden biri olan Arifiye Köy Enstitüsünü esas olarak kaleme almış. Ancak biz eskiler, Köy Enstitüleri sayısını 20 den yukarı çıkarmayız. 21. Köy Enstitüsü bir geçiş dönemi kurumudur. İdarecileri eskilerden, öğretmenleri de ıslahatçılardan(!) olduğu için ömürleri soruşturma ile geçmiştir.

Evet yapıt; **Yücel Tonguç, Süleyman Edip Balkır** gibi üç rahmetlinin çevresini, Arifiye Köy Enstitüsü çalışmalarıyla öteki Enstitülerin etkinliklerini yansıtan bir gerçek romandır.

Anlaşıldığına göre yazar Köy Enstitüsüne, tütün yetiştiren bir bölgeden gelmiş. Ben palamut silkeleyen bölgeden gelmiştim, amma sonradan köyümü tütün kokusu sardı. Tütünü hiç sevmedim. Palamut tanesini tütün zehirine yeğ tutarım.

Yazar oduna araba ile gitmiş, ben topal eşekle gittim. Yazarın öğrenciliği döneminde Köy Enstitülerine öğrenci nazlı alınırmış. Bizim dönemde köylü ve köy okulu çıkışlı öğrenci zor bulunurdu. Bu yüzden Çifteler'de Kelbaşlı kızları sağaltarak öğretmen çıkardık. Dicle'de ilk alımlarda, bir yasasına uydurma şekli ile öğrenci topladık.

Rahmetli **Süleyman Edip Balkır** çantasını alıp **Arifiye**'deki eğitmen kursuna geldiğinde, salaş bir binada geceler. Geceleyin yağan yağmurun sellerinden, bekçi ve köylünün yardımı ile kurtulur. Ertesi günü valiyi ziyaret eder ve validen çevredeki bataklığı kurutmak için yardım ister. Vali bu isteğe öfkelenir verdiği yanıt "orası zaten minelezel öyledir, bir şey yapılamaz" der. Amma **Balkır**

sonradan enstitü çalışmaları içinde bataklığı kurutur.

Ben de Dicle Köy Enstitüsüne bir çanta, bir portatif asker karyolasıyla gittim. O gece **Şerif Tekben**'in kurdurduğu çardakta yattım. Ertesi günü Milli Eğitim Müdürüne uğradım. O, beni vali ve Genel Müfettişe götürdü. Onlardan bir istekte bulunmadığım için olumlu ya da olumsuz bir söz işitmedim. Ama bana en çok yardım edecek kişi maroken koltuğuna oturup, kollarını kristal camlı masasına dayayarak 'bak müdür bey ben bu odayı yağlıboya yaptıracağım, parasını sen enstitü ödeneğinden vereceksin" buyruğunu verir.

İşte Köy Enstitüsü hareketinin temelinde yatan, biri minelezelden ilelebete, öteki sorunları görmemek için her çareye baş vurup boyamak yaraları örtmek,. durağan gibi iki Osmanlı ilkesi.

II. Dünya Savaşı devam etmektedir. Sayın **İnönü, Arifiye Köy Enstitüsü**'nü ziyaret eder, öğrencilerin müzik şöleninde bulunur, çevreyi gezer, gördüklerinden memnundur. Dönerken **Süleyman Edip Balkır**a "Bir ihtiyacınız var mı?" diye sorar. Rahmetli **Balkır** "ekmek" der. Öğrenciye 300 gram ekmek verilmektedir. İnönü valiye "artırın bu çocukların istihkakını" der. Vali isteksizce kabul eder.

Bu dönemde **Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü**'nde üretilen 300 ton buğdaydan doya doya ekmek yememizi, dönemin Eskişehir valisi önlemek istemişti.

Arifiye Köy Enstitüsünde yataklar darı sapı ile doldurulmuştu, bu iş **Çifteler**'de samanla sağlandı. **Dicle Köy Enstitüsü**nde **Malatya** dokuma fabrikasından bedava sağlanan deşe pamukla gideri lmişti.

"1944 döneminin 17 Nisan'ı benim için değişik olmuştu. Savaşçıları köylere gönderecektik" diyor **Balkır.** Ben de aynı değişikliği **Çifteler**'de yaşadım ama ben **Dicle**'de yeni savaşçıların Karargahını kurmak için, ikinci kez yaşadım. (Haziran 1944)

Arife Köy Enstitüsü'ne ilk elektirik tren istasyonundan alınmış, **Dicle Köy Enstitüsü**'nde Yüksek kısım öğrencisi **Hasan Gülel**'in yaptığı elektirik tesisatı istasyona kadar uzatılmıştı.

Çifteler Köy Enstitüsü'nde **Seydisuyu**'ndan elde edilen elektirik ile köyün ana yolu ışıklandırılmıştı.

Bugün, ne o su var, ne de sudan kilovatı bir kuruşa üretilen elektrik. Elektrik harcaması bakanlıkça ödeniyor.

Rahmetli **Balkır**, enstitüden ayrılacağı gün yatağında ağlamış. Ben de **Erganl** tren istasyonunda bindiğim III. mevki kompartımanda ağladım. Beni uğurlamamaları için öğrencileri dersliklere soktular. Ayrılışımdan 14 gün önce **Rauf İnan'a** yazdığım mektupta şöyle demişim **"Ben Dicle'den uçak yolcusu gibi çabuk ayrılmak istiyorum. Her gün çevreyi gezerken taşı, toprağı, ağacı, suyu, hayvanı dile geliyor Dicle'nin hepisi boyunlarını büküyorlar. Bu diyarın sineğinden, sıtmasından. Trahomundan, çıbanından, dilinden, dininden bir hamur gibi benliğimin yoğrulduğunu hissetmiyorum desem yalan söylemiş olurum."**

Ne **İspanya**'da Şato, ne **Türkiye**'de ebemdamı. Ben yazdıklarımı yaşadım bu yaz sonunda üç arkadaşımla. ●

portreler

Osman BOLULU

- 1 -
Tören atına biner gibi biner
Palavranın üstüne
Gerçek kadar rahvan
Kör kurşunla güneşi
Düşürse de yeryüzüne
Doğruyu yansıtır yine

- 2 -
Hiç binmemiştir güvercin kanadına
Geçmemiştir kuyumcunun kapısından
Kentte kamyon şoförü gibi sürer sözcükleri
Demirci hantallığıyla döver tümceleri / çapaklı
Güzelduyu denizine özlemli
Karaya çakılmış gemi

- 3 -
Fettullah ne acı
Çoğuncası ters biner ata
Doğru sallamadığı için kırbacı
Dımdızlak kalır ortada

- 4 -
Ördüğü ibrişim kuşak
Trabzon'un yeşil saçlarından
Bir türkü tuttumuştur
Evrensele dolanarak
Bütün güzellerin ağzından
Ha bizi konişiyi bu uşak

- 5 -
Ağzı Marks Engels
Ayakları Menderes
Üstünde sosyalizm çardağı
Altında bir kentsoylu kıpırdağı
İri gezer / düşünce yoksulluğundan
Hep başta gider
Büyük öksürdüğünden

özdenoğlu'nun 50. sanat yılı... özdenoğlu'nun 50. sanat yılı...

Şair ve yazar Şinasi Özdenoğlu'nun ilk kitabı "Teselli"nin yayımlanışının 50. yılı nedeniyle düzenlenen sanat etkinlikleri sürüyor.

Şairle ilgili ilk toplantı, 8 Ekim 1993 akşamı Kırklareli Valiliğince gerçekleştirildi. Kırklarelililer, 1952'nin, halkın çok sevdiği Lüleburgaz Kaymakamını unutmamışlardı.

Vali Çetin Birmeç'in konuşmasıyla açılan toplantıda; şair Yaşar Faruk İnal, Önadım gazetesi başyazarı Nazif Karaçam, Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürü ve yazar Sami Karaören, Özdenoğlu'nun Türk şiirlerindeki yeri ve yapıtları üstüne değerlendirmeler yaptılar. Gençlerin, Şairin seçme şiirlerini okudukları sanat şöleni; Vali'nin ve Belediye Başkanı'nın Şinasi Özdenoğlu'na birer anı plaketi sunmalarıyla sona erdi.

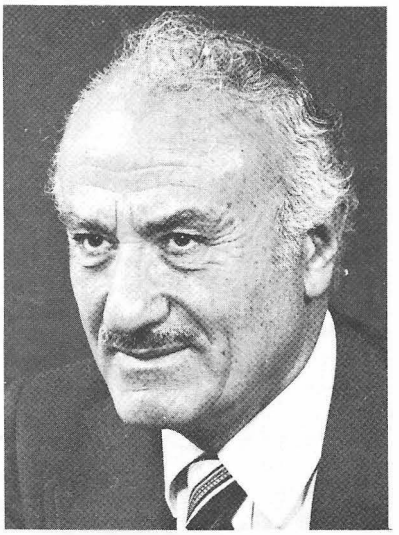

Şinasi ÖZDENOĞLU

Ankara'daki sanat şöleni

Özdenoğlu'nun 50. sanat yılı nedeniyle bir başka etkinlik, Mülkiyeliler Birliği'nce 3 Kasım 1993 akşamı Ankara'da gerçekleştirildi.

Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'in de bulunduğu, seçkin ve kalabalık dinleyici topluluğunun katıldığı şiir şöleni büyük bir ilgi topladı. Jülide Gülizar'ın sunuculuğunu yaptığı bu şölende; Rauf İnan, Prof. Dr. Ömer Kürkçüoğlu, Mustafa Şerif Onaran, M. Kemal Yılmaz ve Sabri Özcan San; Özdenoğlu'nun şair, siyaset ve düşün adamı olarak niteliklerini belirttiler, yorumlar yaptılar. Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Rüştü Asyalı ile Özlem Ersönmez de, şairin şiirlerinden ve yazılarından örnekler sundular. Bu arada, sözleri Özdenoğlu tarafından yazılan besteler dinletildi. Toplantı sonunda, Şaire, Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Alpaslan Işıklı ile Çankaya Belediye Başkanı Doğan Taşdelen adına anı plaketleri sunuldu.

Özdenoğlu'nun 50. Sanat yılı ile ilgili toplantıların süreceği öğrenildi.

VE İŞTE ÖMRÜM...

Şinasi ÖZDENOĞLU

SAVAŞTIM TAŞINDA SABRIN VE HEP ÖN SİPERLERDE
EŞŞİZ GÜNLER DEDİĞİM O ESKİ ZAMANLARDI
ŞÖVALYELERİN İMRENDİĞİ YİĞİT İNSANLAR NERDE?
BEYAZ BAYRAK ÇEKENLER SAHTE KAHRAMANLARDI...

ONURLU YENİLGİLERDE ÖMRÜM, YENGİLERDEN ÇOK ÜSTÜN
HİLEYLE KAZANILMIŞ ZAFERLER GÖRDÜM: İĞRENÇ!
VE ŞİMDİ GİDİYORUM... NE MEMNUN, NE DE KÜSKÜN
GİDİYORUM ÖTE'YE, SERT ADIMLARLA GEPGENÇ...

KIRIK-DÖKÜKTÜ ÖMRÜM... VE İŞTE GELİP GEÇTİ
ÖNÜNDE SOYTARILARIN ERKEKÇE BİR GEÇİTTİ
ACI DENEYİMLERLE, DOPDOLU SEVDALARLARLA
YAŞADIM YA... YİNE DE NE MUTLU BANA...

Haziran, 1993

sevinç ve acılar içinde

● Mehmet Yaşar BİLEN

Şair dostum sevgili Ahmet Özer'le yan yana geldiğimizde hep güzelliklerden söz eder, sanat ve yazınımızda yeni üretimler adına konuşur, dostlarımızın da kulaklarını çınlatır özlem gideririz.

Bu kez böyle olmadı. Ağustos ayında İzmir'de buluştuğumuzda dostlarımızın ölümlerinden söz ettik hep. İzmir'in imbatsız bir sıcağında boğucu, acılı günler yaşamak ne kötü. Ali İhsan Mıhçı'nın ölümünden sonra, Sıvas'taki kara yangın yaraya tuz basıyordu sanki...

Oysa ne güzel şeyler vardı konuşulacak, Ahmet Özer, "Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı Ödülü"nü almıştı. İstanbul'da görüştüğü ortak dostlarımızı ve ödül töreniyle ilgili izlenimlerini anlatacaktı. Ben de kendisine adadığım temmuz'da çıkan "Sonra Yazı Vardı" adlı dördüncü eleştiri kitabımdan söz edecektim. Devrek Baston ve Kültür Festivali'ni anlatacak dostlarının selâmlarını iletecektim. Yeni kitaplarımız adına kotaracağımız imza günlerinin yerini ve zamanını planlayacaktık. Ama olmadı...

Temmuz ayının başında (1 Temmuz) Ahmet Özer'in, "Yunus Nadi Ödülü" töreniyle ilgili fotoğraflı haberleri basında yer alırken, aynı tarihte sevgili dostumuz Ali İhsan Mıhçı'nın ölüm haberi de yer alıyor gazetelerde. Şu işe bakınız, bir dostumun ödül ve tören haberini, bir dostumun da ölüm haberini okuyorum gazetelerde! Sevinç ve acı! İkisi de insana değgin olgular; ama sevinci ve acıyı aynı anda duymak, yaşamak korkunç bir şey. Bu zıtlıkların birliğinde beynim ve yüreğim alabora olmuştu.

Ertesi gün de (2 Temmuz) Sıvas'taki kara yangında düşünen, üreten beyinlerin ve yüreklerin zalimce katlediliş haberi! Hele dostum, ağabeyim Asım Bezirci'nin ölüm haberi, yüreğimin ritmini iyice bozmuştu. Acılar, sevince yer bırakmamıştı...

* * *

Dostlarımızın ölümlerini konuşuyor, bir yandan da albümleri karıştırıyorduk; dost yüzlere bir kez daha bakmak ve anıları tazelemek için. Ahmet Özer, albümlerin birinden Ali İhsan Mıhçı'yla birlikte olduğumuz (ki birlikte birçok fotoğrafımız var) beğendiği bir fotoğrafı çekip aldı. "Yaşar" dedi, "Kıyı'ya Mıhçı'yla ilgili bir yazı istiyorum. Ama mutlaka!" Bezirci ile ilgili yazımın mürekkebi kurumadan bir ölüm yazısı daha. Düşündüm de Mıhçı ile ilgili ne güzel yazı yazmıştım. Onun ilk ve son kitabı "İnsan Kısım Kısım Yer Damar Damar" hakkında uzun bir inceleme hazırlamış Varlık dergisinde yayınlamıştım. Ne çok sevinmişti Mıhçı, hiç unutmam. Kitap çıkarma konusunda hiç istekli değildi, çok da üşengeçti. Ahmet'le ikimiz bu konuda tahrikçi, itici bir güç olmuştuk: İlle de bir kitap yayınla diye. Kendisiyle ilgili bu yazımı sonradan "Edebiyat İzinde" adlı eleştiri kitabıma da aldım. Mıhçı'nın yazarlığıyla ilgili önemli bir yazı idi bu. Mıhçı, benim kitabıma girdi ama şair ve yazar sözlüklerine giremedi nedense! Kendisi bu durumu önemsemiyor gibi görünse de o alaycı, esprili sözleriyle alındığını da belirtirdi kimi kez: "Şöyle koca bir sözlük hazırlayacağım Yaşar, beni almayanları ben de almayacağım" der, gırgırını geçerdi. Hayata, olaylara esprili bakmasını bilen bir edebiyatçıydı. Kitabını yayınlamadan önce, "Yaşar" derdi, "Kitaba öyle bir ad bulacağım ki barsak gibi uzun olacak." Gerçekten de öyle oldu. Ama beğendiğimiz, güzel bir ad idi.

Bu esprili tavrıyla hayatı ciddiye almıyor gibi görünüyordu. Mizaha yatkınlığı da burdan kaynaklanıyordu. Belki de hayatı mizahla ciddiye alıyordu. Mizah öyküleri de yazmış iki ödül almıştı. Mıhçı'nın özlü, vefalı tavrını ve açık sözlü dostluğunu çok beğenirdim. İlk kitabım Yazdıkça ile ilgili en güzel yazıyı Mıhçı yazmıştı Türkiye Yazıları dergisinde (1980). Çekinmeden eleştirmişti beni, kitabımı özümleyerek bir kaç kez okuduğunu söyleyerek. Dostunu, arkadaşını severdi. Ne ki sanat, edebiyat adına ödünsüzdü. Edebiyat bilgisi ve birikimi çok iyi idi. Bu bilgilere sağlam bir dünya görüşü de eklenmişti. Latife Tekin'in öyküde yaptığını, o, dilde deformasyon olgusuyla ve devrimci bir tavırla yapmak istedi ama anlaşılmadı ve destek görmedi. Mıhçı, gelenekten yararlanmayı değişimci, dönüşümcü bir tarzda algılıyordu. Şöyle diyordu bu konuda: "Halk kültürüne ve geleneksel yaşama eğilirken, mutlaka dönüşümü amaçlayan bilimsel bir kavrayışa ön verilmesi gerekir.(...) Amaç, halk kültüründeki canlı, devingen, demokratik içerikli ögelerin niteliksel gelişimini yeni kültürel yapının öğeleriyle birleştirmek." (*) Özde devrimciydi, dil bilinci mükemmeldi. Bu tavrıyla öykü alanına bir yenilik getirmeyi amaçlıyordu. Söyleşilerimizde, mektuplarımızda hep bu

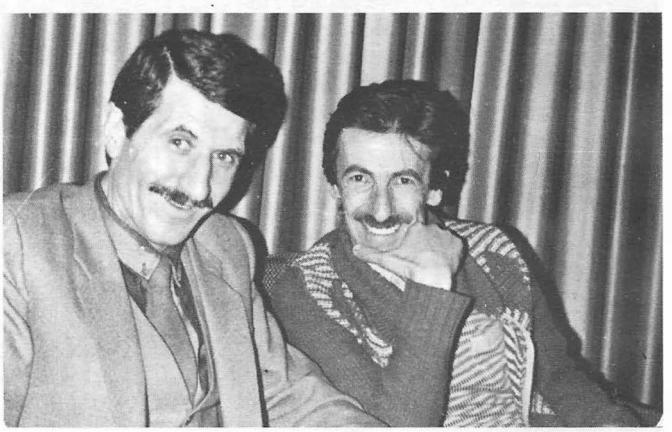

(Solda) Mehmet Yaşar Bilen, Ali İhsan Mıhçı'yla.

çabasından söz ederdi. Ben de yüreklendirir, desteklerdim. Ne ki yetmedi desteğim. Sonradan küstü yazın alanına ve soğudu...

Mıhçı, konuksever, dost canlısı, özverili bir arkadaştı. Ailesi de öyle idi. Ankara'ya gittiğimde beni bir yere bırakmaz zorla evine götürürdü. Ahmet Özer, İlhan Karaman ve Abdullah Şanal'la birçok kez evinde konuk olduk. Sabahlara dek oturur, sanat - edebiyat üzerine konuşur, tartışırdık. Fiziki görünümüyle epeyce zayıftı ama saatlerce uykusuz kalacak ve konuşacak denli dirençli ve dayanıklıydı. İçkiyi bir araç olarak kullanır (dost sofralarında), sigarayı ise çok içerdi. İşte bu sigara illetiydi onu amansız hastalığa yenik düşüren.

Kolektif bilinci taşıyan, paylaşımcı, cömert, yardımsever bir insandı. Ankara'daki edebiyat ve imza günleri toplantılarımızda bizleri hiç bir zaman yalnız bırakmadı. 1985 yılında Karşı dergimizi çıkarırken, bize cesaret ve destek veren dostlarımızın başında geliyordu.

1985'ten sonra kendini yardımcı ders kitaplarına, sonra dersaneye verdi. Bu durum onu edebiyattan iyice kopardı. Ama dostlarından kopamadı. Güzel bir dosttu. Güzellikleriyle anılacak hep.

Seni unutmayacağız Mıhçı kardeşim. ●

(*) M. Yaşar Bilen, Edebiyat İzinde, Eleştiri, Karşı Yayınları, Ankara, 1986.

karşı'da, sıvas dosyası

• Ahmet ÖZER

80'li yılların ortalarında ülkemizin siyasal alanda yaşadığı karmaşanın ortasında; edebiyat, sanat ve düşün boyutunda bir dergi çıkarmanın heyecanını taşıyan insanlar olarak içte içe bir yazışma süreci yaşamıştık. Her şeyi ince eleyip sık dokuduktan sonra da henüz adı konulmayan, ilk sayısı çıkmamış dergi için yüzlerce abone yapıvermiştik. Bir yıllık dönemden sonra, işin boyutunu görüşmek amacıyla bir araya geldiğimizde, yaşadığımız karşılıklı güvenin boyutu, çok kimseye şaşkınlıkla birlikte kıvanç vermişti.

Burhan Günel'in içinde bulunduğu koşullar, mesleğinin getirdiği zorluklar, Mehmet Yaşar Bilen'in sabahlara değin o güzelim yazısıyla yazdığı yüzlerce mektup, İlhan Büyükcebeci'nin İstanbul'da tek başına bir Babıâli gibi çaba göstermesi yanında İzmir'den, Antalya'dan, Kayseri'den, Adana'dan, Çorum'dan ve daha nice yörelerden bu sevdanın yalımını yüreğinde duyan nice dostlarımız, Ankara'nın ortasındaki bu imeceye koşmuşlardı. Haşim Şahin'den, Hicri İzgören'e, İlhan Karaman'dan İbrahim Oluklu'ya pek çok dost, bir sofrada buluşmuştuk. Ankara'dan bize katılanların, bize destek olanların sayısı ise hayli fazlaydı.

KARŞI, bu çabanın bir ürünü oldu. Başlangıçta iki aylık bir dergi olarak yaşamına başladı. İlk sayı Ocak-Şubat ortak sayısı olarak Şubat 1986'da 300 lira fiyatla yayımlandı. Derginin ilk 8 sayısı tek, 9-10. sayıdan 23-24. sayıya değin iki rakamlı olarak yayımlandı. Kasım 1888'de çıkan sayıdan sonra, yayımına 6 ay ara verilen dergi 25. sayıyla yeniden okurla buluştu. Ocak 1990'da 33. sayısıyla 5. yılını kutlayan Karşı'nın 53. sayısının kapak düzeninde değişiklik yapılarak ofset baskıya geçildi. Bu değişiklik ilerde 70. sayıda başka bir biçimle yeniden okura ulaştırılır.

Eylül 1993'te yayımlanan 79. sayı derginin okura ulaştırılan şimdilik son sayısıdır. Derginin düzenli olarak çıkamayışında, edebiyata gönül verenlerin suçunun az olmadığını söyleyebilir miyiz? KARŞI'nın başlangıçtan beri zorunlu nedenlerle, yönetiminde değişiklikler olur. Bir ara şair arkadaşımız Hüseyin Atabaş derginin yazı işleri yönetmenliğini yapar. Bu görevi aşağı-yukarı 30 sayı sürdürür. Daha sonra da başlangıçtan beri derginin bütün yükünü omuzlayan Burhan Günel, büyük özverilerle dergiyi omuzlar.

Karşı adının işlevine uygun olarak kuşkusuz bir şeylerin yanında yer alırken, kimilerinin de karşısında durur. Dergiden edebiyat dünyasına ulaştırılan anlayış doğrultusunda ikiyüzlü, kişiliksiz, yoz, çürümüş bir edebiyata karşı tavır alınır. Değerlerimize gerçek anlamda sahip çıkılırken, yapılan yayıncılıkla da birçok yapıt gün ışığına ulaştırılır.

Bu yazıyı Burhan Günel, Mehmet Yaşar Bilen, İbrahim Oluklu gibi benim de içinde bulunduğum ta birinci sayısı çıkmadan gönül verdiğim pekçok sayısında ürün yayımladığım bir derginin, bütün boyutlarıyla irdelenmesinden çok, 1993 yılının 2 temmuz günü Sıvas'ta yaşanan toplu kıyımla insanlığın alnına sürülen karayazının, çok yönlü yansıtıldığı özel sayı üzerine oluşturmak istedim.

KARŞI'nın 75-76. sayıları ortak bir sayı olarak "SIVAS KATLİAMI DOSYASI" olarak yayımlandı. Sıvas cehenneminden sağ çıkanlardan biri olan Burhan Günel, hem dergi yönetmeni, hem de ölenlerimize saygı çerçevesinde, toplumun kör sağır ve dilsizliğine bir kapı aralamak istercesine uzun bir hazırlık döneminden geçerek böyle bir sayıyı okurun bilincine kazıyıverdi. 96 sayfalık dergide, o cehennemi yaşayan Öner Yağcı, Hidayet Karakuş, Aziz Nesin, Ali Balkız, Burhan Günel, Haydar Ünal,.. gibi şair ve yazarlarla, o yangından kurtaramadığımız Asım Bezirci gibi bir güzel insanın son konuşmasına yer verilmiş. Ayrıca ne acıdır ki adı ilk kez ölümlerinde duyulan son derece yetenekli insanlarımızla, sanat ve edebiyatımızın saygın adları olan Bezirci, Aysan, Altıok, Kaynar... ve daha niceleri, sazın ve sözün ustaları, içimizi parçalarcasına ve unutulmaz bir acıyı yüreklerimize kazarak kül oldular. Talip Apaydın, Sıtkı Salih Gör, Ali F. Bilir, Halil Gökhan, Şükrü Erbaş, Güler Meriçkan Güleç, Ahmet Uysal, Oya Uysal bu acının unutulmaması gerektiğini dizelerine döktüler. Bu ölümlerin ardından basında yer alan yazılardan bir seçme, derginin bir bölümünde yer aldı. "Güzel Ölülerimizin Ardından" söylenilenlerin yanında, Tanju Erdem'den Nahit Eruz'a, Bülent Habora'dan Sevgi Özel'e değin sanatçı duyarlığının değişik boyutları, demokrasi ve insanlık düşmanı canilerin eylemini bütün insanlığın bilincine aktardı.

Sıvas olayları ardından bu acıyı demokrasi, insan hakları ve özgürlükten yana pek çok dergi özel bölümlerle yansıtmaya çalıştılar. En kötüsü sağ kalanlarımızın tanıklığı, bu acıyı her an yüreklerinde yaşayışlarıydı.

Karşı'nın tarihsel görevinden dolayı Burhan Günel'i kutluyorum. Bunca acıyı yeniden yaşamak da bir başka acı. Hey okur-yazarlar! Her toplumsal olayda biraz da yanan biziz, bizleriz, tüm insanlıktır. Evet, Sıvas unutulmayacaktır! •

yazarlığını besleyen kaynaklar üzerine

talip apaydın'la söyleşi

● Söyleşen : **Nadir GEZER**

- Sizde müziğe karşı ilgi ne zaman başladı? İlk kez hangi çalgıyı kullandınız? O çalgının telleri arasında dolaşmaya başladığınızda nasıl bir duygu sarmalı içinde buldunuz kendinizi.

- Çifteler Köy Enstitüsü'nde üçüncü sınıfa kadar müzik öğretmenimiz yoktu. Müzikle hiçbir ilgim olduğunu sanmıyordum. O yıl müzik öğretmeni geldi. Do, re, mi'den başladık işe. Solfej öğrenmeye başladık. Okula mandolinler alındı. Mandolin çalmaya başladık. Kendimin de bilmediği bir yeteneğim varmış demek, ben işi hızla geliştirdim. Ama altı ay sonra öğretmenimiz asker olup gitti. Birkaç arkadaşımla birlikte müzik yazısını "nota"yı kendi kendimize öğrendik diyebilirim. Son sınıfta başka bir müzik öğretmeni geldi. Zayıf bir öğretmendi anlaşılan, ondan da bir şey öğrenemedik. Derken mezun olacağımıza yakın Ruhi Su okulumuza geldi. Bize bir aya yakın müzik dersine girdi. Onun öğrettikleriyle allak bullak oldum. Çok sesli müzik, nota derken, türkülerin güzelliğini tattırdı bize, yabancı şarkılar öğretti. Büyük bir müzik tutkusu aşılayıp gitti. Bana ısrarla dedi ki "Hasanoğlan'ın Yüksek Kısmına gel". Gittim ve Hasanoğlan'da üç yıl müzik ağırlıklı bir eğitim gördüm, keman çalıştım.

- Köy Enstitülü yazar olarak yazın sınırınızı nasıl saptadınız? Bu yönünüzü etkileyen oldu mu?

- Daha çok okuduklarımdan, köyden getirdiğim anılarımdan yazma hevesim gelişti.

- Ömerler köyünde doğdunuz. On iki yaşınıza dek köylülerle içli dışlı oldunuz. Sonra Çifteler Köy Enstitüsü girdi yaşantınıza. Onu Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü izledi. Cılavuz... Sonra da asker oldunuz. Zannederim o süreyi de Ayaş yöresinde geçirdiniz. Daha sonra da Almus, Turhal ve Amasya'da bulundunuz. bütün bu uzun süreç, bozkırların insanı yaptı sizi. Gerçekten bundan mutlu muydunuz?

- Çok sıkıntılı bir öğrenim ve öğretmenlik süreci geçirdim. Buna karşın bir köylü olmanın, Köy Enstitüsü eğitiminin verdiği dayanma gücü içinde okuduk, çalıştık, bugünlere geldik.

- Yüksek öğrenimli olmanıza karşın Almus yöresinin gezici başöğretmeni oluşunuz yazınınızı nasıl etkiledi?

- Zaten tanıdığım köy dünyasını daha bilinçli olarak Almus yöresinde de gözlemledim. Yazdıklarıma elbet yansıdı. O yıllarda Köy Enstitüsü öğretmeni olarak yetiştirildiğimiz halde, bizleri köylerde çalıştırdılar. Başka seçeneğimiz yoktu. Oralarda da çalıştık. Hiçbir sızlanmamız olmadı.

- Bozkır yazarı olmak nasıl bir duygu?

- Bozkır yazarı olmayı ben seçtim. yaşantım gereği kendiliğimden oraları yazdım.

- Bozkırların sonsuz güzellikleriyle sürekli kuşatıldınız. Yılın dört mevsiminde bozkırların çok değişik görünümlerini yaşadınız. "Bozkıra ait her şey beni vuruyordu. Düşününce içim kaynıyordu. (...) Bozkır koca bir boşluktu" diyorsunuz. Bu boşluk ruhsal yapınızı ve yazma isteğinizi nasıl etkilemişti?

Talip Apaydın eşi Halise Hanım'la...

- Her canlıyı doğup büyüdüğü çevre biçimlendirir. Her insan çevresini benimser. Orada yaşamaya değer güzellikler bulur. Değilse yaşanmaz. Bir böcek bile çevresini sever. Ben de bozkırda belki başkalarının göremediği, yaşayamadığı değerler buldum. Onları yazdım. Aslında bozkır, tüm değerleri içinde saklayan yaşanası bir ortam olmaya aday bir dünyadır. Boğaz'da doğup büyüyen bir yazara, Boğaz ne kadar güzelse, bozkır da bana o kadar güzeldir.

- Roman ve öykülerinizde en sık rastladığım ağaç söğüt ağacı... Söğüt ağacı adeta sizin yazınınızın simgesi olmuş. Anadolu insanıyla söğüt ağaçları arasında sürekli ilişki kurulmuş. Söğüt ağaçları, o kendilerine özgü süzgün duruşlarıyla sizi nasıl etkiledi?

- Söğüt ağacı Orta Anadolu'nun ağacıdır. Orta Anadolu köylüsü gibidir. Bütün zorluklara karşın yaşamayı, ayakta kalmayı bilir. Söğüt ağacına her zaman sevgim ve saygım vardır.

- Kimi kez söğüt ağaçlarına karşı aşarı duygusallaşıyorsunuz. "(...) seni görünce hüzünleniyorum. Söyle bana söğüt ağacım, bu sıcakta sen de yanıyor musun?" diye dertleniyorsunuz. Sizi böylesine hüzne sürükleyen bozkırın bütünü mü, yoksa bir parçası mıdır?

- Söğüt ağacı, bozkırda çalışıp yanmış, terlemiş köylünün gölgesine sığındığı, soluk aldığı bence kutsal kişiliği olan bir ağaçtır. Güneşte, soluk bile alınamayan sıcaklarda, kaç kez onun gölgesine sığınıp soluk aldığımı, yaşama döndüğümü biliyorum.

- "Zaman, gökyüzü ve bozkır... Bu üç gerçek sonsuz beni aralarında küçültüyor" diyorsunuz. Bu son-

suz üç boyutta bulduğunuz nedir?

- Bozkır insanı, bozkırın sonsuzluğunda kendini bazen bir karınca gibi duyar. Zaman geçmiyor gibidir. Gökyüzü ulaşılmaz biçimde uzaktır. Bu üç boyut arasında insan bazen ezilir gibi olur. Şimdi düşünüyorum da o duygularımı bugün yeniden yaşıyorum ve sıkıntısından terliyorum.

- "Geceleri gezinmeyi her zaman severim" diyorsunuz. Ama okuyabildiğim tüm yapıtlarınızda soyadınız gibi "apaydınlık" bir yazın dünyanızla karşı karşıya kalıyoruz. Zifiri karanlık geceler, sizi nasıl etkiler?

- Gece karanlığında insan kendisiyle başbaşa kalır. Dış etkileşim sınırlıdır. Bir de zifiri karanlıklar, bir zaman gelecek nasılsa aydınlanacak diye insanda umut dünyası uyandırır. Geceyi hâlâ severim.

- Ozanlığınız, müzik severliğiniz sizi büyük müzisyenlere taşımış. Şiirinizde Beethoven var. Bu klâsik müzik zevkine nasıl ulaştınız?

- Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde Batı müziğiyle tanıştım. Kemanla bazı Batı yapıtlarına çalıştım. Ta o yıllardan beri severim. Son yıllarda çok dinliyorum. Ve özellikle Beethoven'ın derinliğine yeni ulaşmaya başladım. bazı yapıtlarını o kadar çok dinledim ki ezbere çaldırabilirim.

- Bozkırı varsıllaştıran ve sizi çok etkileyen, çoğu öykü ve romanlarınıza motif olarak giren bir ırmak var, Sakarya Irmağı bu. Ve onun kolları olan Kirmir ve Porsuk... Bir yerde su bolluğu içinde kıtlık yaşı-yor bozkır. "Önümüzdeki her şey dayanılmaz bir arzuyla su istemektedir" diyorsunuz. Bu büyük ırmak kollarıyla birlikte nasıl etkiledi sizi?

- Bizim köyün önünde Sakarya, dar bir vadinin içinden akar. Yalnız kıyısındaki çeltik tarlalarını sular, sonra bıçakla kesilmiş gibi bozkır başlar. Ve sonra susuz topraklar Sakarya'dan hiç yararlanamaz. Onun için benim yaşamımda susuzluk beni çok etkilemiş bir olaydır.

- Halise Hanım, siz de eşiniz gibi Yüksek Köy Enstitüsünün Güzel Sanatlar Bölümünden mezunsunuz. Ünlü bir yazarın eşi olmak size nasıl bir sorumluluk yükledi?

- Kolay olmadı. Gençliğinde titiz bir adamdı. Hem öğretmenlik yapmak, hem de çocuk büyütmek zordu. Ama güzel bir yanı da vardı. Onun yazdığı her şeyi içimde duyuyor, onu takdir ediyor, ona iyi bir çalışma ortamı yaratmaya çalışıyordum. Yazdıklarını ilk önce bana okur, onu dinler, eleştirirdim. Bundan özel bir zevk alır ve kıvanç duyardım. Bir yazısı, bir kitabı çıktığında içimizde büyüyen sevinci paylaşırdık. Hele ilk kitabı çıktığında sürpriz olarak bana bir altın bilezik almıştı. Bu yapıt ikimizin ortak alınteridir diyerek beni onurlandırmıştı.

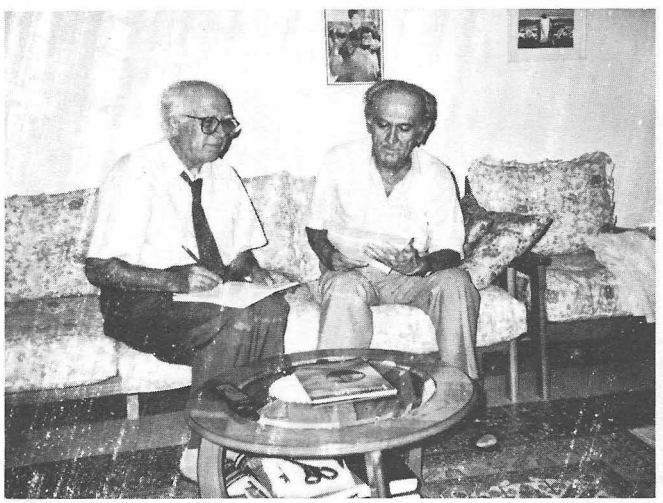

Talip Apaydın - Nadir Gezer.

- Eşinizin sıkı çalışma düzeninden tedirgin olur musunuz?

- Talip, öylesine güç koşullar içinde çalışırdı ki özel bir odası yoktu. Yatak odamızın bir köşesinde küçücük bir masa başında çalışır, dinlence nedir bilmez, ben de onun böylesi bir çalışma ortamına verirdim kendimi. Ona sürekli yardımcı olur, onun çalışma düzeninden kesinlikle tedirgin olmazdım. Yazmadığı zaman tedirginleşirdi. Yazdığında ise büyük bir iç huzura kavuşurdu. Ben de onun bu yönünü çok iyi algıladığımdan, onun çalışma düzenine kendimi uydurmaya çalışırdım. Zaten her ikimiz de Köy Enstitülerinin verdiği dayanıklılık içindeydik.

- Yüksek okul mezunu olduğunuz halde sizi Almus İlkokulu yöneticiliğine atamışlar. Bu olumsuzluğu nasıl karşılamıştınız?

- Gittik ve çalıştık. Fazla büyütmedik. Günün birinde nasıl olsa hakkımızın verileceğini biliyorduk. Nitekim 27 Mayıs devriminden sonra bizi tekrar orta öğretime atadılar. Öğretmen okuluna verdiler.

- Eşiniz "gücüme güç katacak, beni tamamlayacak bir can yoldaşına büyük gereksinimim vardı. (...) Halise olabilirdi bu" diyor. Gerçekten eşinizin çalışma isteğine yardımcı olabildiniz mi?

- Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki bütün gücümle eşime yardımcı oldum. Gerçekten bundan derin bir iç huzuru duyuyorum.

- 1964'de "Toprağa Basınca" adlı çocuk romanınız Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı üçüncülük ödülüyle değerlendirildi. Bunu 1971'de iki radyo oyununuza verilen TRT başarı ödülü izledi. "Tütün Yorgunu"yla Madaralı roman ödülünü aldınız, (1976). Son olarak "Köylüler" romanınız Orhan Kemal Roman Ödülüyle ödüllendirildi. Ödüller bir yazarın yazarlığını nasıl etkiler?

- Genç yazarlar için etkili olur. Daha bir özenle çalışma isteğini kamçılar. Onun için ödüllerin genç yazarlara verilmesinden yanayım. Taşrada çalıştığım yıllar çoğu kez yarışmalardan haberim bile olmazdı. Taşrada çalışan ozan ve yazar arkadaşların şansı daha az oluyor.

- Kimi ödül seçici kurullarında görev aldınız. Değerlendirmede güçlük çektiğiniz günler olur muydu?

- Görev aldığım seçici kurullarda çok titiz çalıştım. Kimsenin hakkı yenmesin istedim. Bazen birinciyi, ikinciyi ve üçüncüyü seçerken çok zorlandım. Bu konuda namuslu olmak gerekir.

- Binbir sıkıntılarla dolu bozkır günlerinden sonra Ankara'ya yerleştiniz. Bir büyük kentin içine dalıvermek yazınınızı nasıl etkiledi?

- Ben büyük kentlerde de yalnızım. Kalabalık ortamlardan hoşlanmıyorum. Fazla girintili çıkıntılı ilişkilerim yok. Aslında ben bir büyük kentte de taşradayım.

- Bozkır günlerinden sonra Ankara'da bozkırın özlemini çektiğiniz oldu mu?

- Bazen köyüme gidiyorum. Kırlarda dolaşıyorum. Bozkır özlemi her zaman içimdedir. Trenle Polatlı'nın Sazlar İstasyonundan her geçişimde köyümün topraklarına bakar, duygulanırım. Gözlerim buğulanır. Bozkır, derinliklerinde saklı değerleriyle, hâlâ bomboş bir dünya benim için... ●

— öykü —

piraziz'de bir başbakan

● Naim TİRALİ

Belediye hoparlörü bir gün önceden duyurmaya başladı, Sayın Başbakan'ın ertesi günü saat onaltıda Piraziz'i onurlandıracağını. Bugün de sık sık yinelenen belediye duyuruları dışında, bir davul zuma, erken saatlerden başlayarak, kasaba içinde her yeri gürültüye boğdu.

Davulcuyla zurnacı, arada yorgunluktan mola vermeseler, Pirazizliler o kadar da olsa kafa dinlendiremeyeceklerinden, davul zurna gürültüsünden uzak bir yaşamın ne denli rahat olduğu hakkında, kolay değişmeyecek bir yargıya da varamayacaklardı.

Bunca deneyimimle biliyordum: Türkiye'de, devlet adamlarının, politikacı olsalar da olmasalar da, önceden saptanan saatlerde söylenen yerlere ulaşmaları mümkün değildir.

Kendileri dakik davransalar bile, bir yandan kadınlı erkekli yurttaşlarımız, bir yandan yöneticiler, partililer, daha ilk duraktan itibaren, izlenceyi aksatmak için adeta yarışırlar. Akşama doğru da saat farkı büyüdükçe büyür...

Bugün de başka türlü olmadı.

Gerçi saat onaltıyı göstermeden, Giresun'un asker kökenli Vali Paşa'sı, iktidar milletvekilleri ve vilâyet ileri gelenleri, Ordu ili sınırındaki köprübaşında yerlerini almışlardı. Ancak Başbakan'ın saatinde gelmelerinin mümkün olamayacağını bildiklerinden, temmuz sıcağında ayakta beklemektense, oradaki kahvehanelerden birinin önüne konulan sandalyelere, hiyerarşik düzeni gözardı etmeden yerleşmeyi yeğlediler. çaylar, kahveler, serinletici içecekler ısmarlandı. Belediye Başkanı, hem konuklarla ilgileniyor, hem de ilçenin görünüşünde kusur bulunmasın diye, bir ev sahibi titizliğiyle, sağa sola koşturuyordu.

Giresun'dan gelen halkoyunları ekibindeki genç kızlarla delikanlılar, çarşıdaki parkta bekliyorlardı. Atatürk büstü önüne konan kürsünün çevresinde ise, Başbakan'ı yakından görmek umuduyla, köylerden inmiş yurttaşlar sıralanmışlardı. Saat onyedi oldu, saat onsekiz oldu, saat ondokuza yaklaşırken, ellerinde telsizlerle dolaşan birtakım güvenlik görevlileri, Başbakan'ın Ordu'ya geldiği haberini verdiler. Ordu'da ne kadar kalacağı, yirmibir kilometre tutan Ordu-Piraziz karayolunu kaç dakikada alacağı, aradaki Gülyalı ilçesinde konuşma yapıp yapmayacağı üzerine, herkes bir şeyler söylüyordu.

Yine de tedbiri elden bırakmamak gerekirdi. Başbakan her an Ordu'dan hareketle, yarım saate kalmaz Piraziz'de olabilirdi. Vali Paşa, milletvekilleri, daire müdürleri, adliye mensupları, üç saattir oturdukları yerden kalkarak, köprünün batısındaki, Ordu ili toprağına geçtiler. Giresun'dan gelen karşılayıcıların, karayoluyla deniz arasındaki geniş alanda konuşlandırıldığını gören çarşı esnafı ve iktidar partisinin çevre köy ve kasabalarından getirttiği bindirilmiş kıtalar da, aynı yere doğru kaymaya başladı.

Saat ondokuz otuzu bulduğu sırada, artık çok geç olduğundan, Başbakan'ın çarşıdaki parkta yapması beklenen konuşmadan vazgeçebileceği söz konusu edildi görevliler arasında. Sayın Başbakan'ın arabasının duracağı yere, uzunca, kırmızı bir yol halısı serildi. Halının deniz tarafında da, başta milletvekilleri olmak üzere, adliye mensupları, il ve ilçenin daire müdürleri, memurlar, iktidar partisi yöneticileri, yurttaşlar, Vali Paşa'nın komutanlıktan kalma alışkanlıkla düzene sokmaya çalıştığı sıralamada, biraz başıbozukça da olsa, büyük ciddiyetle yerlerine yerleştiler.

Tüm bu hazırlıklar yüzünden, özel olarak görevlendirilmiş trafik polisleri, karayolunda seyreden araçlara tek şeritten geçit vermeye başlamışlardı. Bir ara sirenler çaldı. Kalabalığı bir heyecan sardı. Başbakan artık geliyor diye, herkes bulunduğu yerde kendine bir çekidüzen verdi. Önlerinde duran kırmızı plâkalı otomobilden, çoklarının alkışlamaya hazırlandığı sırada Adalet Bakanı çıktı. Demek başbakan da gelmek üzere dedi herkes. Ama Başbakan'ın gelmesi için, yeniden yarım saate yakın bir zaman geçmesi gerekecekti.

Başbakan'ın en ön sırasında oturduğu parti otobüsü, bekleyen kalabalığın önünde durduğunda, Vali Paşa'nın kurduğu karşılama düzenine ve koruma görevlilerinin çokluğuna rağmen, bir anda ortalık karıştı. Herkes otobüsün çevresini sarmıştı. O kargaşada milletvekilleri ve Piraziz Belediye Başkanı içeri girebilmişlerdi. Vali Paşa ile Giresun Belediye Başkanı'nın otobüse girip giremedikleri anlaşılamadı.

Otobüstü çalınan iktidar partisi marşı, bangır bangır çevreye yayılırken, Giresun Halkoyunları Ekibi de, davul zurna eşliğinde ve karayolları asfaltı üstünde, kıvrak oyunlarını döktürmeye koyulmuştu. Bir süredir trafik tümden kesildiğinden, kızlı erkekli gençler, oyunlarını geniş bir alanda sergilemek fırsatını bulduklarından, memnun görünüyorlardı. Bir ara parti marşının yayını da kesilince, karşılama töreni, kısa bir süre için de olsa, bir düğün şenliğine dönüştü.

Otobüsteki hoparlörden, Başbakan'ın coşkulu karşılayıcılara teşekkür eden sözleri duyulunca, davul zurna sustu, oyun durdu. Geciktiği ve sevgili yurttaşlarını -ki bir kısmı çoktan köylerine dönmüşlerdi- akşamın bu saatine değin beklettiği için özür diledi. Gecikme yüzünden Piraziz'de konuşma yapamayacağını da ekledi sözlerine.

Başbakan'ın otobüsünü izleyen yüze yakın resmî ve

(Soldan sağa) Oktay Akbal, Naim Tirali, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Tahir Alangu, Salah Birsel. İstanbul, 1955.

özel araç, Abdal Deresi üstündeki köprüden geçerek, yavaş yavaş Piraziz içinde yol almaya koyuldu. Ayyıldızlı bayraklarımız parti bayrakları, bezden dövizlerle donatılmış kasaba bir bayram havası yaşıyordu. Resmî erkân ve görevliler arabalarına yerleşirlerken, köprübaşına kadar gelen Pirazizliler de geri dönmüş, kasabanın ortasına doğru yürümeye başlamıştık. Meydanlık yerde biriken bine yakın kişinin coşkusunu gören Başbakan'ın, az önce konuşmaktan vazgeçtiğini söylemesine rağmen, otobüsü durdurtup, üstüne çıktığını anlayınca da konuşmayı kaçırmamak için adımlarımızı sıklaştırdık.

Otobüsün çevresindeki kalabalığa katıldığımızda, Başbakan iri yapısına uygun düşen bir ses tonuyla, sözcüklerin hakkını vere vere, demokrasinin erdemlerini sıralıyor, kavgasız, gürültüsüz bir siyasal rejimden yana olduklarını vurguluyordu.

Beş on dakika söylevlerde bile, sadece genel konuları ele almakla yetinemezdi bir politikacı. Yerel konulara da eğilmesi gerekirdi. Yeni ilçe olan Piraziz'in sorunları da kendisine duyurulmuştu kesinlikle. Limanın genişletilerek düzenlenmesinden, millî eğitim ve sağlık sorunlarından söz etmeden olmazdı. Tam karşısına düşen bir dövizde dile getirilen, organize sanayi bölgesi istemiyle ilgili bir açıklama yapmaksa, aklına gelmedi. Fındığı bir yıl önce iyi değerlendirmişlerdi. Bu yıl da üreticiyi hoşnut kılacak bir taban fiyatı uygulayacaklardı. Fındık üreticisi, hükümetlerine güvenebilirdi.

Küçük bir alanda toplanmış, bin kişi kadar bir kalabalığa da başka türlü seslenmesi de beklenemezdi elbet. Pirazizliler, çoğu muhalefet partilerinden yana olmalarına karşın, kendilerini çiğneyip geçmeyen, iyi ve ılımlı sözler söyleyen Başbakan'ı, ölçülü bir coşkuyla uğurlamakta kusur etmediler.

Hep böyle olurdu. Bakanlar ya da başbakanlar, kasabadan geçerken araçlarını durdurup, bekleyenleri hoşnut kılacak birkaç söz söylerler, daha fazla kalamadıkları için de özür dileyerek, çekip giderlerdi. Ne var ki, ilçe olalı, politikacıların gözünde değeri artmıştı Piraziz'in. Bucak olduğu yıllardaki gibi değildi artık.

Televizyonun birinci kanalındaki haberlerin hiç değilse sonuna yetişirim diye, o hayıhuy içinde eve yönelmiştim ki kasabanın en yaşlı berduşu, asker selâmıyla karşıma dikilip, çoğu zaman yaptığı gibi, ağlamaklı boğuk bir sesle:

"Ah Beydayı!" diye söylenmeye başladı. "İsmet Baba geldiğinde, hey gidi hey!.. Şurada, şu meydanda, susamış da bir bardak su istemişti. Bana bir işaret çakmıştın. Çakı gibiydim o zaman. Koşup kahveden suyu yetiştirmiştim. Ah İsmet Baba, ah!.. Hatırladın değil mi? Bunlar hep dünkü çocuk."

Alkol bağımlısı, bir ayağı kırık, yaşlı berduş, hemen her karşılaşmamızda, biraz da kafası iyiyse, bu öyküyü anlatmadan edemezdi: İsmet İnönü Piraziz'den geçerken...

Ne zaman.

İsmet Paşa'nın, Menderes dönemindeki muhalefet önderliği günlerinde, otuz kırk yıl önce, Piraziz'den geçmiş olması mümkündü. Belki bir bardak su da içmiş olabilirdi. Ama ben o sıralarda Piraziz'de değildim. Kesinlikle değildim. Bu yüzden de öyle bir olayı hiç mi hiç anımsamıyordum. Oysa yaşlı berduş, öyle kendinden emin, öyle yürekten anlatıyor ve duygulanarak hüngür hüngür ağlıyordu ki doğru ya da yanlış, kafasında canlanan hayali bozmamak için, her seferinde de sesimi çıkarmamayı yeğliyordum.

Başbakan'ın Piraziz'de konuşma yaptığı bugün, daha da duygulanarak, göz yaşları döktüğü bir sırada, Doğrucu Davut kesilip, onun düş dünyasını yıkacak bir davranışta bulunamazdım elbet.

"Ah, ah!.." dedim yanından ayrılırken. "Neydi o günler... Gerçekten yaşadık mı biz o günleri. Hey gidi İsmet Paşa, hey!.." •

mor mutluluklar

Aziz NESİN

Mayıs ayında leylaklar dünyanın en güzel morları
Oturduğum koltuktan seyrediyorum leylak morlarını
Önümde külüstür elektrik sobam
Her yudumda oooh çekerek çay içiyorum
Otuzbeş çocuğumun şamatası geliyor dışardan
İşte benim mutluluğum sultanlarda bile olmayan
Hem ısınıyorum hem de çay içiyorum ooh çekerek koltuğumda
Hem de çocuklarımın şamatası
Bir de üstelik leylak morları

Daha ne isterim ben bu dünyadan
Çocuklarımın daha da artmasından başka
Vedâ bakışımdır bu pencere camından
Daha bikaç zaman seyrederim leylak morunu
Ayrımsamadan ayrılıyorum yavaş yavaş
Sobamdan çayımdan koltuğumdan çocuklarımdan
Bir de leylak moru mutluluklardan

Nesin Vakfı, 8 Mayıs 1993

İlhan Demiraslan
28 Ağustos 1928 - 25 Kasım 1980

NİCE
ZONGULDAK

Ve şimdi Zonguldak üstünde
Bir toz dolanır ince
Dün günle bugün dolanır gezer
Uzanmış toprağa pohini bağlı ayakla
Soğumaş yatar yüz üstü sırılsıklam teri
Üstünü bir toz örter ince
Ve hemen akla
Vurulan bin işçi gelir
Kurşunla
Zonguldak
Deyince

İlhan Demiraslan.

İlhan DEMİRASLAN

atardamar

SANATININ 40. YILDÖNÜMÜNDE
DİLE SES OLAN, ÇOK YÖNLÜ BİR SANATÇI
GÜNDOĞDU SANIMER

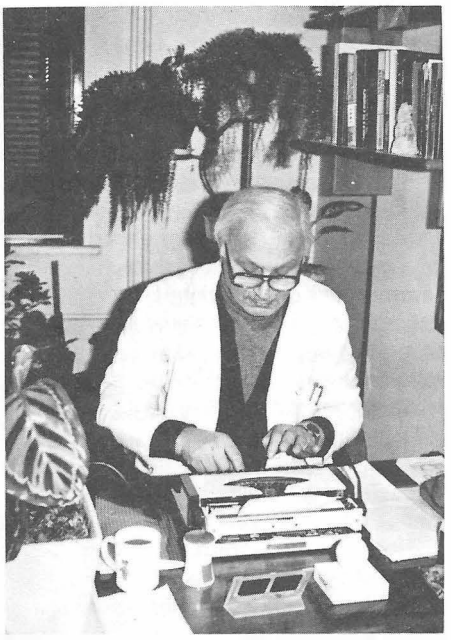

Gündoğdu Sanımer
"Beyaz gömleğime takılan hüzün"

Sanatı, yaşadığı kentten dünyaya açılan toplumsal kesitte, insanları mutlu etmek amacıyla vazgeçilmez bir tutku olarak yaşayan **Gündoğdu Sanımer**, KIYI'lar tarihinde hep önde olmuş değerli bir şairimiz, bir yazarımızdır.

Bugün KIYI yaşıyorsa, ona güç veren birkaç öncüden biri olduğu gerçektir. 1961'den 1994'e uzanan 33 yılda, onun sanatçı kişiliğinin direncinde hep KIYI'yı yaşatmak inancı vardır. KIYI bir yerde bu 33 yılın bedelini öder gibidir. Nitekim, **Rasim Şimşek**'i anlatırken, **Gündoğdu Sanımer**'i sunarken gözetilen amaç, sorumluluk bilinci içinde bir örnek oluşturma anlayışıdır.

Sanımer'in bu kente verdiği sonsuz hizmetin sanat alanındaki en belirgin göstergesi, onun bu alandaki çabasının çok yönlü yansıtılmasıydı. Kuşkusuz, burada yansıtılan birikimin, onu anlatmaya yetmeyeceği bir gerçektir. Bu değerlendirmeyi yeni çalışmaların izleyeceğini belirtirken; ona, sağlık, başarı ve esenlikler diliyoruz.

KIYI

gündoğdu sanımer

● **Ahmet ÖZER**

sevginin bilinen adıdır ana

Bir fotoğrafa bakarsınız, genç bir adamın ağzı ile parmakları bir ney'i kuşatmıştır. İnceden bir hüznü duyar gibisiniz. Bir başka fotoğrafta aynı adamın çenesinin altında bir keman uzayıp gitmektedir. Bir bakarsınız, ebru teknesi başında, binlerce kabarcığın, renkten renge uçuşan kanatları, ak kâğıtlarda can bulmaktadır. Bir yerlerde bir gazete ulaşır ellerinize. Bir sayfasında yer alan köşe yazısı, ebru teknesinin başındaki adamındır. Keman çalıp ney üfleyenindir. Bir gün bir şiir kitabı geçer elinize. Adı **Karayelin Sürüleri** ya da **Suyun İnce Sesinde**'dir. Ve Kıyı'nın 1961'den 1969'a, 1981'den 1986'ya kesintilerle uzanan 144 sayısında yer alan pek çok deneme, tanıtma ve özellikle şiirlere rastlarsınız. Bir bölümünün altında aynı imzadır gözünüze ilişen. Bu imza, bir insandan bir başka insanı dünyaya getiren, bir kan kuyusundan çocuklar çekip alan bir operatörün adını taşır.

Bu **Gündoğdu Sanımer**'dir.

Yıllardır emek verilen bir dergide değerlendirilmek, çalışmalarına tanık olan bir başka şairin gündeminde olsa gerekti. Sanatının 40. yılında onu yaşamı ve yapıtlarıyla ve bir kente gönül düşüren kimliğiyle okurlarımıza tanıtma görevini yerine getirmenin kıvancını duyuyorum.

***

Dergide yer alacak böyle bir bölüm, bir yerde sanatçıya sahip çıkmanın önemi üzerine kuruluyor. Sanatçılara sahip çıkmakla sanatın bu büyülü alanının genişleyeceğine inanıyorum. Kuşkusuz sanatçı hep alçakgönüllü bir kişiliğin sürdürücüsüdür; ancak, kendinin olmayanı kendine mal etmek sözkonusu olamayacağı gibi yüreğinden kopup gelen ürünleri de yok göstermeye hakkı olmasa gerek. İşte bu anlayışın çerçevesinde oluşturulan bu tür söyleşilerle, değerlerimizi daha yakından tanımayı, onları en yakınlarımızdan başlayarak dünyaya tanıtmayı bir görev biliyoruz.

titreşen alevidir ayrılıkların

Muallim Fevzi Bey, okulla cephe arasında bir uzun yolculuk içindedir. **Afyon Tınaztepe**'de bileğinden aldığı yarayla gazi olur. Gazi oluşu İstiklal madalyasıyla ödüllendirilir. **Fevzi Bey**, Balkan Savaşı sırasında **Trabzon Sultanisi**'ni bitirmesine karşın, Cumhuriyet kuşağının bir eğitimcisiydi. O dönemin heyecanını taşıyan bir öğretmendi. Savaş yıllarından kalan tabancaları yastığının altında dururmuş hep. Gece yarıları gelebilecek düşmana karşı çığlık çığlığa el attığı bu silahlarını eşi bir gün kendisinden habersiz satar. **Trabzon Sultanisi**'ni bitirdikten sonra sırasıyla **Sürmene Rüştiyesi**'nde **Zeytinlik Vahdettin Nümune Mektebi**'nde, **Boztepe**, **Hatuniye**, **Of**, **Sürmene**, **Gazipaşa** ve **Ülkü** ilkokullarında öğretmenlik ve başöğretmenlik yapar. 18 Eylül 1937 tarihinde öldüğünde ardında genç bir kadınla, iki buçuk yaşında bir çocuk kalır. **Sanımer** babasız büyüme yarışında yalnızdır, hüzün içindedir. Yine de **Muallim Fevzi Bey**'in kucağında çekilen bir fotoğrafı babasıyla olan sevgi bağını, yaşamının her alanına sindirmeye yeter. Küçük **Gündoğdu**, bugün düşlerini süsleyen bir dörtlüğü gencecik yaşında yitirdiği babasından bir ses olarak taşır:

Minicik elinden tutup annesi
Nazlı yavrusuna öğretir yazı
Aklından çıkarma sakın hevesi
Kimseler beğenmez çünkü haylazı

koşarak geçiyorum acımasız sokakları

Başlangıçta aile **Trabzon**'un **İncirlik Mahallesi**'ndedir. **Fevzi Bey**'in 45 yaşında ölümü, anneyle çocuğu, baba evine, **Sotka Mahallesi**'ne götürür. Burada kocaman bir evdir oturulan. Dış kapıyla iç kapı arasında taşlıklı bir yol vardır. O yolun iki tarafında portakal ağaçları, rengârenk çiçekler yer almaktadır. Dede diye seslenilen, annenin amcası **Ömer Kemal Kuloğlu** çiçeklerle yüreği arasında bir dünya kurmuştur. Tüm dünyası çiçeklerlerden oluşmaktadır.

Sotka'daki ev **Sanımer** için belirleyici olur. O evde tek çocuk olarak büyür. Anne, anneanne, dayı, anneannenin eltisi, **Ömer Kemal Kuloğlu**, hanımı **Kamer Hafız** hep birlikte yaşarlar. Bu yaşlı insanların arasında babasız, kardeşsiz, tek çocuk olarak büyüme savaşı verilir. Aile dokumacılıkla yaşamını sürdürür. Anne **Neriman Hanım**, yanında kızlar çalıştıran usta bir terzidir. Evin içi bir yumak insanla doludur.

Mahallede tek arkadaşı olmadan, başlangıçta kız çocuğu gibi eğitilen **Gündoğdu Sanımer**, pek çok çocuk hastalığı geçirir. Bu hastalıklar onun duygusal yapısı üzerinde önemli rol oynar. İlerde dostluklar oluşturduğu mahalle arkadaşları olursa da ne acıdır ki onlardan bugün kimse hayatta kalmaz, bir sonsuzluğa doğru yürürler...

Hafız Kamer Hanım, dindar bir kadın. **Atatürk** hayranı, asla bağnaz değil. Şişman 120 - 130 kilo ağırlığında. Namazını oturduğu yerde kılıyor. Evde ilâhiler söyleniyor durmadan. Bu ilahiler çocuk **Gündoğdu**'nun yüreğinde hep büyülü bir hüznü çoğaltıyor. Anne **Neriman Hanım**, döneminde müntehib-i sâni (ikinci seçmen) oluyor.

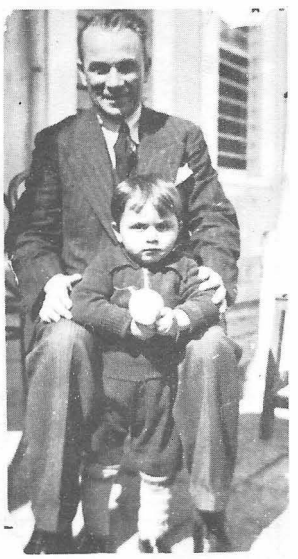

Sanımer iki yaşında, babasının kucağında (1937)

Belediye'de, Kızılay'da görev alıyor. Başına, **Fransız** hanımlarının taktığı şapkalardan giyiyor, onunla geziyor. Tüm bu görünümler **Sanımer**'in yaşamında kendi deyimiyle bir tanzimat oluşturuyor. Çocukluğundan günümüze, hep bu tanzimatı iliklerine değin yaşadığını belirtiyor. O yıllarla günümüz arasında pek çok siyasal dönüşümler, pek çok dalgalanmalar olduğunu, bu dalgalanmalardan kendini uzak tutmayı da bu süreci çocukluk yaşında yaşamaya bağlıyor. Bir çeşit onun için aydınlanma çağıdır bu. Bu çekirdeği, o günden bugüne hep içinde büyüttüğünü belirtiyor.

Gündoğdu Sanımer'in, yalnız çocukluğuna, bir süre sonra, döneminin gerçek anlamda aydını, kültür alanında yapıtlar vermiş, şiirler yazmış bir üvey baba ekleniyor. **Neriman Hanım** yeniden evleniyor. **Mustafa Sıtkı Cansız**, büyük bir sevgiyle **Gündoğdu'yu** bağrına basıyor. **Sanımer** yaşamı boyunca **'Cansız Hoca'** diye nitelendirdiği **Mustafa Sıtkı Cansız**'a minnet ve şükran duygularını her seferinde dile getirecektir. Tek çocuğun bağlandığı annenin bir gün yeniden evlenmesi, kuşkusuz o çocuğun içinde bir ağırlığın da içten içe kendini duyumsatmasıydı...

İlk öğrenimini **Kaledibi İlkokulu**'nda gören **Sanımer**, burada babasının evlendirdiği **Hadiye Hocahanım**'ın öğrencisi olur. **Hadiye Hocahanım**, onu bir evlat gibi bağrına basar. İki yıllık bir öğrenimden sonra öğretmen **Mahir Tümerdem** onu, ilerde **Trabzon Lisesi**'nin başarılı bir öğrencisi durumuna getiren temel bilgilerle donatır. Bu dönemde çevresi biraz daha genişler, yeni arkadaşlar edinir, sokağın ilgi çekici dünyası, onu da etkiler.

Sanımer Trabzon Lisesi öğrencisi (1950)

kül yüzlü bir gül geçti yanımdan

1946 yılında **Trabzon Lisesi**'ne girer. **Trabzon Lisesi**'nin o yıllarından pek çok anı kalır belleğinde. Bahçedeki tavşanları, havuzu, manolya ağacını unutmaz. Müzik, Türkçe ve edebiyat derslerine olan sevgisi giderek büyür. Ortaokul - lise öğreniminin birlikte yapıldığı **Trabzon Lisesi**'nde edindiği kültür, **Cansız Hoca**'nın emeğiyle evde bir başka boyut kazanır. Özellikle sosyal dersler karşılıklı bir tartışma ortamına dönüştürülür. **Sanımer**, okuduğu değişik kaynaklardan, elde ettiği bilgileri, **Cansız Hoca**'ya yönelttiğinde, **Hoca**, o bilgilerin kaynaklarının hangi felsefi düşüncelere taban oluşturduğunu rahatlıkla söyleyebilecek bir bilgi birikimine sahip olduğunu kanıtlar.

Gündoğdu Sanımer, **Trabzon Lisesi**'nde öğrenim gördüğü yıllarda güzel sanatlara yakın ilgi duyar. Müzikten edebiyata ordan resme uzanan bir ilgi odağı, giderek bir coşkuya dönüşür. Anne ve babasının her ikisinin de keman çalan kişiler olması, onun bu alandaki yeteneğini ortaya çıkarır; yaptığı resimlerden birinin ödül alması, onlarla sergilere katılmasına ortam oluşturur. Yazdığı şiirleri çevresindekilere okuyup beğeni kazanması da kendisine cesaret verir. Bu arada **Divan Edebiyatı**'nı, özellikle de **Nedim**'i, içten içe severek okuması bu alandaki bilgi dağarcığını zenginleştirir. Dil ustası **Rasim Şimşek**'le yaptığım söyleşide, onun da belirttiği gibi **Sanımer**, **Şimşek**, **Ersun Kazançel**, **Okyay Kuvay**, **Necdet Simitoğlu**, hiçbir öğretmenden öneri almadan, son derece özgün bir duvar gazetesi çıkarırlar. Bu arada müziğe olan ilgi de giderek büyür. Lise arkadaşlarından **Teoman Önaldı** ud, **Suat Kurtuldu** tambur, **Osman Aksu** kanun, **Sanımer** de keman çalarak bir heyet oluştururlar. Bu ekibin yetenekleri, o yıllardaki lisenin kültür düzeyini az da olsa kanıtlamaya yeter.

Sanımer, o yıllardaki öğretmenlerinden özellikle **Nihat Sanal**'ı unutmuyor. Hatta bir ara kendisine sorduğu dilbilgisi sorularından istediği yanıtı alamayan hocasının **"hiç mi şiir bilmiyorsun?"** sorusuna **Yahya Kemal**'in **"Sessiz Gemi"** şiirini okuyarak yanıt vermesi, sınıfı büyük bir sessizliğe boğar. Bu şiiri iyi okuyuşu, iyi bir not almasını sağlar. Ayrıca **Sabahat Ülker** Hocahanım, **Orhan Ural**, **Halit Tanyeli** öğretmenleri olurlar. **Tanyeli** ona dil bilincini kazandıran bir öğretmendir. Daha sonra **Kaya Bilgegil**'de öğrenim görür. **Bilgegil**, **Fransa**'dan getirdiği pür şiir ekolünü onlara aşılar; öğretmen olarak etkileyici bir rol oynar üzerinde. İlk konferansı da **Kutadgu Bilik** üzerine olur. Resim alanında da istediği ortamı bulur. Günümüzün ünlü ressamı **Kayıhan Keskinok**, o dönemde **Trabzon Lisesi**'nde resim öğretmenidir. Onun yol göstericiliğiyle lisenin kitaplığındaki resimle ilgili tüm kitapları okur.

Yaşamının ilk ürünü, ilk şiiri general **Cemal Tural**'ın eşi (o zaman bekârdı) **Suna Gerçek (Tural)**'in eliyle o dönemlerde **Akçaabat**'ta yayımlanan **Yeni Pulathane** gazetesinde yayımlanır. Ancak bugün yazarlığına taban oluşturan bir tarih verilmek istenirse, ciddi anlamda ilk ürünü, **Trabzon**'da 1953 yılında bir grup öğretmen adayının çıkardığı **Genç Öğretmen** adlı derginin, 15 Aralık tarihli sayısında yer alır. Yazısının adı **"Resim Panoraması ve Modern Resim"**dir. Bu tarihin üzerinden tam 40 yıl geçmiştir.

Sanımer 40 yıldır pek çok türde yazarlığını sürdürürken, şair kimliğini de hep önde tutmasını bilmiş bir sanatçıdır.

hüzün türküleri nöbet tutmasın

Trabzon Lisesi sonrasında, tıp öğrenimi görmesinin, insanı tanımak isteyişinden kaynaklandığını belirten **Sanımer**, o yılların büyüsünü içten içe anlatırken de duygulanmadan edemiyor: **"Başlangıçta Beyazıt'ta öğrenim gördük. İstanbul Üniversitesi tekti. Trabzon Öğrenci Yurdu'nda kalıyorduk. Yurt Soğanağa'daydı. Zamanımın büyük bir bölümü ordaki çevrede geçiyordu. O ortama gelip giden pek çok sanatçıyla tanışmak, yapıtlarını tanımak olanağı bulmuştum. Örnek vermem gerekirse, Attila ilhan, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Haldun Taner, Peyami Safa, A. Kadir, Orhan Kemal, Asaf Halet Çelebi, Salah Birsel... gibi pek çok sanatçının çok yakınlarında bulunduk. O dönemlerde yayımlanan a dergisi çevresinde olan sanatçılarla da ilişkilerimiz oldu. Behçet Necatigil'le de bir tren yolculuğu yapmıştık. Yanında kızı da vardı. Hatta Necip Fazıl'la da o yıllarda tanışmıştık diyebilirim. Bedri Rahmi'yi, Orhan Peker'i de burada anmak gerekir."**

Trabzon'da o yıllarda, son derece özgün bir gazete yayın yaşamına başlar, adı **Hakimiyet**'tir. **Sanımer**,

öğrencilik yıllarında bu gazeteye haftada birkaç kez başmakale yazar. Kimi yazılarını **İstanbul**'dan gönderir. Ne ilginçtir ki **Trabzon**'a gidiş gelişleri de bu gazetede bir haber oluşturur. O yaşlarda bir insan için, bu son derece kıvanç verici durumdur. **İstanbul**'da **Trabzonlu** sanatçıların çevresinde yerini alan **Sanımer**, **Halil İbrahim Bahar**, **İsmet Zeki Eyuboğlu** ile de yakından tanışma olanağını bulur. Hatta **Eyuboğlu "Ovidius"**u çevirirken, **Attila İlhan "Zenciler Birbirine Benzemez"**i yazarken, onların bu çalışmalarını yakından izleme olanağı bulur. **Sezai Karakoç**'la da tanışarak onun emeğini, şiirlerini, o yıllarda yakından izler.

Sanımer'in üniversite yılları 28 Nisan, 27 Mayıs günlerini de içerir. DP iktidarının ülke genelinde uyguladığı siyasal baskıdan en fazla üniversite öğrencileri nasibini alır. **Turan Emeksiz**'in **Beyazıt Meydanı**'nda vuruluşu, ardından gelen sıkıyönetim, onu izleyen 27 Mayıs, **Sanımer**'in yaşamında siyasal bir boyut oluşturur. DP'nin iktidara geldiğinde ülkede pek çok insanın **'demokratım demokrat'** tekerlemesiyle gününü değerlendirmesi sevincine, başlangıçta **Sanımer** de katılır. **"Artık Yeter"** sloganı bir özgürlük ışığı olarak değerlendirilir öncelerde. Ardından bu siyasal hareketin boyutu kısa zamanda kendini gösterir. Nitekim üniversitede, o dönemdeki baskılara ilk tepki de Tıp Fakültesi öğrencilerinden gelir. **Sanımer** o yıllarda öğrenci cemiyeti başkanı olarak ilgililerle görüşme yapmasına karşın bir sonuç alamaz. Olaylar giderek büyür. **Bumin Yamanoğlu**'nun keyfi uygulamaları öğrencilere yapılan saldırılar ülkeyi ihtilale hazırlar. **Sanımer**, sanatta bir kuşağın çerçevelediği anlayıştan yana olmamasına karşın, politikada 27 Mayıs'ı içten içe destekler, benimser ve o hareketin içinde olmaktan bugün de övünç duyar.

Tıp Fakültesini bitirdikten sonra, Kadın - doğum hocası, üniversitede kalmasını istemesine karşın, o çok sevdiği **Trabzon**'una dönmeyi aklına koyar. Önce **İzmir** ve **Trakya**'da yedek subaylığını yapar. Ardından iki yıl **Trabzon Numune Hastanesi**'nde, iki yıl da **Şişli Etfal Hastanesi**'nde kadın - doğum dalında uzmanlık eğitimi görür ve uzman tabip olur. Başlangıçta psikiyatri dalında uzmanlaşmayı düşünür. Ancak orda, hep hasta insanlarla iç içe olması, onun da hastadan çok, sağlam insanları merak edişi sonucu, kadın - doğum dalında karara varır. Bu alanın en ilginç yanı, tedavi edebileceği hastalarının çoğunlukta olmasıydı, ayrıca hastalarının bir değil de iki kişi oluşu, birtakım sevinçleri içinde taşıyışı, duyarlığına yeni boyutlar kazandırır.

Başlangıçta bir süre serbest hekim olarak görev yapar, ardından çok uzun bir süre **Trabzon Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi**'nde uzman tabip olarak çalışır. Arkadaşlarıyla birlikte kurdukları **Özel Karadeniz Hastanesi** ise onun şimdilik son görev yaptığı yer olur.

7 Nisan 1966 tarihinde **Günaç Sağlamer**'le evlenir. Dil ve yazın eğitiminden geçmiş eşiyle sanatı gibi yaşamı da çiçeklenir. Bu evlilikten bir oğlu, bir kızı dünyaya gelir.

Gündoğdu Sanımer tabiplik mesleğini sürdürürken bir dönemde **Trabzon Tabip Odası** başkanlığını yürütür. **Ankara**'da kurulan **Edebiyatçılar Derneği** üyeliği, onun görevlerinin bir kesidini oluşturur. **Trabzon**'da gerek mesleki yönden, gerekse edebiyat ve sanatın sorunları üzerine, şiirimizin dünü bugünü konularında düşünülen bir panel, bir sempozyum, bir açıkoturum, bir konferans, bir radyo programı onsuz gerçekleştirilemez. Denilebilir ki, yıllardır bu kentte bir tabip olarak, bir sanatçı olarak, toprağının insanlarına bir öncü olmuş, onları temsil etmiştir. Bu görevini sürdürürken de işine son derece önem vermiş, aldığı her konuyu içten içe yoğurarak, en güzel bir biçimde sunmasını bilmiştir.

Gündoğdu Sanımer'in düz bir çizgide yürüyen özgeçmişi aşağı - yukarı böyle özetlenebilirdi. Ancak, onun 40 yıllık kültür ve sanatla iç içe geçen yıllarında yaşadığı nice birikimler vardı. Yazdıkları, okudukları, anlattıkları vardı. Yaşam deneyimleri vardı. Tanıdıkları vardı, tanık olduğu durumlar vardı. Özetle, yaşamını bu kentle bütünleştiren, sevinç ve hüznünü ortaklaşa yaşayan, sanatın heyecanını hep yüreğinde duyan bir sevgi adamıydı karşımızdaki. Ben de bu sevgi adamına, geçmişten günümüze sanata bakışını özetleyen sorular sordum, yanıtlar aldım.

bir ağaç büyüyor delifişek

- Sevgili Gündoğdu Ağabey, öncelikle şunu sormak istiyorum: 1961 yılında ilk kez yayımlanan Kıyı dergisinde çıkan, daha sonra da ilk kitabınız karayelin Sürüleri'ne aldığınız, "Tavaşi Çeşmesi Sokağı" adını verdiğiniz altı şiiriniz nasıl ve hangi koşullarda yazıldı, dilerseniz burdan başlayalım.

- O şiirleri **İstanbul**'da yazdım. O dizide pek çok şiir yazmıştım, ancak, çoğunu yayımlayamadığım için ne olduklarını bilemiyorum. Kaldığımız öğrenci yurdunun üst katı **Marmara Denizi**'ne bakardı. Herkes burada ders çalışırken, ben de şiirler yazardım. Çok güzel bir manzarası vardı oranın. **Tavaşi Çeşmesi Sokağı**, **Kumkapı** tren istasyonuna çıkan, bir sokaktan önceki sokaktır. Bugün hâlâ varlığını sürdürdüğünü sanıyorum. O yıllarda, onları **Trabzon**'da yayıma başlayan **Kıyı**'ya göndermiştim. Böylelikle de ilk **Kıyı**'da yer almıştım.

- Dilerseniz Kıyı'ya dönelim. Sizin yazarlık ve şairlik yaşamınızda Kıyı'nın hayli önemi var. İlk Kıyı'dan son Kıyı'ya değin dört dönem Kıyı'da yer alan iki kişiden birisiniz (diğeri Rasim Şimşek). Bu dergide Ziyad Nemli, Ahmet Selim Teymur, Necmi Duman'ın adları önde. O dönemin kültür ve sanatını, yerelden ulusala yansıtmaya çalışan bir çabaya, siz de katıldınız, bu serüveni sizin dilinizden dinleyelim.

- Sonradan çok düşünmüşümdür. Bir üniversite öğrencisisiniz; bir dergide hem şiirleriniz, hem denemeleriniz yayımlanıyor. O denemeleri bugün de beğeniyorum. Bunların sanatımda yol gösterici etkileri vardır. Kültürel birikiminin temelinde çok fazla kitap okuma vardır diyebilirim. Ortaokul lise yıllarımda, il kitaplığında bulunan **Fransız Edebiyatı**'nın tüm kitaplarını okuma olanağı bulmuştum. **Kıyı**'dan söz ediyorduk. İlk **Kıyı**'dan şair - eğitimci **Nabi Üçüncüoğlu** annemin halasının oğluydu. onu önce

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenci. Ayakta sağdan ikinci.

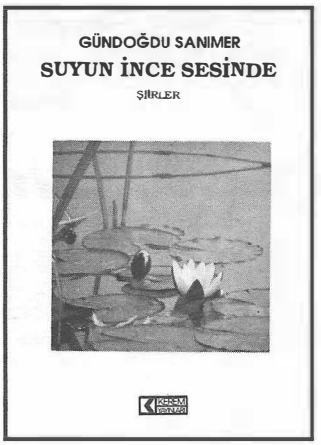

Yayımladığı iki şiir kitabı Karayelin Sürüleri - Suyun İnce Sesinde

elyazısıyla, hakkında anlatılanlarla tanıdım. Ardından, bir ara annemle **Torul**'a gidince, onu daha yakından tanıma olanağı buldum. **Nabi** ağabeyin şiirleri o dönemde benim için ulaşılmaz noktadaydı. **Nabi** ağabey **Torul Ortaokulu** müdürüydü. Sonradan **Trabzon**'a atandı. **Teymur**'la **Trabzon Lisesi**'nden arkadaştılar. **Kıyı**'da da birlikte oldular.

Ziyad benim mahalle arkadaşımdı. Bir gün elimdeki **Varlık** dergisini görünce benimle ilgilendi. **Haldun Taner**'den söz edince de çok sevindi. **Haldun Taner**'i çok severdi. Beni evine götürdü bir gün. Adıma imzalayıp verdiği kitap **Haldun Taner**'in **"Yaşasın Demokrasi"** kitabıydı.

Evet **Kıyı**'dan söz ediyorduk. **Necmi Duman**'la arkadaş olduk. **Teymur**'la **Trabzon Liselerinden Yetişenler Cemiyeti**'ndeki koro şefliği sırasında tanışmıştık. **Trabzon**'un sanat - kültür yaşamına yeni bir boyut kazandırma düşüncesi, beni bir nefer gibi çalışmaya itmiştir. Bunun nedeni, bu kente olan sevgimden olsa gerek. Bir çok işin neferliğini yapmama karşın mutfağında hiç olmadım. Ama bu tür etkinlikleri hep destekledim, sürdürülmesinden yana oldum.

Kıyı dergisi zaman zaman durakladı, yaşamına son verdi. Yeniden yaşama geçirilmesinde görev alanlardan biriyim. **Trabzon**'daki sanat hareketleri için de aynı görüşteyim. Bu sadece edebiyat alanında değil, resim alanında da böyledir. Hep kışkırtan ben oldum. **Trabzon**'un kültür kenti imajının öne çıkması için, kültürel etkinliklerin yaşama geçirilmesi, bunun için de kimi insanların, kimi özverilerde bulunması gerekiyordu.

İkinci dönem **Kıyı** öğrenci derneği yayın organıydı. Üçüncü dönemde yayımlanan dergi, doğrudan doğruya benim isteğimle çıktı diyebilirim. Bu dönemdeki tüm sayıları ben finanse etmiştim. Üçüncü dönemde **Raif Özben**'in katkıları olmuştur. O gidince dergi kapandı. Son dönemdeki **Kıyı**'nın çıkması için de **Ahmet Özer**'in bu işe bütün gücünü vermesi gerekiyordu. İlk üç **Kıyı**, tamamen apolitik, çevreden uzak, salt edebiyat dergisi olmuştur. Son dönemde araştırma tavrı yer almış, derginin tanıtılması, yazar kadrosu yeni bir boyut oluşturmuş, dergi bugüne değin de yayımını ısrarla sürdürmüştür. Sevindirici bir durum, şu an 93. sayıyı çıkarmaktayız. Bunun yanında **Nabi Üçüncüoğlu, İlhan Demiraslan** ödülleri gerçekleştirilmiş, **Şükrü Gümüş** adına bir ödül konmuştur. Bunun yanında **'kıyı okulu'** diyebileceğimiz bu ortamdan yetişen arkadaşlarımız, edebiyat alanında söz sahibi olmuşlardır.

- Sevgili ağabey, sizi tanıyanlar şair kimliğinizin yanında, resim alanında da yıllardır üretken bir kişi olduğunuzu bilirler. Bu alanda geçmişten günümüze emeğinizin boyutlarından söz eder misiniz?

- Resimle tanışıklığım lisede öğretmenim, şimdilerin ünlü ressamı **Kayıhan Keskinok**'la başlamıştır diyebilirim. **Keskinok**'la birer arkadaş gibiydik. Denizde beraber yüzerdik. Bir otel duvarına yaptığı resimde, ona yardımcı olmuştum. Bana resmi sevdiren insandır diyebilirim. Bu alandaki bilgimi artırmak için de pek çok kitap okumuşumdur. **Keskinok**, kimi derslerinde anlattığı konuları bıraktığı yerden bana verir, benim anlatmamı isterdi. Bir yarışmada aldığım 1.lik ödülü, bana heyecanlar aşıladı. Sonraları resimdeki değişiklik, modern resme kaçış, beni resimden biraz uzaklaştırdı. Ben daha çok peyzajı seviyordum. Ev, ağaç, deniz resimleri yapıyordum. Kişisel sergi açmadım, ancak karma sergilerin çoğuna katıldım. O yıllardan bu yana, 30 - 40 tane tablo yaptım. Zaman zaman yine resim yaparım, ancak resim bende bir sanat çizgisinden çok, bir hobi çizgisindedir.

suya yazdım yazıların en güzelini

- Bu söyleşinin en ilginç sorusunu sormak istiyorum: Siz Trabzon'da ebru sanatının tek temsilcisisiniz. Ülkemizde yok olup gitmekte olan bu özgün sanatın fedailer mangasını oluşturan ender kişilerden birisiniz. Bu alanda hayli emeğinizin olduğu bir gerçek. Görüşlerini almak istesek neler söylersiniz? Bunca uğraşınız arasına bu tutku nasıl eklendi?

- Ebru ile tanışıklığım, üniversitede bir bayanın ilgisiyle olmuştur. Ondan bilgiler almıştım. Ardından **İş Bankası Yayınları**'ndan çıkan bir kitapla karşılaştım. Denemeler yaptım, eksik yanlarımı gördüm. 70'li yıllarda kendi başıma 6000'in üstünde deney yaparak bir sonuca vardım. Bu ebrunun çok basit bir örneğiydi. Onu bulunca çok sevindim. Bu alanda yetkin kişilerden biri olan **Niyazi Sayın**'a ürünlerimi gönderdim. O bir ney virtüözü olduğu kadar, bir ebru sanatçısıdır da; ancak kendisinden yanıt alamadım. Bir süre sonra bu sanatın büyük ustası **Mustafa Düzgünman**'a ürünler gönderdim. O bana yanıt verdi. Yaptığımın bir ebru olduğunu söyledi. Bu aşamadan sonra işin usta - çırak ilişkisi içinde sürdürülmesi gerektiğini belirterek, **İstanbul**'a gidip kendisini görmemi istedi. İsteği üzerine kendisini buldum. Ondan çok şeyler öğrendim. İlk hocam odur diyebilirim. Bugün bu alandaki pek çok sanatçı da onun öğrencisidir.

Ebru bir bezeme sanatıdır, suyu hazırlanır, onun üstüne boyalar dökülür, boyalara şekil verilir, ondan sonra kâğıt kapatılıp çekilip alınır. Hayli zor, malzemesi kolay hazırlanmayan bir sanattır ebru.

Önce kişisel sergi açtım. 20 yıl önceydi. Daha sonra hocamın ebrularını sergiledim. Sergi çok ilgi görmüştü. 1993'te yeniden bu alana döndüm. Özgün çalışmalarım oldu. Biri **Trabzon**'da diğeri **Ordu**'da iki sergi açtım. Ebruda kırmızı boyayı bir türlü halledemediğimi belirtmeliyim. Çok sıkıntım oldu, çünkü oksit boya kullanıyordum, suyun üstünde kırmızı görünen boya, kâğıda kahverengi olarak geçiyordu. Bu bende düş kırıklığı oluşturuyordu. Kırmızı ile ilgili ara renkleri de bulamıyordum. Bu nedenle de epeyce ebrudan uzak kaldım. Son çalışmalarım sırasında ise hocam ölmüştü. Yeniden **İstanbul**'a evine gittim, eşiyle görüştüm. Onun önerisiyle **Alpaslan Babaoğlu** adlı mühendis bir arkadaşla tanıştım. Ondan birtakım boyalar öğrendim. Ebrumda bir aşama oldu. Amatör çizgiden sanatçı çizgisine ulaştığıma inandım. Buna inanınca da belirttiğim gibi **Trabzon** ve **Ordu**'da sergiler açtım. ORSEV bünyesindeki arkadaşlar, **Aydın** ve **Gülçin Üstüntaş**'la şair **İbrahim Dizman**'ın çağrısı üzerine **Ordu**'da sergi aç-

öğrencilik yıllarında bu gazeteye haftada birkaç kez başmakale yazar. Kimi yazılarını **İstanbul**'dan gönderir. Ne ilginçtir ki **Trabzon**'a gidiş gelişleri de bu gazetede bir haber oluşturur. O yaşlarda bir insan için, bu son derece kıvanç verici durumdur. **İstanbul**'da **Trabzonlu** sanatçıların çevresinde yerini alan **Sanımer, Halil İbrahim Bahar, İsmet Zeki Eyuboğlu** ile de yakından tanışma olanağını bulur. Hatta **Eyuboğlu "Ovidius"**u çevirirken, **Attila İlhan "Zenciler Birbirine Benzemez"**i yazarken, onların bu çalışmalarını yakından izleme olanağı bulur. **Sezai Karakoç**'la da tanışarak onun emeğini, şiirlerini, o yıllarda yakından izler.

Sanımer'in üniversite yılları 28 Nisan, 27 Mayıs günlerini de içerir. DP iktidarının ülke genelinde uyguladığı siyasal baskıdan en fazla üniversite öğrencileri nasibini alır. **Turan Emeksiz**'in **Beyazıt Meydanı**'nda vuruluşu, ardından gelen sıkıyönetim, onu izleyen 27 Mayıs, **Sanımer**'in yaşamında siyasal bir boyut oluşturur. DP'nin iktidara geldiğinde ülkede pek çok insanın **'demokratım demokrat'** tekerlemesiyle gününü değerlendirmesi sevincine, başlangıçta **Sanımer** de katılır. **"Artık Yeter"** sloganı bir özgürlük ışığı olarak değerlendirilir öncelerde. Ardından bu siyasal hareketin boyutu kısa zamanda kendini gösterir. Nitekim üniversitede, o dönemdeki baskılara ilk tepki de Tıp Fakültesi öğrencilerinden gelir. **Sanımer** o yıllarda öğrenci cemiyeti başkanı olarak ilgililerle görüşme yapmasına karşın bir sonuç alamaz. Olaylar giderek büyür. **Bumin Yamanoğlu**'nun keyfi uygulamaları öğrencilere yapılan saldırılar ülkeyi ihtilale hazırlar. **Sanımer**, sanatta bir kuşağın çerçevelediği anlayıştan yana olmamasına karşın, politikada 27 Mayıs'ı içten içe destekler, benimser ve o hareketin içinde olmaktan bugün de övünç duyar.

Tıp Fakültesini bitirdikten sonra, Kadın - doğum hocası, üniversitede kalmasını istemesine karşın, o çok sevdiği **Trabzon**'una dönmeyi aklına koyar. Önce **İzmir** ve **Trakya**'da yedek subaylığını yapar. Ardından iki yıl **Trabzon Numune Hastanesi**'nde, iki yıl da **Şişli Etfal Hastanesi**'nde kadın - doğum dalında uzmanlık eğitimi görür ve uzman tabip olur. Başlangıçta psikiyatri dalında uzmanlaşmayı düşünür. Ancak orda, hep hasta insanlarla iç içe olması, onun da hastadan çok, sağlam insanları merak edişi sonucu, kadın - doğum dalında karara varır. Bu alanın en ilginç yanı, tedavi edebileceği hastalarının çoğunlukta olmasıydı, ayrıca hastalarının bir değil de iki kişi oluşu, birtakım sevinçleri içinde taşıyışı, duyarlığına yeni boyutlar kazandırır.

Başlangıçta bir süre serbest hekim olarak görev yapar, ardından çok uzun bir süre **Trabzon Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi**'nde uzman tabip olarak çalışır. Arkadaşlarıyla birlikte kurdukları **Özel Karadeniz Hastanesi** ise onun şimdilik son görev yaptığı yer olur.

7 Nisan 1966 tarihinde **Günaç Sağlamer**'le evlenir. Dil ve yazın eğitiminden geçmiş eşiyle sanatı gibi yaşamı da çiçeklenir. Bu evlilikten bir oğlu, bir kızı dünyaya gelir.

Gündoğdu Sanımer tabiplik mesleğini sürdürürken bir dönemde **Trabzon Tabip Odası** başkanlığını yürütür. **Ankara**'da kurulan **Edebiyatçılar Derneği** üyeliği, onun görevlerinin bir kesidini oluşturur. **Trabzon**'da gerek mesleki yönden, gerekse edebiyat ve sanatın sorunları üzerine, şiirimizin dünü bugünü konularında düşünülen bir panel, bir sempozyum, bir açıkoturum, bir konferans, bir radyo programı onsuz gerçekleştirilemez. Denilebilir ki, yıllardır bu kentte bir tabip olarak, bir sanatçı olarak, toprağının insanlarına bir öncü olmuş, onları temsil etmiştir. Bu görevini sürdürürken de işine son derece önem vermiş, aldığı her konuyu içten içe yoğurarak, en güzel bir biçimde sunmasını bilmiştir.

Gündoğdu Sanımer'in düz bir çizgide yürüyen özgeçmişi aşağı - yukarı böyle özetlenebilirdi. Ancak, onun 40 yıllık kültür ve sanatla iç içe geçen yıllarında yaşadığı nice birikimler vardı. Yazdıkları, okudukları, anlattıkları vardı. Yaşam deneyimleri vardı. Tanıdıkları vardı, tanık olduğu durumlar vardı. Özetle, yaşamını bu kentle bütünleştiren, sevinç ve hüznünü ortaklaşa yaşayan, sanatın heyecanını hep yüreğinde duyan bir sevgi adamıydı karşımızdaki. Ben de bu sevgi adamına, geçmişten günümüze sanata bakışını özetleyen sorular sordum, yanıtlar aldım.

bir ağaç büyüyor delifişek

- Sevgili Gündoğdu Ağabey, öncelikle şunu sormak istiyorum: 1961 yılında ilk kez yayımlanan Kıyı dergisinde çıkan, daha sonra da ilk kitabınız karayelin Sürüleri'ne aldığınız, "Tavaşi Çeşmesi Sokağı" adını verdiğiniz altı şiiriniz nasıl ve hangi koşullarda yazıldı, dilerseniz burdan başlayalım.

- O şiirleri **İstanbul**'da yazdım. O dizide pek çok şiir yazmıştım, ancak, çoğunu yayımlayamadığım için ne olduklarını bilemiyorum. Kaldığımız öğrenci yurdunun üst katı **Marmara Denizi**'ne bakardı. Herkes burada ders çalışırken, ben de şiirler yazardım. Çok güzel bir manzarası vardı oranın. **Tavaşi Çeşmesi Sokağı, Kumkapı** tren istasyonuna çıkan, bir sokaktan önceki sokaktır. Bugün hâlâ varlığını sürdürdüğünü sanıyorum. O yıllarda, onları **Trabzon**'da yayıma başlayan **Kıyı**'ya göndermiştim. Böylelikle de ilk **Kıyı**'da yer almıştım.

- Dilerseniz Kıyı'ya dönelim. Sizin yazarlık ve şairlik yaşamınızda Kıyı'nın hayli önemi var. İlk Kıyı'dan son Kıyı'ya değin dört dönem Kıyı'da yer alan iki kişiden birisiniz (diğeri Rasim Şimşek). Bu dergide Ziyad Nemli, Ahmet Selim Teymur, Necmi Duman'ın adları önde. O dönemin kültür ve sanatını, yerelden ulusala yansıtmaya çalışan bir çabaya, siz de katıldınız, bu serüveni sizin dilinizden dinleyelim.

- Sonradan çok düşünmüşümdür. Bir üniversite öğrencisisiniz; bir dergide hem şiirleriniz, hem denemeleriniz yayımlanıyor. O denemeleri bugün de beğeniyorum. Bunların sanatımda yol gösterici etkileri vardır. Kültürel birikiminin temelinde çok fazla kitap okuma vardır diyebilirim. Ortaokul lise yıllarımda, il kitaplığında bulunan **Fransız Edebiyatı**'nın tüm kitaplarını okuma olanağı bulmuştum. **Kıyı**'dan söz ediyorduk. İlk **Kıyı**'dan şair - eğitimci **Nabi Üçüncüoğlu** annemin halasının oğluydu. onu önce

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenci. Ayakta sağdan ikinci.

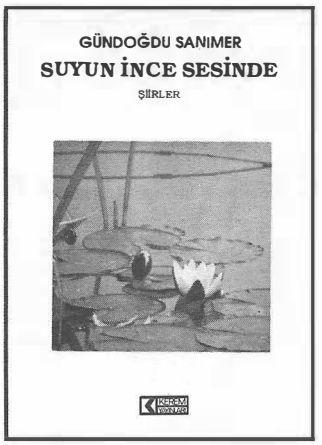

Yayımladığı iki şiir kitabı Karayelin Sürüleri - Suyun İnce Sesinde

elyazısıyla, hakkında anlatılanlarla tanıdım. Ardından, bir ara annemle **Torul**'a gidince, onu daha yakından tanıma olanağı buldum. **Nabi** ağabeyin şiirleri o dönemde benim için ulaşılmaz noktadaydı. **Nabi** ağabey **Torul Ortaokulu** müdürüydü. Sonradan **Trabzon**'a atandı. **Teymur**'la **Trabzon Lisesi**'nden arkadaştılar. **Kıyı**'da da birlikte oldular.

Ziyad benim mahalle arkadaşımdı. Bir gün elimdeki **Varlık** dergisini görünce benimle ilgilendi. **Haldun Taner**'den söz edince de çok sevindi. **Haldun Taner**'i çok severdi. Beni evine götürdü bir gün. Adıma imzalayıp verdiği kitap **Haldun Taner**'in **"Yaşasın Demokrasi"** kitabıydı.

Evet **Kıyı**'dan söz ediyorduk. **Necmi Duman**'la arkadaş olduk. **Teymur**'la **Trabzon Liselerinden Yetişenler Cemiyeti**'ndeki koro şefliği sırasında tanışmıştık. **Trabzon**'un sanat - kültür yaşamına yeni bir boyut kazandırma düşüncesi, beni bir nefer gibi çalışmaya itmiştir. Bunun nedeni, bu kente olan sevgimden olsa gerek. Bir çok işin neferliğini yapmama karşın mutfağında hiç olmadım. Ama bu tür etkinlikleri hep destekledim, sürdürülmesinden yana oldum.

Kıyı dergisi zaman zaman durakladı, yaşamına son verdi. Yeniden yaşama geçirilmesinde görev alanlardan biriyim. **Trabzon**'daki sanat hareketleri için de aynı görüşteyim. Bu sadece edebiyat alanında değil, resim alanında da böyledir. Hep kışkırtan ben oldum. **Trabzon**'un kültür kenti imajının öne çıkması için, kültürel etkinliklerin yaşama geçirilmesi, bunun için de kimi insanların, kimi özverilerde bulunması gerekiyordu.

İkinci dönem **Kıyı** öğrenci derneği yayın organıydı. Üçüncü dönemde yayımlanan dergi, doğrudan doğruya benim isteğimle çıktı diyebilirim. Bu dönemdeki tüm sayıları ben finanse etmiştim. Üçüncü dönemde **Raif Özben**'in katkıları olmuştur. O gidince dergi kapandı. Son dönemdeki **Kıyı**'nın çıkması için de **Ahmet Özer**'in bu işe bütün gücünü vermesi gerekiyordu. İlk üç **Kıyı**, tamamen apolitik, çevreden uzak, salt edebiyat dergisi olmuştur. Son dönemde araştırma tavrı yer almış, derginin tanıtılması, yazar kadrosu yeni bir boyut oluşturmuş, dergi bugüne değin de yayımını ısrarla sürdürmüştür. Sevindirici bir durum, şu an 93. sayıyı çıkarmaktayız. Bunun yanında **Nabi Üçüncüoğlu**, **İlhan Demiraslan** ödülleri gerçekleştirilmiş, **Şükrü Gümüş** adına bir ödül konmuştur. Bunun yanında **'kıyı okulu'** diyebileceğimiz bu ortamdan yetişen arkadaşlarımız, edebiyat alanında söz sahibi olmuşlardır.

- Sevgili ağabey, sizi tanıyanlar şair kimliğinizin yanında, resim alanında da yıllardır üretken bir kişi olduğunuzu bilirler. Bu alanda geçmişten günümüze emeğinizin boyutlarından söz eder misiniz?

- Resimle tanışıklığım lisede öğretmenim, şimdilerin ünlü ressamı **Kayıhan Keskinok**'la başlamıştır diyebilirim. **Keskinok**'la birer arkadaş gibiydik. Denizde beraber yüzerdik. Bir otel duvarına yaptığı resimde, ona yardımcı olmuştum. Bana resmi sevdiren insandır diyebilirim. Bu alandaki bilgimi artırmak için de pek çok kitap okumuşumdur. **Keskinok**, kimi derslerinde anlattığı konuları bıraktığı yerden bana verir, benim anlatmamı isterdi. Bir yarışmada aldığım 1.lik ödülü, bana heyecanlar aşıladı. Sonraları resimdeki değişiklik, modern resme kaçış, beni resimden biraz uzaklaştırdı. Ben daha çok peyzajı seviyordum. Ev, ağaç, deniz resimleri yapıyordum. Kişisel sergi açmadım, ancak karma sergilerin çoğuna katıldım. O yıllardan bu yana, 30 - 40 tane tablo yaptım. Zaman zaman yine resim yaparım, ancak resim bende bir sanat çizgisinden çok, bir hobi çizgisindedir.

suya yazdım yazıların en güzelini

- Bu söyleşinin en ilginç sorusunu sormak istiyorum: Siz Trabzon'da ebru sanatının tek temsilcisisiniz. Ülkemizde yok olup gitmekte olan bu özgün sanatın fedailer mangasını oluşturan ender kişilerden birisiniz. Bu alanda hayli emeğinizin olduğu bir gerçek. Görüşlerini almak istesek neler söylersiniz? Bunca uğraşınız arasına bu tutku nasıl eklendi?

- Ebru ile tanışıklığım, üniversitede bir bayanın ilgisiyle olmuştur. Ondan bilgiler almıştım. Ardından **İş Bankası Yayınları**'ndan çıkan bir kitapla karşılaştım. Denemeler yaptım, eksik yanlarımı gördüm. 70'li yıllarda kendi başıma 6000'in üstünde deney yaparak bir sonuca vardım. Bu ebrunun çok basit bir örneğiydi. Onu bulunca çok sevindim. Bu alanda yetkin kişilerden biri olan **Niyazi Sayın**'a ürünlerimi gönderdim. O bir ney virtüözü olduğu kadar, bir ebru sanatçısıdır da; ancak kendisinden yanıt alamadım. Bir süre sonra bu sanatın büyük ustası **Mustafa Düzgünman**'a ürünler gönderdim. O bana yanıt verdi. Yaptığımın bir ebru olduğunu söyledi. Bu aşamadan sonra işin usta - çırak ilişkisi içinde sürdürülmesi gerektiğini belirterek, **İstanbul**'a gidip kendisini görmemi istedi. İsteği üzerine kendisini buldum. Ondan çok şeyler öğrendim. İlk hocam odur diyebilirim. Bugün bu alandaki pek çok sanatçı da onun öğrencisidir.

Ebru bir bezeme sanatıdır, suyu hazırlanır, onun üstüne boyalar dökülür, boyalara şekil verilir, ondan sonra kâğıt kapatılıp çekilip alınır. Hayli zor, malzemesi kolay hazırlanmayan bir sanattır ebru.

Önce kişisel sergi açtım. 20 yıl önceydi. Daha sonra hocamın ebrularını sergiledim. Sergi çok ilgi görmüştü. 1993'te yeniden bu alana döndüm. Özgün çalışmalarım oldu. Biri **Trabzon**'da diğeri **Ordu**'da iki sergi açtım. Ebruda kırmızı boyayı bir türlü halledemediğimi belirtmeliyim. Çok sıkıntım oldu, çünkü oksit boya kullanıyordum, suyun üstünde kırmızı görünen boya, kâğıda kahverengi olarak geçiyordu. Bu bende düş kırıklığı oluşturuyordu. Kırmızı ile ilgili ara renkleri de bulamıyordum. Bu nedenle de epeyce ebrudan uzak kaldım. Son çalışmalarım sırasında ise hocam ölmüştü. Yeniden **İstanbul**'a evine gittim, eşiyle görüştüm. Onun önerisiyle **Alpaslan Babaoğlu** adlı mühendis bir arkadaşla tanıştım. Ondan birtakım boyalar öğrendim. Ebrumda bir aşama oldu. Amatör çizgiden sanatçı çizgisine ulaştığıma inandım. Buna inanınca da belirttiğim gibi **Trabzon** ve **Ordu**'da sergiler açtım. ORSEV bünyesindeki arkadaşlar, **Aydın** ve **Gülçin Üstüntaş**'la şair **İbrahim Dizman**'ın çağrısı üzerine **Ordu**'da sergi aç-

maktan, gördüğüm ilgiden çok mutlu oldum. Bu konudaki çalışmalarımda eşimin bana büyük katkısı, desteği oldu. Onların bakımı, yeni sergilere hazırlanmasında bu zorluğu birlikte göğüslüyoruz.

Amacım, bu kentte yaşayan insanların bu sanatı tanımaları. Kimi resim öğretmenleri yağlı boya ile ebru yapmaya kalkıyorlar. Oysa bunun esasını ortaya koymak gerek. Bu eski Türk sanatını ayrıntısına değin bilmek gerekiyor.

hangi çiçek renk verecek günlerine

- Çiçeklerden söz edelim. Özel muayenehanenizde, çalıştığınız hastanelerdeki odalarınızda, ilk göze çarpanlar kitaplar ve çiçekler. Bilebildiğim kadarıyla nerde bir çiçek görseniz, ilginizi çeker. Yüzlerce çiçek yetiştirdiğinizi biliyorum. Çocukluğunuzdan gelen bu tutku, şiirinize de çok yönlü yansımıştır. Bu konuda neler söylersiniz?

- Başlangıçta da söyledim yalnız geçen çocukluğumda **Ömer Kemal Kuloğlu**'nun çiçek bahçesini unutamıyorum. O çağda çiçeklerle yalnızlığımı paylaşırdım. Şeftali çiçekleri, sümbüller, defodiller, çiğdemler, menekşeler, saksıda karanfiller, zambaklar... o bahçede yer alırdı. O yıllarda öğretmenlerime rengârenk çiçekler götürürdüm. Annem de çiçeğe düşkündü. **Trabzon**'da ilk açelyayı yetiştiren kadındır. Hatta 39 çeşit begonyasının olduğunu söyleyebilirim. Ben önce bir zakkum yetiştirdim, ardından diğerleri geldiler. Çiçekler ve çocukların yaşamımda önemli yeri vardır. Yalnız kapalı yerlerde değil, doğadaki tüm çiçeklere de aynı ilgiyi duyuyorum. Lisede biyoloji öğretmenim **Cahide Hanım** bizlere, mineleri, çoban çantalarını, bodur manisa lalelerini, çuha çiçeklerini tanıtmıştı.

- Sevgili Gündoğdu ağabey, kırk yıllık yazarlık yaşamınızda nerelerde neler yazdınız?

- Anımsadığım kadarıyla yoğunluk **Kıyı** dergilerindedir. Bildiğin gibi 1961, 1969, 1981 ve 1986 dönemlerinde dört kez yayımlanan **Kıyı**'nın her döneminde yazı ve şiirlerim yayımlandı. Kitaplarıma giren şiirlerimin çoğunu bu dergide yayımladım. İlk şiirimin yayımlanmasını bir yana bırakırsak, **Genç Öğretmen** dergisinde, **Türk Sanatı**'nda, **İstanbul** dergisinde, **Hamsi** dergisinde, **Yazko / Edebiyat**'ta, **Karşı / Edebiyat**'ta, **Varlık**'ta şiirlerim yer aldı. **Trabzon**'da yayımlanan pek çok gazetede köşe yazıları yazdım. Öncelikle **Hakimiyet** gazetesinde 12 punto başlığıyla ilk sayfada ve uzun yıllar sanat sayfasında ürünlerim yer aldı. Ayrıca **Kuzey Haber**'de, **Karadeniz**'de yazdım. Şimdilerde **Türksesi**'nde başyazarlık yapmaktayım.

- Peki bu yazılarını bir gün kitaplaştırmak amacı taşıyor musunuz? Daha doğrusu şunu sormak istiyorum, bir sanat adamı olarak neden günlük politikayı gündeme alan yazılar yazıyorsunuz?

- Bir aydının bulunduğu ortama düşüncelerini söylemek zorunda olduğunu düşünüyorum. Aydın, içinde yaşadığı toplumun çelişkilerini, de ortaya koymalıdır. Gördüğü eksiklikleri ister genelde, ister özelde topluma aktarmak zorundadır. Salt edebiyatla ilgili şeyler yazarsınız, o zaman edebiyatçı kimliği öne çıkar. Bir de en büyük korkum, sanat yazılarımın yanlışlarla çıkmasıdır. Günlük gazetelerde düzelti işine gereken özenin gösterilmediğini belirtmek isterim.

- Sizde dil bilincinin yazılarınıza, konuşmalarınıza etkin bir biçimde yansıdığını biliyorum. Dilimizin kimliğinin zedelenmemesi, saygınlığının belli bir düzeyin üstünde tutulması konusunda, daha doğrusu dilin kirlenmemesi için savaşım verdiğiniz bir gerçek. Çok kişide olmayan bu duyarlığı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ürünlerinin yayımlandığı yayın organlarından bir bölüm.

- Dil sevgisi bende, ta **Âgah Sırrı Levent**'in TDK başkanı olduğu dönemde yayımlanan **Türk Dili** dergileriyle oluştu diyebilirim. O dergilere hâlâ hayranlık duyarım. **Hakimiyet**'te sanat sayfaları yayımlanırken sevgili **Attila Aşut**'la öztürkçe sözcükler kullanmaya oldukça özen gösteriyorduk. Bu duyarlığı o günden bugüne sürdürmeyi bir görev bildim. Bugün eski sözcükleri kullananlar bari hiç olmasa onların yazımını bilseler gam yemeyeceğim.

bir kırım türküsüdür / dolar saçağına çocukluğumun

- Şiire gelelim. Şairlik kimliğinizin baş köşesinde. Şiirinizle ilk tanıştığımdan beri gördüğüm, şiire son derece saygılı bir şair oluşunuzdur. Şiirin estetiğini bilen, geçmişten günümüze Türk ve dünya şiirinin evrelerini, modern şiirin günümüzdeki boyutunu yakından izleyen bir şair olarak, şiirde neyi gerçekleştirmek istiyorsunuz?

- Aslında kendi şiirimi yazdım mı, yazabildim mi? Henüz bu yargıya varmış değilim. Çünkü istediğim aşamaya gelmiş değilim. Şiirim yapısal olarak istediğim aşamaya gelmiştir, ancak düşünsel olarak istenilen düzeye gelmedi. Onun içerisinde benim söylemek istediğim daha pek

Cahit Külebi - Gündoğdu Sanımer - Ahmet Özer.

çok boyutlar kazanacağını düşünüyorum. Son aylarda şiire epeyce ara verdim, içten içe bir hazırlık süreci yaşıyorum, şiirime yeni boyutlar kazandırmak istiyorum. Sadece biçimsel olarak, bir alanda kalmamasını, derinliğine daha değişik tatlar kazanarak gelişmesini istiyorum. Eğer bunu başarabilirsem 3. kitabımı çıkarmak kolaylaşacak.

- Sonradan yazdığınız kimi şiirlerinizle, önceden yazdığınız şiirlerinizin gerisine düştüğünüz oldu mu?

- İnsan yaşamında yıldızın bir parladığı, bir söndüğü anlar olur. Bir şiiriniz çok başarılı olabilir, daha sonra yazdıklarınız o başarıya ulaşamayabilir.

- Şunu sormak istiyorum; yaşadığınız kent, ortam, soluk aldığınız bu coğrafya, şiirinize ne kadar yansıdı?

- Eğer dikkat edilirse, yaşadığım ortam benim şiirimde belki küçük noktalar, virgüller halinde yer etmiştir. Yaşadığımız çevreyi şiirime yeterince katamadığım kanısındayım. Bunun acısını da yaşamıyor değilim.

- Yerellik, daha doğrusu yöresellik açısından mı bir eksiklik duyuyorsun?

- Hayır, evrensellik açısından. Şiirde yöreselliği kabul etmiyorum. Şiir evrensel bir olgudur; ancak bir ayağı yaşadığı toprakta olacaktır. Dikkat edilirse, şiirim evrensele giden yoldadır.

- Şiirinizde hangi izleklerin öne çıktığını belirtebilirsiniz?

- İnsanın yaşamında belli olayların belli izleklerin yer aldığı anlar, yoğunlaştığı anlar vardır. Bir insan hangi konuda yoğunlaşırsa, o konuda ürün verir.

- Bitiremediğiniz şiirleriniz var mı?

- Çok var.

sevginin istasyonları trensiz

- Uzun yıllar şiir yazmanıza karşın, ilk kitabınız Karayelin Sürüleri'nin basım tarihi 1987. Çok geç kitap yayımlamanızı neye bağlıyorsunuz?

- Ben kitap çıkarmayı hiç düşünmedim. Benim kitap çıkarmam, aslında **Ahmet Özer**'in ilgisiyle olmuştur. Çünkü kendimi belli bir yere gelmiş düşünmediğimden, kitap çıkarmadım. Aklıma bile gelmemişti. Gerçi kitap çıkaranlara özenmiştim. Ancak kitap çıkınca, artık toplumun malı oluyordu. Topluma sunulan bu değer, belli bir düzeyin altına düşerse, onu sunmanın doğru olmayacağı kanısını taşıyordum.

- İlk kitabınızdaki şiir çizgisinin 2. kitabınız, Suyun İnce Sesinde'ki boyutu üzerine neler söylersiniz?

- İkinci kitabıma ilk kitabımdaki şiirlerimin boyutundakilerden katılanlar var. Ancak ikisi arasında belirli farklar var. İlk kitabımın bir bölümü gençlik şiirleridir. Ta 60'lı yıllardan şiirler vardır. İkinci kitapta daha bir değişik boyutta şiirler göze çarpar. Günümüz şiirine daha yakın bir çizgi vardır.

- Peki üçüncü kitap konusunda neler söylersiniz?

- Üçüncü kitap tek bir şiirden oluşsun istiyorum.

- Bir tabip, bir jinekolog olarak ilginç bir konumunuz var. Bir insandan bir başka insan dünyaya getiriyorsunuz. Çocuk, bir tazelenme, bir dirilik olsa gerek. Uzun yıllar nice çocuklar doğdu ellerinize. Yaşamın bu ilginçliği; yaşamınızı, şiirinizi, sanatsal etkinliğinizi hangi boyutlarda etkilemiştir?

- Mesleğimin şiirimi dolaylı olarak beslediğini söyleyebilirim. Mesleğim, insanı çok yönlü tanımama yardımcı olmuştur hep. Bu, hayatı daha yakından tanımama da yardımcı olmuştur. Toplumsal ve bireysel olaylar, bunların çelişkileri, sürekli yaşadığım durumlar, hüzün ve sevinçler ortaklaşa yaşadığım konulardır.

- Siz salt fildişi kulesinde şiir yazan bir sanatçı değilsiniz. Bu kentte zaman zaman edebiyata, sanata meraklı gençlere yol gösteren, öncülük eden, eksikliklerini saptayıp onlara şevk aşılayan bir insansınız. Bu övgüye değer bir durum. Sürekli eksikler yumağı ile zaman harcayıp bu alana duyarlı insanlar taşıdınız. Bu tavrınızı okurlarımız için nasıl değerlendirebilirsiniz?

- Bu, ilk **Kıyı**'yı çıkarırken duyulan sorumluluğa kadar uzanıyor. **Trabzon**'un bir kültür kenti olması neye bağlıdır? Kuşkusuz kültür ve sanat olaylarının gelişmesine... Ortada ürün yoksa kültür yoktur. Çünkü kültür, insanların yaşadıkları çağda yapıp ettikleridir, onların toplamıdır. Övünülmesi gereken, insanın yaşadığı çağda birtakım şeyler üretmesidir. Kendimden örnek vereyim, şiir az üretmeme karşın, çocuk ürettiğim bir gerçek. O çocuklar büyüyor, bir gün onların çocuklarını dünyaya getiriyorum. **Trabzon**'da kültür sanat alanında bir üretkenlik olması gerekiyor. Ürün veren kişilerin, edebi aktiviteyi ayakta tutacak kişiler olması gerekiyor. Bunların sayısı ne kadar çok olursa, **Trabzon**'daki sanatsal yaşamın heyecanı dinamizmi o kadar çoğalır. O yüzden bana bu konuda başvuran kişilerle ilgilenmeyi bir görev biliyorum. Şimdilerde bu konumda altı öğrencimin olduğunu belirtebilirim.

Gündoğdu Sanımer, ebru sergisinin açılışında (Trabzon, 14 Mart 1993) eşi Günaç Sanımer'le.

benim sözüm bu kadar ey hayat

- "Kıyı Okulu" diye bir deyim sık sık geçer bu derginin çerçevesinde. bu okuldan yetişenlere de katkılarınız olmuştur kuşkusuz.

- Bunların içinde **İbrahim Dizman**'a pek katkım olmadı. Ancak birlikteliğimizden kuşkusuz o da çok şeyler öğrenmiştir. Bugün vardığı yer övünülecek bir noktadır. **Çiğdem Sezer**'in yetişmesinde katkımın olduğunu söyleyebilirim. Kitaplar seçiminde, şiirlerinin dize dize incelenmesinde bildiklerimi öğretmeye çalışmışımdır. Bugün pek çok ödül almasından kıvanç duyuyorum. **Ali Mustafa** da öyle. Şiirlerini yakından inceleme olanağı buldum, gelişmeleri izledim, elimden geldiğince katkıda bulundum. Şimdi güzel şiirlerine, güzel kitaplarına kavuşmaları beni çok sevindiriyor.

- Trabzon'da bir yılı aşkın bir süredir Gazeteciler Cemiyeti'nde 'saygı günleri' gerçekleştiriliyor. Yakın zamana değin bu konuda bir etkinlik görülmemişti. Bir yıldır sanat, kültür, politika, eğitim, basın... alanlarında emeği olan insanlar ele alınıyor. Onlara sahip çıkılıyor. Yaşayanların emekleri dile getiriliyor, sevenleriyle birlikte olmaları sağlanıyor. 1993 yılının son programı, sizinle ilgili bir geceyle noktalanacak. Bu konudaki görüşlerinizi almak isterim.

- Bu konuyu ikiye ayırarak değerlendirmek istiyorum. Böylesine önemli bir anlayışı gündeme getirmek işin güzel yanı. Cemiyet Başkanı **Ömer Güner**'in önerisiyle gerçekleştirilen, sevgili **Ahmet Özer** ile sevgili **Arslan Pulathaneli**'nin büyük destek ve katkılarıyla gündeme gelen, anma ve saygı günleri, **Trabzon**'un sanatsal ve kültürel hareketliliğine büyük katkılar yaptığına inanıyorum. Bu işin iyi yönü, bunun sürdürülmesinde yarar var. Bu programlar, yöremizde son derece önemli değerlerimizin olduğunu bir kez daha kanıtladı. Tüm değerlerimizi anmak olası değil. O nedenle bir ayıklama yapıldı... Beni de bu programa almalarından gurur duydum, sevinç duydum. İkinci bir boyutu var ki bu olumlu değil. Kimilerine göre cemiyetin salonu küçük olabilir; ancak, böyle gecelere katılımın az olması, üzülecek bir durum. Bu ilgisizlik, bu alandaki potansiyelin olmadığı izlenimini veriyor ki bu iyi değil.

- Gerek Ömer Güner, gerekse Rasim Şimşek'le yaptığım söyleşiler sırasında, her ikisine de Kıyı'nın 100. sayısı üzerine sorular sormuştum. Size de aynı konuda sormak isterim. 100. sayı çerçevesinde, dergiyle birlikte sanat kültür ortamına nasıl bir yoğunluk taşımak istersiniz?

- 100. sayı konusunda gönlümün istediğini söyleyeyim. **Kıyı**, belli kuralları olan bir dergi ve bu kuralları da sürdürmek zorunda. 100. sayıyı kuralları zorlayarak, genç yeteneklerden ürün koyan bir sayı şeklinde çıkarabilir miyiz? diye düşünüyorum. Çevremizde sanat heyecanı duyan, ancak belli bir düzeye ulaşamamış kişiler var, onların sayılarını artırarak, 100. sayıda bir çıkış yapabilir miyiz? İnsansal olarak istiyorum, özgün çıkması ikinci planda...

- Yaşam zenginliğine sahip insanlara "yeniden dünyaya gelseniz aynı yaşamı sürdürür müydünüz?" diye sorduklarında olumlu yanıt alırlar. Umarım siz de aynı yanıtı verirsiniz bu soruya. Sanatçıları başkaları adına çile çeken insanlar olarak değerlendiriyorum. Pek çok sanatçı ne acıdır ki alayla övgü arasındaki bir salıncakta salınıp durmuşlardır. Uzun yıllar yaşamın nice zorluklarına göğüs gererek üretilenler, başlı başına bir değer olup, yaşamın zenginliğine katılıyor. Ve bir anda ilgi odağı olunuyor. Sizinle böyle bir söyleşi de bir çilenin bedeli olsa gerek. Bir yerde bu zorunlu bir görev oluyor da... Yaşanılan bunca karmaşa ortasında, birden ilgi odağı olmak konusunda görüşlerinizi alabilir miyiz?

Ordu'da açtığı ebru sergisinde (soldan sağa) Gündoğdu Sanımer, Osman Şahin, Ahmet Özer, İbrahim Dizman, Ali Mustafa, Çiğdem Sezer, Mustafa Reşat Sümerkan.

- Sanatçının iki çilesi var. Birincisi, ürününü güzel duruma getirebilmek için verdiği sanatal çile. İkinci çile, toplumla olan ilişkilerinin meydana getirdiği büyük çile. Sanatçı ikisini birden yaşıyor. Özellikle son çeyrek yüzyılda, belki de bu ikinci boyut çok daha ağır duruma geldi. İçinde yaşanılan toplum, eğer yeterince sanata önem vermiyorsa sanatçının çilesi katlanarak büyüyor. Sanata olan ilginin giderek azalması sanatçının üzerinde olumsuz etkiler oluşturuyor. Sanatçıya karşı olumsuz tavırlar toplumun sanata bakışındaki düzey düşüklüğünün bir ifadesidir. Hep söylemişimdir **Avusturya**'da ya da **İtalya**'da doğsaydım ne olurdum? Birincisinde müzisyen, ikincisinde ressam olurdum diyebilirim.

- Yaşadıklarınızın sanatınıza bir katkı yaptığını ileri sürebilir misiniz?

- İnsanın en büyük amacı mutluluktur. Mutluluğun aracını insanın kişiliği belirler. Siz neyle mutlu olursanız, sizi sürükleyen odur. İyi bir öğretmen, iyi bir hekim, iyi bir sanatçı olmak, insanın kendi kişiliğinde yatan arzular ve onları gerçekleştirme sürecidir. Eğer bir insan kendini bir sanatçı olarak realize etmek istiyorsa, ondan mutluluk duyacaktır. Amaç mutluluktur. Kendini mutlu kılacak ne varsa ona doğru koşmaktır. Ancak bugün bu durumlarda medyanın yönlendirici durumu söz konusu. İnsanların amacını şaşırtanlar var. İnsanlara değişik amaçlar aşılayanlar var. Sanatçı kendini ürünleriyle topluma realize ediyor. O ürünler olmasa, sevilmese, ilgi duyulmasa sanatçı kırılıyor, küsüyor, ister istemez acılar çekiyor.

- Söyleşi için çok teşekkür ederim. Okurlarımız sizi bu söyleşiyle daha yakından tanıyacakları için, yaptığımız çalışmanın yararlı olacağına inanıyorum. Sağolun.

- Ben de son söz olarak şunu söylemek isterim: Bu yaşadığım 1993 yılı benim açımdan çok enteresan oldu. Bu yıl iki kez ebru sergisi açtım. Saygı Günleri çerçevesinde, okurlarımla, izleyenlerimle buluşmak benim için sevindirici olacak. **Kıyı**'nın büyük emekçisi **Ahmet Özer**'in çabasıyla, 'atardamar' bölümünde yer almak ise, mutluluğumun katlanması anlamı taşıyor.

- 1994 yılındaki mutluluklara, bu söyleşi bir pencere açarsa, bundan ben de sevinç duyarım.

- Teşekkür ederim, sağol sevgili **Ahmet**. ●

— *charles - ferdinand ramuz*

dağdaki sesler

● Çeviren: **Tuna ERTEM**

Otlağın tehlikeli bir biçimde boğaza doğru meyil yaptığı bir yerdi burası, hayvanlann uzaklaşmasını önlemek için birbirine çapraz kazıklardan oluşmuş çitle kapatmışlardı alt tarafı. Her akşam saat altı civarında, peynir kazanı bir kenara çekilip enlemesine uzanan tahta bir kolun üzerine asıldıktan sonra, kimseye bir şey söylemeden oradan uzaklaşır ve önünde göz alabildiğine açık bir ufuk bulunan hakim tepenin üzerine gelip yerleşirdi. İki bin metre aşağıda, Rhône nehrinin aktığı vadinin dibini görmek mümkündü oradan. Bazen ayakta durur, bazen de yüzükoyun yatarak, sabun köpüğü rengindeki gökyüzü ile onun daha altındaki karanlık boşluğu seyrederdi; zaman zaman o boşluktan, bir bulutun arkasından yükselen uğultular gelirdi kulağına, seçim günlerinde köy meydanında toplanan kalabalığın uğultusunu andıran...

İşte orada, dağın şişkin böğründe, kayalığın ön tarafındaki ince toprak tabakası üzerindeki halı gibi yayılmış kısa, kıvrık otlar üzerine her akşam aynı saatte gelir, ya ayakta durarak ya da yüzükoyun yatarak ellerini ağzının etrafında birleştirip aşağıya doğru "Heyy!... diye bağırırdı. İkincisi biraz daha yüksek çıkan bu iki notalık ses aşağıya doğru yayılıp "O"nu çağırırdı: "Geliyor musun?" der gibi. Sesinin aşağılara doğru inmesi, boğazı geçip "O"na ulaşması için zorlardı kendisini, daha sonra çoban öykülerini süsleyen yeşil kartondan çim resimleri gibi yeşile boyanmış kayalığın diğer ucunda "O"nun kendisini duyup dışarı çıkması gerekirdi. Bu nedenle ellerini dikkatli bir biçimde ağzının etrafında iyice kavuşturup boru gibi tutardı. O zaman görürdü "O"nu. Bu denli yüksekten bakıldığında genç kız serçe parmak kadar görünürdü. Ama gene de duymuştu delikanlının sesini, aşağıya ulaşması için var gücüyle çaba göstermişti çünkü. Akciğerlerini doldurarak çıkardığı ses, havada bir delik açarak kolayca ilerlemiş, insanoğlunun tüm vücut ağırlığıyla bir saatten fazla zamanda indiği ve iki saatte çıktığı yolu dört beş saniyede aşmıştı. O zaman daha hafif, daha tiz ve net bir kız sesi dağları aşarak yola koyuldu. Beklediği yanıttı bu ses, bir kez, bir kez daha yinelenen bu "Heyy!...." sesi ona beklediğini haber veriyordu.

Üzerindeki, kolları sıvanmış gömleği ve kaba bezden pantolonu ile aşağıya kolayca, hafifçe inebiliyordu.

Meyili inmeye koyuldu. Bir görünüp bir kaybolurdu inerken. Hızla altından kayıp giden kayalığa iki omuzuyla tutunup kendini bırakıyordu. Birden, yolunu çaprazlama kesen bir kaya parçası çıktı karşısına, bir sıçrayışta onu aştı. Böylece sürünün tırmandığı yola geldi, bir süre onu izledikten sonra zaman kaybetmemek için oradan ayrıldı. Daha kestirme, ama daha tehlikeli yerler vardı. Kayalıkların döküntülerinden oluşan yamaca geldi, üzerinde yürüdüğünüz zemin de sizinle birlikte yürüyordu, ama daha çabuk iniliyordu. Boğazın ilk yakasına vardığında, en dipte, derinliklerde, karanlıklar arasında bir görünüp bir yok olan, zaman zaman kabarıp inen bembeyaz ırmak akıyordu, köpükten yeleleriyle şaha kalkmış bir at gibiydi. Büyük bir coşkuyla akan ırmak, elleriyle kayalıklara tutunarak inen genç adamı yüreklendiriyordu, çünkü bir bedene sahip olan insan için yol uzundu, uzun ve çetin...

Sonunda bir dönemeçe vardı, bir ayak boyu, daracık bir çıkıntıydı burası, bir uçtan bir uca geçmesi gerekiyordu, sonra yeniden, kendisiyle birlikte yuvarlanan taş yığınları üzerinde inmeye başladı. Suyun, kayalıkları geçerken durmadan yukarı doğru sıçrattığı damlacıklarla ıslanmaya başlamıştı artık. Erasme'ın yüzü ve giysileri sırılsıklam olmuştu. İyiye işaretti bu, çünkü bir tek ırmak kalmıştı geriye aşmak için. Hayvanların geçtiği köprü daha aşağıdaydı, onun köprüye ihtiyacı yoktu. Her akşam aynı yerden geçtiği için oraları iyi biliyordu. Irmağın, bizzat sürükleyip getirdiği iki kaya parçası arasına gazoz gibi köpürerek gömüldüğü yerdi burası, sanki o geçsin diye sürüklemişti bu kayaları ırmak. Kayaların birine tırmanması yeterliydi, oradan kolayca diğerine atlardı, önce sağ bacağını uzatır, tüm vücudunun ağırlığını oraya vererek kendini bırakırdı, o sırada altından kabarcıklar yaparak akan ırmağı görürdü yalnızca. Ondan sonrası kolaydı. Öbür yaka o denli sarp değildi, üzerinde birkaç karaçamın bulunduğu siyah toprakla örtülüydü.

Evet, işte sonunda "O"na ulaşmıştı. Hemen yakınındaydı genç kız, işi olmadığı, babasının "Hey, Christine, domuzlar ne oldu?" diye çağırmadığı günlerde Erasme'ı karşılamaya gelirdi.

Adımlarının yaklaşmakta olduğunu duydu. Karların kızıla döndüğü bu güzel gurup vaktinde onun geldiğini duydu, "İşte geliyor!" dedi kendi kendine.

Christine dönemecin başında göründü.

- İyi akşamlar, dedi Erasme.

- İyi akşamlar, nasılsın?

- Fena değil, ya sen?

Christine'nin evine doğru ilerlerken Erasme gülümsüyordu, çünkü görüşebilme iznini epey zahmetle almışlardı; el ele tutuştular. Birlikte yürüyorlardı ama eve doğru gitmiyorlardı, sağ tarafa dönüp onlara ait olan yere, Erasme'ın seslendiği zaman Christine'nin çıkıp yanıt verdiği ve o andan itibaren sesleriyle birleştikleri yere yöneldiler, şimdi ise gerçek anlamda birlikte idiler.

Bal kokulu ince çayırların üzerine oturdular, çalılıkların arkasına büzüşmüşlerdi; önlerinde yalnızca boğaz, boğazın üzerinde dağların iskelesi, otlakların yeşili, sırtlarında pırıltılı bir beyazlık taşıyan kayalıklar yığını uzanıyordu, güneş indikçe gölge yükseldiği için bir süre sonra bu beyazlık ortadan yok oluyordu. Az konuşup tek tük sözler söylediler birbirlerine. Ara ara söyledikleri birkaç sözcüğün dışında hemen hemen hiç konuşmuyorlardı, konuştukları şeyleri ise alçak sesle söylüyor, günün çekilip gecenin gelişini izliyorlardı, yavaş yavaş dağların zirvelerine yükselen gün orada, çan kulesinin tepesindeki horoz amblemi gibi ışıldıyordu; Güneş bir hayli zaman önce ufuk çizgisinde kaybolmuştu, ama pembeden canlı kırmızıya, daha sonra koyu menekşe rengine dönüşen gün ışığı, sönmeye yüz tutmuş kor gibi hâlâ ortalığı aydınlatıyordu. Son bir yansımayla gölgedeki âşıkları yeniden buluyor, saçlarını, tenlerini renklendiriyordu.

- Hey, dedi Erasme, saçların kırmızı oldu. Kızıl saçlı kızları sevmem ben.

Christine'in saçları yeniden siyaha döndü.

- Neyse, düzeldi, dedi.

Çünkü aniden, sanki bir mumu üflemiş gibi birden ortalık kararadı. Solgun kayalıkların ardında gökyüzü tatlı bir maviye büründü. Ve o sırada, tereddüt içinde titreşerek yükselmeye çalışan bir yıldızın ilk pırıltıları görüldü. Hemen ardından iki, üç oldu yıldızlar, daha sonra öyle çoğaldılar ki artık onları

sayamıyorlardı. Erasme ayağa kalktı:

- Gitmeliyim, dedi.

- Hemen mi?

- Başka ne yapmamı istersin?

- Hüzünle başını sallıyordu genç kız.

Onu teselli etmek için:

- Benimle bir parça yürür müsün? diye sordu.

Yolun bir kısmını birlikte yürüdüler. Sonunda ayrılmaları gerekiyordu. Ama Christine evine dönerken Erasma gene de onu yalnız bırakmıyor, ellerini ağzının etrafında birleştirip seslenerek ona bulunduğu yeri bildiriyordu; Christine ise aynı tonda seslenerek yanıt veriyordu.

* * *

Delikanlı elini dizine vurup:

- Ne kadar huysuzlar bu sabah! dedi.

İki kişiydiler, biri genç, diğeri sakallı ihtiyar bir adam, otlakta sürüyü güdüyorlardı.

- Oh! dedi ihtiyar, bu gecikmeyeceğine işaret eder.

İhtiyar başını dağların tepelerine doğru kaldırdı. Masmavi uzanan gökyüzünden başka bir şey görünmüyordu. Hiçbir yerde en küçük bir buluta, en küçük bir bulut izine rastlanmıyordu, hava çok sıcaktı. Birkaç saniye içinde ikisi birlikte geri dönerken gök gürültüsü duydular, ama gerçekten gök gürültüsü müydü duydukları? İki aydan beri bir damla yağmur düşmemişti. Buzulların çözüldüğü, aşındığı, buz parçalarının kopup yuvarlandığı, taş çığlarının düştüğü bir dönemdi, yankılanarak tüm dağları gürleten bu boğuk sesler belki de fırtınadan değil, buralardan geliyordu.

- Önemli değil, dedi ihtiyar, sürüyü döndürelim.

Başlarını iyice kaldırıp geriye atarak dikkatle baktıkları halde hiçbir ize rastlamamalarına karşın, dönüş yolunu tuttular.

Fakat ihtiyar kolunu uzatarak bir şey gösteriyordu. Dağ sırtının gümüş gibi parlayan en uzak köşesinde bir tür siyah duvar oluşmaktaydı, bazı bölgelerde tümüyle gözüküyor, bazılarında ise iki sivri uç nedeniyle yalnızca üst kısmı farkediliyordu. Uzunlamasına, gittikçe de uzayan, aynı zamanda yükselen bir duvar. Dağlarda böyledir işte, fırtınalar, kendini göstermeden birden abanır üstünüze. Gün değişir, insan gözüne siyah gözlük takılmış hisseder kendisini, hava sisli gibi görünür, ve o anda arduvaz renkli iri, ağır bulutlar gökyüzünü tümüyle kaplar. Hemen üstünüzde şimşek, gül rengi pembe, İri zigzaglar çizerek verevine inen kamçısını şaklatır. İki adam kendilerini dağ kulübesine güçlükle atabildiler. Gökyüzü yıkılıyordu sanki; toprak hareket etmeye başlamıştı. Uçları ışıldayan yağmur mızrakları hep birlikte gökyüzünden iniyor, toprağı alt-üst edip çatıyı deliyordu. Dağ tümüyle yıkılıyor gibiydi. Tümüyle su içinde kalan dağ, meyilin akışına bırakmıştı kendini. Katı olan her şey sıvılaşmaya yüz tutmuştu. Çimento gibi kaskatı olan toprak gevşemiş, kökleşmiş kayalar köklerinden çatırdamaya başlamıştı. Her şey biçim değiştiriyor, her şey çözülüyordu. Gelin aşağıya ey başımızın üstünde iğreti duran varlıklar! Sonsuz gibi görünüp bir saniyede yok olan varlıklar, gelin, inin aşağıya! Gerçekten de doğanın tüm öğeleri birbiri üzerinden kayarak karmakarışık bir biçimde sıçraya sıçraya aşağıya iniyordu. Ara sıra, kulübeye sığınmış olan adamların başına birkaç damla su düşüyor, bazen de süt kazanının içine düşen bir damla yağmur, sütün yüzeyinde kabarcıklar oluşturuyordu. İşte, artık fırtına diniyordu, gök gürültüsü, uzaklardan gelen homurtuyu andırıyordu. Doğanın öfkesi çabucak geçiyor, ama yağmur sessizce yağmaya devam ediyordu.

* * *

Yağmur akşama kadar sürdü. Erasme her zamanki gibi yola koyulmaktan geri kalmadı. Yalnız diğer gecelerden farklı olarak o gece Christine'i çağırmadı, ellerini ağzının kenarında birleştirip seslenmedi, o gece dağdaki sesler duyulmadı... Christine, sellerin sürükleyip getirdiği, birbirine çarparak yuvarlanan taşların sesinden duyamazdı onun sesini, çünkü eğer isterse insan sesini bastıracak güçteydi doğanın sesi. Her yeri kaplayan buharlar yayılıyordu durmadan etrafa. Erasme bu sis perdesi içinde gelişini haber vermeden aşağıya doğru iniyordu. Tanımadığı bir ülkede gibiydi, zaman zaman ortaya çıkıp kaybolan, üzerindeki bikti örtüsünü sellerin alıp götürdüğü çıplak kayalardan oluşan, tanımadığı, bilmediği bir ülkeye doğru iniyordu. Doğal olarak her zamanki yolunu değiştirmek zorunda kalmıştı. Aşağıya yaklaştıkça, gittikçe artan ve kulakları sağır eden selin korkunç uğultusu içinde ilerliyordu. Her zaman üzerinden atlayıp geçtiği iki büyük kaya parçası, yukarıdan inen çakıl taşları, kumlar ve kırıntılar yüzünden birbirinden ayrılmıştı. Erasme'ın o gece orayı nasıl geçtiğini anlamak zordu; kendisi de anlayamamıştı, burgaçlar yaparak döne döne akan suyun uğultulan arasında yüzüne sıçrayan köpüklerle boğuşurken farkına varmamıştı bunun.

* * *

Christine'in babası, karısı ve çocuklarıyla mutfakta akşam yemeğini yerken kapı çalındı. Christine'ın rengi bembeyaz oldu.

- Girin!

Kapı aralandı, Erasme Başını uzattı:

- Giremediğim için özür dilerim, bu kılıkta görünmek istemiyorum..

gitmekse*

Çiğdem SEZER

gitmekse bir başına
üstelik gecede
üstelik dört yan uçurum
gitmekse...
bir avuç köz
içinde

yeni yollar bulurum
yeni yıldızlar

gitmekse bu fırtına
bu ertelenmiş şarkı
gitmekse...
kırık dökük güz
bu suskun serçe

yeni bahçeler bulurum
yeni kanatlar

gitmekse
.....
sen yine de kalmak say
bütün gitmelerimi

** Şairin Dünya Kitap Dergisi 1. şiir ödülünü alan Çılgın Su adlı yapıtından.*

suyun sesiyle

Betül TARIMAN

kumalarda çalkantılı suyun sesiyle
eski bir şarkı dillenir
yağmalanır kent
yağmur toplar bir kız
kentin küçük çarşısında
kuru dal ve taflanlar.
elişi çantalarda dağılır kördüğüm
tumalar yuvaya döner gelir
bekler gezgin bileyci
çok kapılı evlerin
taş basamaklarında.

Christine kalkıp onun yanına gitti. Çatının çıkıntısı altında oturdular.

- Erasme, sen misin, diyordu, bu havada bile geldin demek!...

- Görüyorsun, buradayım.

- Oh! Sırılsıklam olmuşsun.

- Önemli değil, kurur.

- Nasıl becerdin, artık senden umudumu kesmiştim bugün.

- Dönmeliyim Christine.

- Oh! Erasme, dedi, çok zor olmadı mı inmek?

- Zor mu, önemli olan bu değil.

Evin duvarının dibine uzatılmış bir kalasın üzerinde yan yana oturmuş, birbirlerine sokularak tek tük şeyler söylediler. Gecenin ortasında görebildikleri tek şey, gittikçe daha da kararan gece idi. Yağmur yağmaya devam ediyordu.

Yalnızca bir iki cümle söyleyebildiler birbirlerine; Erasme ayağa kalkmıştı bile.

- Oh! Erasme, tekrar yukarı mı çıkacaksın.

- Başka ne yapabilirim ki?

- Burada kalmak istemez misin? Samanlıkta yatarsın.

- Hayır, beni bekliyorlar, başka yolu yok.

- Erasme, bu havada, gece yarısı çıkman hiç te tedbirlice bir iş değil.

- Acele etmeliyim. Bu bozuk yollarda çabuk tırmanamam.

- Erasme!

Onu durdurmaya çalıştı. Erasme elini uzattı, Christine bırakmak istemiyordu. Delikanlı elini çekerek:

- Bırak, yoksa seni de birlikte götürürüm, dedi.

- Evet, ne iyi olur, beni de götür birlikte.

- Bak hele sen, başıma iş mi gelsin istiyorsun?

Güle güle demeye bile zaman bulamadı Christine. Delikanlı gecenin karanlıklarına gömülmüştü.

* * *

Ertesi sabah Christine'in babası, köyden getirdiği haberlerle eve döndü:

- Posses'ta yirmi keçi kaybolmuş. Serigne üzerindeki köprü yıkılmış.

Christine sordu:

- Kim söyledi?

- Peyniri köye indiren adam. Gidip bir bakayım gene de, dedi, bizim buralardan da bir felaket var mı?

Felaket mi? Christine buna inanamıyordu. Böylesine güzel bir havada felaket olabilir miydi? Gece hava aniden değişmişti. Şimdi rüzgarlar birbirini kovalıyordu. Güney rüzgarının yerini, kuzeyden gelen karayel almıştı. Şu anda gökyüzünde ufacık bir bulut yoktu. Ancak buzul yarıkları ve çatlakları arasında gri renkli, tüy gibi uçuşan tek bulut parçacıkları farkediliyor, onlar da rüzgârın üflemesiyle doruklarda dağılıp yok oluyordu. Daha sonra karlar görünüyordu; gölgede ya da güneşte kalışlarına göre beyaz, mavi, yaldızlı karlar tümüyle temizlenmiş, silinip parlatılmış karlar. Havanın açıklığı sayesinde her yerden göze çarpıyor ve en ince ayrıntılarına kadar farkediliyorlardı. Christine temiz havayı içine çekti. Taze, serin hava genç kızın ciğerlerini dolduruyor, yüzüne pembe renk geliyordu. Erasme gelinceye kadar kaç saat bekleyeceğini hesaplıyordu; bütün bir öğleden sonra bekleyecekti, uzun bir zamandı bu. Bereket ki yapacak işi vardı. Evet, işte zaman düzenli bir biçimde ilerliyordu, kulaklarını dolduran karayel sesi gibi. Kendi kendine düşünüp: "Saat yedide burada olur, ya da daha önce" diyordu. Saat yediyi beklemeyecekti, ne de onun çağırmasını.

"Bu kez onu önce ben çağıracağım, dedi, ilk kez ben o görünmeden önce davranacağım." Her zaman buluştukları yere gitti. Ellerini gözlerine siper edip uzaklara bıraktı. Önce yansıyarak ışıldayan karları, sonra gri kayalıkları, daha aşağılarda ise tatlı yeşillikleri gördü. Onun dışında bir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyordu. Oralarda görünmesi gerekirdi ama görünmüyordu.

O zaman, karar verdiği gibi seslendi, başını biraz arkaya atıp ellerini ağzının etrafında birleştirerek "Heyy!..." diye bağırdı. Ses yükseldi, boğazın üzerinden geçti. Bu güzel akşam sessizliğinde yeniden yükseldi. Christine tekrar tekrar sesleniyor, ama hiçbir yanıt gelmiyordu. Havası boşalan ciğerleri güçlükle yeniden doluyor, son bir çabayla ağzından boğuk sesler çıkıyordu; ama ne yanıt veren, ne de gelen vardı.

Akşam biraz daha geç saatlerde Erasme'ın yerine üç kulübe arkadaşı geldi, sakallı ihtiyarla diğer iki genç. Karşılarında Christine'in babası, hiçbir şey söylemeden onlara bakıyordu. İhtiyar bir adım ileri çıktı:

- Erasme'ı aramaya çıktık. Belki buralarda görmüşsünüzdür diye düşündük.

- Onu gördük, dedi Christine'in babası.

- Ne zaman?

- Dün akşam.

- Ama bu saate kadar hâlâ dönmedi.

Chiristine her şeyi duydu. Çalı çırpıların konulduğu hangara saklanmıştı.

İhtiyar yeniden konuştu:

- Belki de ara sıra sizde kalıyordu diye düşündük.

- Hayır, dedi baba, tekrar çıktı.

- Ne zaman?

- Dün gece. Öyle değil mi Christine? Dün gece, her zaman olduğu gibi saat sekiz, sekiz buçuk civarında.

Tekrar seslendi:

- Hey, Christine, neredesin?

Christine gözükmedi.

- Belki de kayalardan yuvarlanmıştır. Posses'te yirmi keçi kaybolmuş.

- Kayalardan yuvarlanmak mı? dedi sakallı ihtiyar, belki de doğrudur, Tanrı bilir, ama her yerde aradık onu.

Christine saklanmış olduğu yerde iyice gölgeye gömüldü. Çalı çırpı demetleri üzerine kendini bırakıp, ellerini duvara dayayarak yüzünü otların arasına gömdü. Körelmiş bir çeşmeden damlayan su sesini andıran kesik sesler çıktı ağzından.

Onu kimse görmüyor, kimse duymuyordu.

Yeniden babasının sesi duyuldu:

- Önemli değil, madem ki buradasınız, aramaya devam edin.

- Elbette devam edeceğiz, dedi ihtiyar, ama can sıkıcı tüm bunlar. Daha sonra şapkasının siperliğini kaldırıp kulağının arkasını kaşıdı. ●

ilhami soysal için ağıt...

● **Ayhan HÜNALP**

Onun için "Ağaçlar gibi ayakta öldü" demeyip de kimin için diyeceğim? İlhami bir onur heykeli gibi yaşayıp, bâbıalinin hengâmesi içinde direksiyonunun başında bile, bir sayfa hazırlar gibi, köşeyazılarını yazar gibi, babayiğit cengâverler gibi öldü. Şimdi küçücük masasının sol tarafına bakıyorum da bir tabağın içinde kalan kahve fişleri, başucundaki minnacık etajerinde kitaplarının, dergilerinin bir bölümü. Açılmamış bâzı zarflar. "Her yeni ölü bir eski ölüye selâmdır yaşayanlardan!" derdim. Hiç kuşkusuz Nadir Nadi'nin ölümünde Cumhuriyet'te kullanılan bu dizem İlhami için de geçerlidir. Meydan Larousse Yayın Kurulunda çalışırken, Türkiye İşçi Partisi'yle ilgili kaynak yetersizliklerimi, birçok sabah erkenden onu uyandırarak gidermiştim.

Genç meslektaşlarım, İlhami Soysal iki yönden çok büyük gazeteciydi. Birgün onunla dertleşirken; "Emekliilikle birlikte parasal sorunlar da başlıyor. Orada burada parça başına çalışırken, gün oluyor bir gazete alamıyorsun. Sokaklarda dolaşırken sık çişin geldiğinde bin liradan günde dört beş kere paralı yüznumaralara 4 ya da 5 bin lira ödememek için vapurları kolluyorsun, oralardaki yüznumaralardan yararlanmak gerekiyor." demiştim. Üç gün sonra söylediklerimi, köşe yazısına, adımı koymadan aldığını gördüm. Onun için herşey yazı malzemesiydi bu bir...

İkinci büyük yönü de, MİT'le olan sürtüşmesini en üst düzeyde sürdüre bilen "muannit" bir gazeteciydi. Buna yürek isterdi, bilek isterdi...

Büyük komedyen merhum ağabeyim Salih Tozan "Biz sigara içmeyiz" derdi. İlhami Sosyal yasaklandığı halde sigarayı yerdi. Gel gör ki ölümü kalpten olmadı, Trafik anarşisindendi. O dört dörtlük bir gazeteciydi. Ölümünde bile bir büyük sorunumuzu sütunlara taşıdı. Trafik sorununun yanısıra, illerimizdeki hastanelerin durumunu, ambulans şoförlerinin gerektiği anda görev başında olmayışlarını, bu mekanizmanın kurulamadığını, işlemediğini vurguladı. Neye yarar ki, biz de bu adamsendecilik varken daha çok İlhamicikler ölür. Ölmesine ölür de kadrolarımızdan daha kaç İlhami Sosyal çıkabilir? Bu da bir başka konu.

Marc Arthur, "Eski askerler ölmez, gölgeye çekilir" dediğinde ben de "Eski gazeteciler de eski askerler gibidir" demiştim. İlhami gölgeye çekilmeyen gazetecilerdendi. Mekânı cennet olsun... İlhami için "Çok iyi tavla oynardı" dediklerine bakmayın. O bizim yokuşta ömrü boyunca "gele" attı... ●

yurtsama

Ergül ÇETİN

yitirdiğim yüzümü arıyorum kaybolmuş sularda,
kumlara yazdığım yazıyı silip götürmüşse dalgalar
ayak izlerim nereye gider adımlayarak boşluğu.

alnımda izlerini taşıyorum sert mavi taşların,
çakır dikenlerinin kanattığı izler var tenimde,
ardıç kokulu evlerde büyüdüm ben bir yara gibi,
ruhumda izleri var çoban türkülerinin yıldızlara
karşı söylenen
karamuk dallarını sıyırıp ağzımla, çiğniyorum
böğürtlenleri acıyla,
o yalnız dut ağacının öpüyorum kararmış
kabuklarını ağlayarak...

kaybolmuş yurdumu arıyorum bu ıssız yaylada.

bir gerillanın bıcağıyla kazıdım adımı
katran ağacının gövdesine.

işte selamlıyor beni yeni açmış dağ lalesi,
gecen yıl burda açan lalenin kökünde süren,
oysa benim yıkılmış kulübemin taşlarından
azgın bir ot sürüp kaplamış her yanı...

kumsalda bıraktığım kum tanesini arıyorum
hırsla koşuyor kumlarda kızgın bir kum karıncası.

şiir üzerine derlemeler /11 (*)

● Derleyen: **Subutay HİKMET**

* Şiir bir iç kale sanatıdır. Çünkü dil, vasıta olarak değil malzeme ve nesiç olarak kullanıldığı zaman millet'in içkalesidir. Böyle alınınca, bir milletin insanının, tarihinin, kültürünün ta kendisidir, köpüğüdür, çiceğidir, tacıdır. Onunla yapılan sanat, bir içkale sanatı olur. Zaferlerini yavaş yavaş oradan yapar. Şairin Roması, kartallarını zamanla surlarının dışına çıkarır.

(Ahmet Oktay'ın, Milliyet gazetesinin 1.7.1883 tarihli nüshasındaki "Şiir ve Birleşim" başlıklı yazısına göre: Ahmet Hamdı Tanpınar'ın 1947 yılında Cumhuriyet gazetesinde çıkan "Şiir ve Dünya Ölçüsü" isimli makalesinden.)

* Şiir için, nesirde söylenmesi imkânı olmayan yahut söylenmesi için nesrin rahatlığına muhtaç olmayan şeylerin sanatı, diyebiliriz. (..) Şiir, kendi şeklinin peşindedir. Şiir, bizi kendi içimizde konuşturarak, bütün şekiller gibi varlığıyla konuşur. (..) Şiir diye, insanlığın tanıdığı, seçtiği, ayırdığı ve unutmadığı bir şey var dünyada. O. duruyor, gelişiyor, daima kendi eşi olan soyunu yaratıyor. (..)

(Ahmet Hamdi Tanpınar, Varlık, 1 Ağustos 1955, Sayı: 421'deki Mustafa Baydar'la konuşmasından)

* Şiiri gerçekten seven bir kişi, kendi çağının şiirleriyle ilgilenmeden duramaz. (..) Şiiri seven her insanda, zamanın şairlerinin etkisi vardır, çünkü zamanın etkisi vardır. Zamanın şairleriyle ilgilenmeden yaşanan bir kimse, zamanın düşüncelerine, güzellik anlayışına, kısaca zamanına ilgi duymuyor demektir.

(Nurullah Ataç; "Pazar Postası" gazetesinde yayımlanan "Şiir Üzerine" adlı ve Varlık dergisinin 1 Temmuz 1957 tarihli 457. sayısında tekrar basılan yazısından.)

* Salata yapar gibi şiir yazarım. Herşeyi koyarım içine, salata yaparken nasıl soğan, marul, hıyar, zeytinyağı, turunç suyu koyuyorsam, şiir yazarken de eski stili, klâsik üslübu, halk şiirinin deyişlerini, hüzünlü şeyleri, sevinçli şeyleri koyarım. Ama hem salata, hem de şiir için geçerli olan kurala uyarak: Şiire de salataya da koyduğum her şey taze olmalı.

(Yevgeni Yevtuşenko; Varlık dergisi Kasım 1977, Sayı: 782, Sayfa: 19)

* Her şiir bir çağrıdır, yarar gözetmeye karşı çıkıştır, bir insanın makineye dönüşmesini protesto ediştir.

(Hilde Domin: Varlık dergisi, Ekim 1974, sayı: 805, Sayfa: 20, Çeviren: İnci Gürel)

* Şiir bizi bir çark, insana aykırı bir yaratık olmaktan alıkoyar. Şiir bizim etken bir varlık, bir kişi olarak kalmamızı sağlar, benliğimizi aydınlığa kavuşturur. Tümümüzün farkında olduğumuz toplumun baskısına direnme gücünü bize ancak şiir verebilir. Robotlaşmamak için şiir okumak zorunlu.

Hans Dieter Schmidt; "Hala şiir okunuyor mu? Varlık dergisi, Ekim 1974, Sayı: 805, Sayfa: 20, Çeviri: İnci Gürel)

* Şiir sanatı -öbür sanatlar gibi- sürekliliğin yatağında oluşmuştur. Geçmişe bakınca görürüz ki, ozanlar kendilerinden sonra gelen ozanlara katkıda bulunmuşlar, onların yollarını açmışlardır. Şiirin gemisi, açık denizde yoğun sisin arasında, yanıp sönen ışıklara batarak yürümüştür.(..) Ozanlık, şiiri sevmekle başlar.(..) Şiirin dili, düşünceyle duyguyu aktaran bir araç değildir. Şiir, düşünceyle duygunun dile dönüşmesi, dille özdeşleşmesidir. Bu özdeşleşmenin sonucunda, şiirde dil anlamı aşar.(..) Büyüyle us çelişik iki kavramdır. Şiirin gizi bu çelişkide yatmaktadır.(..) Ölümden söz eden bir şiirin de dilin sevinci yaşanarak yazılacağına inanıyorum. Şiir, dilin sevinci yaşanarak yazılmalıdır.(..) sanat, yaşanmışın saptanması, toplumun gerçek tarihidir. Kişinin ya da çağın geleceğe bildirisidir.(..) Türk şiirinin, dünyanın bir çok ülkesinin şiirinden daha yetkin bir düzeye ulaştığı kanısındayım. Özellikle, bu kanım günümüz şiiri için geçerlidir. Bunun başlıca nedeni, şiirimizin sağlam bir geleneğe dayanmasındandır.

(Sabahattin Kudret Aksal; Varlık, Ağustos 1980, Sayı: 875, Sayfa: 10, Behzat Ay'la yaptığı konuşmasından.)

* Şiiri -benim için- zihinsel olmaktan çok fiziksel bir şeydir. Bir iki yıl önce (1) başkalarından olduğu gibi benden de şiiri tanımlamamı isteyen bir yazı aldım. Şiiri bir teriyerin fareyi tanımlamasından fazla tanımlamayacağım biçiminde yanıt verdim. İkimizin de o nesneyi ancak bizde uyandırdıkları belirtilerle bilebildiğimizi yazdım. Bu belirtilerden biri bir başka nesneyle ilişkili olarak Temaniteli Eliphaz tarafından anlatılmıştır: "Bir ruh yüzümde dolaştı. Tüylerim dik dik oldu." Deneyim bana, sabahları traş olurken düşüncelerime hakim olmayı öğretti. Çünkü aklıma bir mısra gelirse tüylerim dikilir ve jilet yürümez. Bu belirtiye yüzümden aşağı bir titreme eşlik eder.(..) Zihin şiirin kaynağı değildir, hatta onun üretimine engel olabilir. Ve üretildiğinde onu tanıma konusunda bile zihine güvenilemez. Şiir, bilim gibi mantık ürünü değil fakat mantık ve bilim kayıtlarından kurtuluş ve sornut deneyimin yorumudur. Formların, imgelerin veya ideaların öncelikle düşünce hatta duygularla değil, fakat etkileyicilikle seslenebildiği bir biçimde sunulmasıdır.

(Joseph Campbell; İlkel Mitoloji - Tanrının Maskeleri. İmge Kitabevi, Ekim 1992, Ankara, Çeviren: Kudret Emiroğlu, sayfa: 51-52) ●

(*) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. derlemeler Kıyı'nın 77, 78, 79, 83, 85, 87, 88, 89, 90 ve 91. sayılarında yayımlanmışlardır.

(1) Joseph Campbell'in kitabı ilk kez 1959 da yayımlandığına göre, yazardan şiirin tanımlamasının yapılmasını isteyen mektubun iki yıl önce, 1956 veya 1957 yıllarında yazıldığı anlaşılmaktadır. (SHK)

— *trabzon'da çıraklık yıllarım*

ilk çıraklığım...

● **Ömer NİDA**

Anılar yumağımda sıcak bir yer tutan Trabzon'daki çıraklık yıllarımı derleyip toparlayabilirsem, sanırım ortaya ilginç bir roman çıkacak.

1930'lu ve 1940'lı yılların o güzelim Trabzon'unda düş gibi gelip geçen çocukluğum ve deliliklerim, sonu gelmeyen renkli bir anılar yumağıdır. Bir de 1950'li yıllarda Adana'daki fabrika ve gençlik anılarımı gün yüzüne çıkarabilirsem, gözüm açık gitmem sanırım.

Trabzon'da Boztepe Mahallesi'nde Nemli Mehmet Salih Sokak'ta Ciciannemizin (anne anne) kalfalığı ile yapılan geniş bahçeli bir evde doğmuşum. Babamın memuriyeti nedeniyle Sürmene, Mapavri (şimdiki adı Çayeli), Of gibi ilçelerinin suyunu içmiş, derelerinde yıkanmış, ormanlarını gezip tozmuş, karayemişlerini yemiş, fındığını toplamışız. Sırası gelmişken söyleyeyim; o yörelerde yetiştirilen bir elma cinsi vardı, "Laz Elması" ya da "Demir Elması"denilirdi. İri, üzeri buğulu, çok sulu ve gerçekten demir gibi sert bir elma idi. Kurt-murt kemiremezdi o elmayı. Dünyada bu denli güzel bir elma yetiştirildiğini sanmıyorum. Yıllar önce aradım, manavlardan sorup soruşturdum, artık yetiştirilmediğini söylediler, üzüldüm..

Boztepe'deki İran Konsolosluğu karşısında, Eren Dede Sokak'ta 'perili' denilen iki katlı bir evde oturuyorduk. O dönemde Kemerkaya Ortaokulu'na gidiyordum. Yaz tatilinde bir işte çalışmam gerekiyordu. Boş kaldığım ilk günler, nereden aklıma estiyse, bir tambur yapmaya kalkıştım. El becerime güveniyordum. Günlerce uğraştım. Ortaya garip bir çalgı aleti çıktı. Tellerini taktım, akşama dek tıngırtdattım, tıngırdattım. Hevesimi almıştım. Başka bir iş yapmalıydım.

Akrabalarımız Nemli Mehmet Salih Sokak'ta oturduklarından sık sık oraya gidiyordum. Dörtyol üzerinde Hacıfiliz'in bakkaliyesi ve hemen yanıbaşındaki sokakta da Bakkal Kadir Ağa'nın dükkânı vardı. Bakkal Kadir Ağa; her gülümseyişinde altın dişi görünen, (o zamanlar, çoğu kimse fiyaka için ön dişlerinden birini altın kaplatırdı, moda olmuştu) şakacı, zampara görünümünde bir adamdı. Ortağı olan Mehmet Efendi ise, tam karşıtı; ağırbaşlı, sessiz, uysal bir kişiydi. Sonradan ortaklıktan ayrılan Mehmet Efendi "Çolağın Fırını" yanında ayrı bir bakkal dükkânı açtı.

Kadir Ağa akraba çevremizi iyi tanıdığından, beni her gelip geçişimde durdurur, lâfa tutar, iş buyururdu; "içerden kese kağıdı getirir, şu şişeyi al, çeşmeden su doldurur" vb.. Giderek Kadir Ağa'nın dükkânında çalışır oldum. Denizcilik şirketinde görevli "Kerim Ağa'nın Kemal" dedikleri bir arkadaşıyla her akşam dükkânındaki tezgâhın arkasında çilingir sofrasını kuran Kadir Ağa, kafayı çekmeye başladı mı, gelen müşterilere artık ben bakardım. Kaç kuruşa kaç gram öteberi verileceğini öğrenmiştim. Dükkânın önü manav dükkânı gibiydi. Meyveler, sebzeler sergilenirdi. Tartmak, sarıp sarmalamak, kıvırcıkları, soğanları ipe dizmek, para almak gibi işler hep bana düşüyordu. Bütün işleri beceriyordum. Kadir Ağa, yalnız güzel kadın müşteri geldiğinde yerinden fırlar, altın dişini gösterip, özenle konuşurdu. Son derece kibar davranışlarla kadın müşterilerini memnun etmeye çalışırdı. Elmarı, üzümleri seçer, para alıp verirken gülücükler saçardı. Arkadaşı, Kadir Ağa'nın bu yapmacık kibarlığına kıs kıs güler, bana bakıp göz kırpardı.

Kadir Ağa çakırkeyf olduğunda beni soru yağmuruna tutardı. Akla gelmeyecek cinsten sorulardı bunlar. Örneğin: "Söyle bakalım Nida" derdi, "traş olduktan sonra mı hamama gidilir, yoksa hamama gittikten sonra mı traş olunur?", "Söyle bakalım Nida, bir insanın dişi mi önce düşer yoksa kuşu mu?" Buna benzer bir yığın matrak sorularla neşesine neşe katmaya çalışırdı. Ara sıra bana da içmem için birkaç yudum rakı ya da şarap uzatırdı. Bir gün boş şarap şişelerinin dibinde kalmış damlacıkları bir şişeye dökerek yarım şişeye yakın şarap biriktirdim. Kadir Ağa bana şarap uzattığında, biriktirdiğim bu şarap şişesini sakladığım yerden çıkarıp gösterdim. Becerimin şerefine benim için de çilingir sofrasına bir çay bardağı konuldu. ama şımarmadım. Çok mutlu görünen ve bana güvenen Kadir Ağa'yla artık arkadaş gibi olmuştuk. Bazı günler dükkândan çıkıp gidiyor, gezip tozuyor, hemen karşımızdaki Mehmet Salih'in kahvesinde tavla oynuyordu.

Artık çilingir sofrasında açık saçık konuşuluyordu. Kadir Ağa Genelevde tuttuğu dostundan söz ediyor, sık sık of'layıp puf'luyordu. Bir akşam üstü elime bir pusula tutuşturarak genelevdeki dostuna götürmemi istedi. Yaşım daha ondört. "Beni geneleve sokmazlar" dedim. "Bak" dedi, "kapıda Bekçi Hüseyin var, O'na benden selam söyleyip, pusulayı benim gönderdiğimi söyledin mi iş tamamdır." Bekçi Hüseyin, Kadir Ağa'nın mahalle arkadaşıymış. Onunla da yiyip içerlermiş..

Genelev Semerciler Başı'nda sahile inen sokakta idi. Bir solukta Zeytinlik'ten Uzun Sokağa indim. Geneleve geldiğimde herkesin kapıda kuyruk olduğunu gördüm. Bekçi Hüseyin, üstünü başını aradığı müşterileri sırayla içeri sokuyordu. Ben hemen yanına sokuldum Beni görünce önce bir irkilip, kaşlarını çattı ve tam ağzını açarken, ben hemen "Kadir Ağa" diye söze başladım. Uzatmayalım yelkenleri suya indirdi. Kadir Ağa'nın dostunun bulunduğu evi göstererek görevine geri döndü. Pusulayı kadına verdim, okudu, sonra "olur olur selâmımı söyle" dedi. Bu arada öteki kadınlar bana bakıp "gel seninle bedava yatalım" diyorlardı. Bir başka kadın "ulan sen ne tıfılmışsın, kaç yaşındasın" diyerek yanağımı okşadı. Çıkış o çıkış.. İşi becermenin sevincinden olacak yolda şarkılar söyleyerek yürüyordum. O tarihlerde sesim olağanüstü güzeldi. Yaşlı, bastonlu bir adam kaldırımın öbür ucundan bana seslendi "evlâdım bir dakika gelir misin", yaklaştım, adımı sorup soruşturduktan sonra "yarın Musiki Cemiyeti'ne geleceksin" dedi. Sonradan öğrendim, o ihtiyar Müsıki Cemiyeti'nin yetkililerinden Düttürü Ali Bey'miş..

Dükkâna döndüğümde durumu Kadir Ağa'ya anlattım. Rahat bir soluk aldı, gülümseyerek altın dişini gösterdi. İki elinin parmaklarını kirli yeleğinin ceplerine sokarak "sen adam olacaksın" dedi...

Meraklısı için:

Kırk yıl sonra Kadir Ağa'yı Trabzon'da aradım. Dükkânı bırakıp bir kamyon almış, nakliyecilik yapıyormuş. Taksim'de bir de yazıhane açmış. Sonradan öldüğünü duydum. Arkadaşı, Kerim Ağa'nın Kemal Atakan da ölmüş. ●

leylâ şahin'in şiiri: büyük su

● Ahmet KENANOĞLU

Leylâ Şahin'in şiiriyle, **"Acı Toplayan Ipekli Çardak Kuşu"**yla karşılaştım. **Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu,** şairin yayımlanmış ikinci kitabı. Dönüp **"ilk kitap"**ı aramaya koyuldum. Güçlükle de olsa **"Kırlangıç Yıldızı"**na ulaştım. Kırlangıç Yıldızı, ilk kitabın acemiliklerinden uzak bir çalışmaydı. Yine de, birgençliği, zaman zaman taşkınlığı barındırıyordu. Bu da, kitaba, acemilikten öte bir iç diriliği, tazeliği taşıyordu.

Her iki kitap da beni etki alanına aldı. Son aylar, **Gösteri, Şairin Atölyesi, Milliyet Sanat** dergilerinde de şiirlerine rastladığımı hatırlıyorum Şahin'in. Asıl etkilenmem kitaplarıyla oldu. Yine de, **Gösteri**'deki şiirden bir bölüm almak istiyorum buraya:

serin saçlarına karışarak rüzgârın
mermerin sarı damarlarını okşayarak
iniyordu ovaya güneş, uyanır uyanmaz
sevdiğini gören taze bir yüz sevincinde
süzüyordu yoncaları bağları
bir de dağ dağ kıyılarını

(eski bir nehir suya vurmuş yarasını
nasılsa bir denize kavuşur)

(Güzdenizleri)

Leylâ Şahin'in şiiri, kimi köpüre köpüre, kimi sessiz kendi şarkısında ama, mutlaka ve mutlaka bir "uyum" içinde akan aykırı su. Büyük su. Nitekim, bu aykırılığı, **Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu**'nda (aynı adlı şiirde),

"şairim: bir aykırı dal
orman içinde
kavuşmalar için" diyerek açık ediyor şair.

Kırlangıç Yıldızı'nda, üste de belirttiğim gibi, genç, sevdalı, acılı bir ses var. "Acı" sözcüğü, ikinci kitabına ad olmuş olmakla birlikte, ağırlık olarak, birinci kitabın izleklerinden. Ancak bu, sesi yüksek bir acı değil. Yerini belli etmiyor. İyi bir okuyucunun yüreğinden / gözünden kaçmayacak bu acı, hemen bütün kitap boyunca var:

"hayatın dili sevgilim: ister sevinçten ister kederden söyle..
bir yıldızın adını gülden ve sudan seçtik
göçer gider bir ateşten bir yangına
-yolculukların sonu var mı?-
son yolculuk aşk: yıkar boynunu, ardında ince bir
rüzgâr bırakarak...
o ilk ve derin yalnızlığımız
ve son konak
bütün kuşların havalandığı..."

" (ben anneme ilk mektubu sekiz yaşımda yazdım
-elimi çizip koymuş muydum içine?-,

***

" annelerin cenneti olur mu?
sonuçta herkesin annesi kocaman bir sürgündür
mektup yazdığım bir annem oldu benim de).

Mektup 3

" dumanlı sözcüklerle anlatıldık
kitaplarımızı kimse bilmiyor",

" o sabah gecenin avlusuna çarparak öldü bir kuş
haritalar bilmiyor."

Ölçeksiz Haritalar 1

Şairin izleği hep acıya göre değil. Gençliği, aşkı kucaklayan kolları doğaya yaslanıyor:

"işte sana geliyorum
yumuşak başlı rüzgârların kanatlarında bir yer bul bana
suyun ışıltılı seslenişleri aksın bir yanımızdan
bir yanımızı defneler sarsın..."

***

"sakızağacının kokularına bürünsün saçlarımız,
dirigövdemiz yürüsün kuşlara doğru
unutulmuş şarkılar bulsun...
göğsün bademağacının çiçek açmış dalları
ölümü alsın elimizden."

Aşkın Gülüşü

Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu, daha derin bir yatakta akan, uzun soluklu şiirleri taşıyor. Nitekim, **"Büyük Türk Şiiri Sözlüğü"**nde, Ataol Behramoğlu, Leylâ Şahin için, "destansı bir soluğu var" diyor. Acı Toplayan ipekli Çardak Kuşu, baştan sona tek ve büyük destandır. Çağdaş, özlü bir destan. Ya da bir senfoni gibi iniş çıkışlarla dolu uzun bir ses. Yine de, en güzelini, **"Nezleli Karga"**da, Salâh Birsel söylemiş: "Dağların öteyüzünü yaşamış bir geyik. Karanlıkta kanatları üşüyen bir aykırı dal..."

Acı Toplayan İpekli Çardak Kuşu'nda, "üç öge" öne çıkıyor:
insan,
şair,
kadın.

"Kolay unutmaz geçtiği yolları
en iyi göçmenler tanır
bir de habersiz yola çağrılanlar
garları...
ya sabahlır ya kuşluk vakti
dururlar öyle konuşmadan yanyana
göğüslerinde ateş rüzgarları" (sayfa 27)

"suyun oyduğu taşlarda izleri kalır
sabrın daralmanın: kolay kapanmaz
akşamüstlerini yalnız karşılayan çocuklarda
ince yaralar,
kalır." (sayfa 34)

şairim: bir aykırı dal
orman içinde
kavuşmalar için.

şairim: ölüm ve yalnızlık çiçeği
acılarda
açarım.

şairim: yeryüzüne karışmış yüzüm."
(sayfa 14)

kadınım: yeryüzüne karışmış yüzüm
sevgiden ve özgürlükten öte akrabam yok."
(sayfa 16)

Sonuç olarak, Leylâ Şahin'in şiiri, hem şiirin kendisiyle hem birey olarak şairin kendisiyle hem de bütün bir hayatla örtüşen sağlam bir şiir. Söylem, içerik, yoğunluk olarak kendine özgülüğü taşıdığı gibi, kendine özgü bir gizemi de taşıyor. Bende "yazma ihtiyacı" oluşturan bu şiiri ve şairini, bundan sonra daha çok merak edeceğim.

uçurum gibi bir yaz

yaz bitti. bir gemi sonsuz unutur limanları
bir aşkın kıyısında
yalnız ve tehnâ akarak kendi içinde
yaz bitti
fundalıklara kar yağar gibi.
yaz bitti. eski şarkılar düşerken menekşelere
balkonlarda (bir yaz denizi uzar gider
uzun kış gecelerinde
ısıtır seni).

yaz bitti. lölr şapkalı bazı adamlar ısrarla
tüketirken denizi...

yaz bitti. onlar düşecek: yarışın başında
öne fırlayan şaşkın bir atın
tökezleyişi gibi.

yaz bitti. hurma şarabı tadında, erguvan kokusunda.
yaz bitti. zakkumlar açıldı. dirilterek dipteki acıyı.

yaz bitli. dağlar duvarını kaldırmış
yasla bir gelin şimdi. (sayfa 32) ●

kimler "yağmuru yıkadılar"

● Muzaffer UYGUNER

MithatYaban, şiirlerini Yağmuru Yıkadılar adlı bir kitapta topladı. Değişik anakonuların şiirleştirildiği bu kitapta, toplumsal düzendeki bazı çarpıklıkları yaratanlar için yağmuru yıkadıklarını söylüyor. Onlar, yağmuru yıkayarak her şeyi düzelttikleri sanısındadırlar ama, Yaban onlarla ters görüştedir. Bu, bir yozlaşmanın alaysamadır. Ona göre şiir, "Şiir"de yazdığı gibi, "Gizilgüç değildir/Görünmez yeraltı nehirleri/Yansıtır şaiirin içi dünyasını/Yunar yıkar gönülleri/../Anlatır topluma yaşantısını/Yakar kavurur beyinleri".

Şiirlerinde yozlaşmadan yakınmaları vardır. Çalışma, emek dünyasında yaşamış olan Yaban, yozlaşmayı yakından izlimiştir. Kitaba da adını veren şiirinde bu yozlaşmayı çok güzel şiirleştirmiştir. Bu şiir toplumsal ve siyasal alandaki yozlaşmanın bir fotoğrafıdır, bir simgesel görüntüsüdür. Üç dörtlükten oluşan bu şiirin son dörtlüğü şöyledir "Gökten bulutları indirip yerde/Sözde yağmuru yıkadılar/Devrim adına şeyhülislâm olan/Bekri Mustafa'yı anımsattılar". Yaban, böylece, devrime karşı olanların durumunu alaysamaktadır. Toplumsal yaşamdaki yozlaşmanın bir görüntüsünü çizmektedir. Toplumdaki, insanlar arasındaki yozlaşmanın başka bir alaysamasını "Sakal" şiirinde buluyoruz: "Biraz öndeyseniz eğer/Arkanızdan konuşulur". Bu iki dize, Sait Faik'in "Dülger Balığının Ölümü" adlı öyküsünün sonundaki görüşünü anımsattı bana. Orada denir ki, biz bir insanı yüceltir yüceltiriz. Sonra da aramızdan biri bir taş atar, hepimiz atacak taş ararız yerlerde. Toplumsal dengesizliğin bundan iyi görüntüsü olur mu? Bunu, Yaban, başka bir söyleyişle ve şiir olarak söylemiştir. Toplumsal bozukluğu, insanı, hepimizi tedirgin eden bir durum da fiyatların durmadan artışı değil mi? İşte, "Enflasyon" dur bu; "Canavardır o bir yerde/Ezer geçer insanları/Bırakılırsa kendi haline/Kazandırdır bazılarına milyarları". Bir de "Böylesi de Var" şiirini okuyalım: "Kültüre bilime değer yok/Beslemek zor beyinleri/Bazı insanların/Keselerini doldurmaktan başka/Yok düşünceleri"? Bu şiirde de toplumdaki bozukluğumuzun başka bir yansımasını buluyoruz. Yaban, toplumdaki yozlaşmaları böyle güzel söyleyişle yansıtmıştır. Toplumsal bozukluktan tedirgindir o, hepimiz gibi değil de bazılarımız gibi. Onun iş ve emek alanındaki bozukluklara değinen şiirleri de var "İşçi" ve "Emek Kutsal Mı" başlıklı şiirlerini anabilirim.

Toplumsal ilerlemeyi sevinçle karşıladığını gördüğümüz şiirleri de var. "Ay Çatladı" şiiri bunlardan biridir. "Dağlar şaha kalktı uyanıp/Denizler göklere/Özgürlük şarkısı söyledi/Toplum/Çağı geçerek" dizeleri yer alıyor bu şiirde. Buradaki sözlerinde de bir alaysama seziliyor. Bu alaysamayı "Sevgisizliğe Karşı Çık" başlıklı şiirinde de buluyoruz.

Şiirlerinde insan yaşamının da yansımaları görülmektedir. Ona göre, "Yaşanan zamanın/Ömür demişiz adına/Nasıl geçerse geçsin/Doyum olmuyor tadına". "Bir şiirdir yaşamak" ona göre, "severek şarkılarda". Ama, yaşamak her zaman bir şiir olamıyor. Ama, "Eser bırakıp sevgi veren/Sonsuza dek yaşamış/Yaşadım sanıp gerisi/Gelip gitmiş hiçliğe" de.

Mithat Yaban'ın şiirlerinde dostluk ve sevgi de var, dostluğu ve sevgiyi gerçek bir kişi olarak algılayan bir ozanın söyleyişi var. "Güzeldir Dünya" şiirinde şu dizeler bile yeterli: "Eğer sevmesini biliyorsa/O zaman yaşıyordur insan/../Ve duyarsan insanı/Bütünüyle güzeldir dünya".Başka bir şiirinde, "Öyle De Sev"de "İnsana yaklaşım Sevgi ve anlayış" de-

dönme dolap

Oya UYSAL

akşam olup da hüzün çökmüyor mu
uğrasa geçerken diyorum
içimde bir girdaptır başlıyor
gelir mi gelmez mi
bir telefon etsem mi köşeden
etmesem mi
üstüne varıyormuşum gibi hissetmesin
sıkılmasın
ya susturup oturtuyorum yüreğimi
ya zırtıma alıyorum mantomu
duyarım hiç değilse
diyorum sesini

isteksiz ve ilgisiz geliyor telin ucundan sesi
başım önümde yürüyorum eve

akşam olup da hüzün çökmüyor mu
kapın çalınmaz
çalacağında kapı yoksa eğer
bir dönme dolap
sessiz ışıksız ve çocuksuz
içinde döner döner döner

miş ve düşmanını bile sevmek gerektiğine değinmiştir. Ama, "Dozun ayarlı da olsa/Bazıları sevmez seni" diyerek insan doğasındaki durumu, aykırı görüşü de yansıtmıştır.

Yaban, şiirlerini özgür bir anlayış içinde yazmıştır. Biçim olarak dörtlükleri yeğlemiştir. Bu dörtlüklerde bazan uyak düzeni görülür bazan da görülmez. Biraz önce andığımız dört dizelik "Eleştiri" şiirinde tam uyak vardır; onu hemen izleyen "Eleştirmen" de ise 2 ile 4. dizeler de uyaklıdır. Bazan zengin uyaklar da görülmektedir; "Yıldız Parlıyor"un ilk iki dizesinde bunu görüyoruz: "Yıldız parlıyor 'Işığın Kanı'nda/Isınır sevdiği dostu yanında". Bazı şiirlerinde yarım uyaklar çıkıyor karşımıza. Şiirlerinin bazılarında dize yinelemesi var. "İnsan Göremiyor" adlı şiirde "İnanın insan göremiyor" dizesi, birinci ve ikinci dörtlüklerin sonunda yer almıştır. "Naz Yapma"da da "Yeter naz yapma sevgiliye" dizesi de her iki dörtlüğün sonunda yer almıştır.

Mithat Yaban'ın bazı şiirleri tek tümceden oluşmaktadır. Sözgelimi "Kurutursunuz Denizi" ile "Dostlar Unutmaz" başlıklı şiirlerdeki ilk bölümler birer, ikinci bölümler de ayrı birer tümcedir. Bu gibi tek tümceden oluşan şiirlerini anmağa gerek yok.

Mithat Yaban, yalın bir şiir diliyle, apaydınlık söyleyişe ulaşmıştır. Yağmuru yıkayanlar, onun şiirinde kendilerini bulacaktır.

ANSIZIN GÜN

Bedrettin Aykın, Ansızın Güz adlı kitabına koyduğu başlıkla gerçek bir ölüm öncesinin sezgisi içine girmiş gibidir sağlığında. Oradaki şiirlerde onun bir hüzne kapıldığını, zamanın ansızın ve ne kadar çabuk bir noktaya ulaştığını içeren dizeleri var. Kitabının her üç bölümüne koyduğu başlıklar da bu sona yaklaşımın izlerini taşıyor sanki: Yüzünde Solgun Güller, Söğütlerin Suyu Öptüğü Yerde, Sonrası Hüzün.

Özgün ve özgür bir şiir toplamı olarak belirtebileceğimiz bu kitabında, Aykın, yalnızlığı, yalnızlığın hüznünü de şiirleştirmiştir. Bu hüzün, tam bir karamsarlığa pek ulaşmamıştır. "Artık yalnız değiliz/Bütün güzellikler bizimle" derken, yalnızlığı güzelliklerle yendiğini belirtmiş, karamsarlığın uçurumuna düşmediğini şiirleştirmiştir. "Zeytinlere alca düştüğü mesimde/Bir de bakmışsın ellerim ellerinde" derken umudunu yitirmediğini de anlıyoruz. "Güz Günlüğü" adlı şiirinin sonunda "Gelmez bir daha biliyorsun/Kapat ilkyazın kapısını/Bırak okşasın yüzünü/Ilık songüz güneşi/Baksana ne güzel/Yaşamın her süreci". Öyledir de herkes bu yaşamın her sürecini güzelcene yaşayabilir mi? Böyle iyimser bir görüş içinde, karamsarlıktan pek izler görülmemektedir. Böyle bir iyimserlik içinde ölüme gitmiştir. Belki de "Kış Gelmeden" şiirindeki "Çalınsa dersiniz kapınız ansızın/Kış gelmeden kar kapatmadan yolları" dizeleri bir sezginin söylemi midir? "Ölmeye Geç Kalmak" adlı uzun şiirinden sonra gelen ve kitabın sonlarında yer alan Sonsuz Dinlence" adı bile sanki onun kendi sonunu belirtiyor. O şiiri şöyledir:

Dinlencesiz geçti tüm yaşamı
Durdu sonunda saatinin sarkacı
Acısını çıkarıyor şimdi
Selvilerin serin gölgesinde
Bir sonsuz dinlencede

Bu şiiri bir başkası onun için yazabilirdi; ama, o, kendisinin sonsuz dinlencesi için yazmış.

Ansızın Güz'de karamsarlıkla iyimserliğin, yalnızlıkla mutlu olma umudunun şiirleri var. Sonsuz bir dinlecede dinlenen Bedrettin Aykın'ın şiirleri daha oylumlu olarak ele alınıp değerlendirilmelidir. "Kaç yıl anımsanır ölüm günün/Ya sonrası yaşadın mı ki" dizeleri bile bir uzaduyumun saptaması gibi geliyor bana.

Mithat Yaban, Yağmuru Yıkadılar, şiirler, Kerem yayını, Ankara 1993, 75 sayfa.
Bedrettin Aykın, Ansızın Güz, şiirler, Broy Yayını, İstanbul 1992, 77 sayfa. •

yaşamak varken

Enver ATILGAN

Gecenin karanlığında
Hain bir kurşunu beklemek
Ne denli zorsa
Yaşamak da o denli zordur.
Ormanın derinliklerinde
Bir yaprağın hışırtısını
Dağların doruğunda
Bir Ceylanın sekişini
Kurşun sesi sanırız.
Soluğumuz kesilir
Ölümü bir kez değil
Bin kez yaşarız yüreğimizde
Ağaran her günü korkusuz bir yaşamın
Başlangıcı olsun isteriz
Oysa zamanın her anı pusuda
Ölümün habercisidir.
Ne gecesine güvenilir
Ne gündüzüne
Kekliklerin ötüşüp
Ayın şavkı ışıtırken kardelenleri
Kahpe bir kurşun noktalar yaşamı
Dökülür nice kardeş kanı
Yaşam bunca güzelken
akan bunca gözyaşı
Sönen bunca ocak
Çekilen bunca çile niye
Özgür ve kardeşçe
Yaşamak varken.

sır sarnıcı

● Nilgün SÜZEN

Bahar ne zaman gelecek diyordun. Alışılmadık bir lodosla yosun tutmuş kiremitler kuruverdi ansızın baharı. Yağmursuz geçen günlerden sonra yazın ince bir toz bulutu doluştu kapı eşiklerine. Fildişi bahar geldi sandık.

Saat ondu, önünde tel sundurması toprak bir köy evindeyim. Tahtakurularının kirişlerini delik deşik ettiği sandık odasını aralıyorum. Karanlık bir köşede resimli masal kitaplarım, rutubetten ayrılmış sayfaların birinde kocaman başlıklı bir İngiliz süvarisi... Benim ipek saçlarım var, elime dolaşan ipek saçlarımın arasında kırmızı mızıkam, nemlenmiş biraz da küflenmiş. Ağzıma götürüp uzun uzun gezdiriyorum, çalamıyorum bir türlü, dudaklarım acıyor. Birden sandık odasının kapısı kapandı, içerde karanlıkta tek başıma kaldım uçuşan eteklerimi kaybettim, arsız gölgeler doluştu üstüme. Onu on geçe, beni sandık odasından çıkarttılar.

Bahçe duvarının kıyısında mor sümbüller, sümbüllerin ötesinde güller, güllerin yanında kuyu. Kuyuya sarkıyorum, kuyu derin, kuyunun dibi yok... Yarım aydınlık köşesinde yüzümü görüyorum, bana çok uzak. Taş atıyorum, kenarlarına çarparak koyu yeşilliğine düşüyor, yüzüm kırılıyor. Dizlerime kadar uzanan otların arasında ayaksızım.

Onyirmide güneş yükseliyor. Kocaman bahçe çalılarla çevrilmiş, tam ortada yatır var. Günlerden cuma. İçinde kocaman bir çam ağacı, yatırın başındaki küçük girintisine mum dikip yakıyorum. Küçük oyuk isten kararmış, başında durup bekliyorum, mumlar erirken ateşi iki parmağımla bastırıp söndürüyorum. Ellerim kararıyor isten. Az ötede katırtırnağı ağacı, dallarında salkım salkım beyaz taneli çiçekler. Taneleri çiğniyoruz, ağzımızda tatlı bir çiçek kokusu. Beyaz salkımlı ağaca salıncak kuruyorum.

Saat onotuz. Yeni sürülmüş tarlanın kenarında nemli toprağı elime aldım, içinden küçük bir solucan kıvrıldı dışarıya doğru. Toprak, kokuyor; bu yaz dinlenecek. Başımı ekşi erik ağacı gölgeliyor, gövdesi duvara doğru eğilmiş. Etrafta kimseleri göremeyişim ürkütüyor beni. Evin arkasındaki un değirmeninden gelen sesleri dinliyorum, sonra güvercinleri görüyorum, ak bir bulutun içinde kayboluyorlar. İpek saçlarımla bulutları örüyorum...

Kavak ağacının serin gölgesinden geçip bahçe kapısına doğru yürüyorum. Tahta kapının her iki yanı kerpiçten yüksekçe duvarla kapalı, sokak görünmüyor. Yerde samanların arasında kenarları kararmış küçük kırık bir ayna buluyorum. Gıcırtılı sesiyle kapı aralanıyor, çıkıyorum. Elimde ayna.

Onbire bir vardı, bahar geldi. Denizden salyangozevi çıkarttık, salyangozevlerinden yeni evler kurduk, içine de küçük bir ayna koyduk. Aynada kendimi gördüm, dudaklarımın kıyısından incecik kan süzülüyordu. Yüzüm ikiye bölünmüş gibiydi. Parmaklarım kararmıştı, ayaklarımı göremedim, ipek saçlarım kısacıktı. Başımı çevirdim, saati sordun, onbir yerinde yoktu... e

nazlı kuş / şiir

F. Kadri GÜL

Uçarı duygular
alımlı bakışlar hey
kural tanımayan
özgür düşünce..

Günübirlik yaşantılardan
ince ince damıttığım
kof sözcüklerden sıyrılıp
kendi sesini bulan

Tutuklanamayan sevi
uçsuz bucaksız
göklere savurduğum
nazlı kuş: Şiir.

bundan özge

Şahin YILDIRIM

Sorarım
ey yalnızlığın çığlığı
gecelerin üstünü örten ses
ben miyim
bu yumuşak
mavi perdenin altında yüzen
anlamsız
başıboş
yok mu bundan ötesi

bak işte işaret veriyor yıldızlar
birazdan düşer belki bir-ikisi
haydi yüreğim
sevelim
yoktur nasılsa
bundan özgesi...

bize gönderilenler

AYRILIK MEVSİMİDİR KARARLAR ALMALIYIZ, Atila Çınar, Şiirler, FE Yayınları, Ankara, Haziran 1993 (ikinci basım) 80 s.
DUBLİNLİ ŞAİRLER, İbrahim Çongar, Şiirler, AKU Yayınları, Güzelyurt(Kıbrıs) Mart 1993, 61 s.
YÜZÜM YÜREĞİM KAFAMIN İÇİ, İbrahim Çongar, Şiirler, Kuzeysu Yayınları, Samsun 1993, 64 s.
GECEYİ KUŞATIR EL YAZILARI, Nazım Mutlu, Şiirler, Kuzeysu Yayınları, Samsun 1993, 80 s.
KIŞ BAHÇESİ, Pablo Neruda (Türkçesi: Nice Damar), Şiirler, FE Yayınları, Ankara, Mayıs 1993, 64 s.
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1, Nurer Uğurlu, Ders Kitabı, Örgün Yayıncılık, İstanbul, 1993, 250 s.
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 3, Nurer Uğurlu, Ders Kitabı, Örgün Yayıncılık, İstanbul, 1993, 232 s.
TİREBOLU TARİHİ, Prof. Dr. Faruk Sümer, Tirebolu Kültür ve Yardımlaşma Derneği, İnceleme, İstanbul, 1992, 225 s.
ÖYKÜLER, Feyza Hepçilingirler, öyküler, Cem Yayınevi, istanbul, Mayıs 1993, 406 s.
YAĞMURU YIKADILAR, Mithat Yaban, Şiirler, Kerem Yayınları, Ankara, Nisan 1993, 80 s.
AYDINLANMA YOLUNDA EĞİTİM EMEKÇİSİ FERİT OĞUZ BAYIR, Mehmet Başaran, Biyografi, Kartal Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1993, 187 s.
SIMSICAK DOSTLUĞUNDA ÖLÜMÜN, Şinasi Özdenoğlu, Şiirler, Gece Yayınları, Ankara, 1983, 111 s.
ÇUKURDAKİ KENT VE OVA, Çetin Yiğenoğlu, Röportajlar, Universal Yayınları, Niğde, Haziran 1993, 321 s.
BİR YÜREKTEN BİR YAŞAMDAN, Şükran Kurdakul, Şiirler, Cem Yayınları, İstanbul, Nisan 1993, 256 s.
TEK AYAK ÇİÇEK, Hasan Şişli, Şiirler, Broy Yayınları, İstanbul, 1993, 64 s.
YERLİ KÜLTÜR YAZILARI, Fikret Karadeniz, Araştırma-İnceleme, Samsun Sanat Yayınları, Samsun, 1993, 144 s.
KELOĞLAN'IN RÜYASI, Yücel Feyzioğlu, Masallar, Ortadoğu Yayınları, Almanya, 1984, 47 s.
ZURNANIN SON DELİĞİ, Fatma Gürel, Hikayeler, Kendi Yayını, İstanbul, 1975, 127 s.
AYKIRI YAŞAMAK, Şükrü Erbaş, Toplu şiirler, FE Yayınları, Ankara, Mayıs 1993, 143 s.
ADANMIŞ TÜRKÜLERİM, Bilal Kayabay, Şiirler, Kendi Yayını, Ankara, 1993, 47 s.
İSTANBUL'DA SON SEDEFKÂR, Hüseyin Avni Cinozoğlu, Şiirler, Kerem Yayınları, Ankara, Haziran 1993, 94 s.
LITTERA - EDEBİYAT YAZILARI, Haz.: Cengiz Ertem, Karşı Yayınlar, Ankara, 1992, 384 s.
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2. DÖNEM, Özgen Seçkin, Nuri Aksakal, Ders kitabı, Emek Yayınları, Ankara, 416 s.
KÜRECİK - H. Nedim Şahhüseyinoğlu, Sanat Yapım Yayıncılık, Araştırma, Ankara, Mart 1993, 168 s.
BÜTÜN ÖYKÜLER, Samim Kocagöz, Cem Yayınevi, Öyküler, İstanbul, Mayıs 1993, 390 s.
YAŞAR KEMAL GÜNLERİ, Edebiyatçılar Derneği, Derleme - Seçki, Ankara, Mayıs 1993, 109 s.
ŞAİRLERDEN İZLER, Mehmet Aydın, İnceleme - Eleştiri, Repta Yayınları, Bursa, Şubat 1993, 119 s.
ÖYLE BİR AŞK, Yusuf Ziya Bahadınlı, Anı, Sarmal Yayınevi, İstanbul, Mart 1993, 160 s.
BİLGE ZAKKUM, İhsan Üren, Şiirler, Biçem Yayınları, Bursa, Mayıs 1992, 48 s.
KÖYÜN GÜCÜ, Ferit Oğuz Bayır, Anı, Kendi Yayını, Ankara, 1971, 320 s.
ŞİİRİMİZDE ÖĞRETMEN, (Cilt 1, 2, 3, 4) Der.: İsmail Yılmaz, Derleme, Sunucu Yayınları, 1. cilt 150 s, 2. cilt 106 s, 3. cilt 152 s, 4. cilt 174 s.
SELAM ATEŞLERİ, Osman Şahin, Öyküler, Cem Yayınevi, İstanbul, 1993, 109 s.
GÜLERİMİZ, Yağmur Atsız, Şiirler, FE Yayınları, Ankara, Nisan 1993, 96 s.
BİZ ÖLMEYİZ, Doğan Öz, Şiirler (Genişletilmiş 2. baskı) FE Yayınları, Ankara, Nisan 1993, 95 s.
DÜNYAM İĞNE UCU, Doğan Soydan, Öyküler, Damar Yayınları, Ankara, Mart 1993, 112 s.
ELMACIK KUŞU, Ali Hüsrevoğlu, Şiirler, Kendi Yayını, Eylül 1992, 63 s.
7. KİTAP MÜZAYEDESİ, Alaaddin Eser, (Kitap tanıtımları: Erol Özbilgen), Araştırma, İstanbul, Nisan 1993, büyük boy 136 s.
KADINLAR GECELERİ SEVER / GECELERİ GÜZEL BAKARLAR, Nurullah Can, Şiirler, Kendi Yayını, İstanbul, Mart 1993, 32 s.
ÜRETİMDE SEVDA, Ruşen Hakkı, Şiirler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Haziran 1993, 64 s.
AYDINLIĞA YÜRÜYENLER, Nadir Gezer, Roman, Başak Yayınları, Ankara, Mart 1993, 344 s.
ÖLÜM SESSİZLİĞİ BOZDU, Hüseyin Günlü, Öyküler, Ozan Yayınları, İzmir, Mayıs 1993, 73 s.
SEVGİNİN ATEŞİ YANAR, Yüksel Akyüz, Şiirler, Kendi Yayını, Bursa, Mayıs 1993, 88 s.
GENÇKALBİ, Ülkü Soylu, Şiirler, Kendi Yayını, Trabzon, 1993, 48 s.
ÇANAKKALE KAHRAMANI KOCA SEYİT, Ali Erdin, Biyografi, Kendi Yayını, İstiklal Matbaası, İzmir, 1991, 111 s.
BİR BAŞKADIR İMBAT AKÇAY'DA, Ali Erdin, Şiirler, kendi Yayını, İstiklal Matbaası, İzmir 48 s.
ÖĞRENCİ - OKUL ŞİİRLERİ, Ali Erdin, Şiirler, Kendi Yayını, İstiklal Matbaası, İzmir, 48 s.
HASAT BİTİNCE, Ali Erdin, Öyküler, Kendi Yayını, İstiklal Matbaası, İzmir, 1992, 112 s.
SOSYALİZM GELECEKTİR - GELECEK BUGÜNDEN KAZANILACAKTIR, Sosyalist Birlik Partisi Genel Merkezi Yayınları, 2, Ankara, 32 s.
KOD ADI MANSUR, Hüseyin Yurttaş, Şiirler, Bilgi Yayınevi, Ankara, Şubat 1993, 144 s.
UĞUR MUMCU / ATATÜRKÇÜLÜK, Süreyya Eryaşar, Araştırma, Türk Kütüphanecileri Derneği Yayınları, Araştırma Dizisi: 1, Edirne, Mayıs 1993, 47 s.
DİRENİŞ ŞARKILARI, Mete Alpsar, Şiirler, Öyküşiir Yayınları, Ankara, Mayıs 1993, 62 s.
OSMAN TÜRKAY, Lumea Lui - Songül Atomul, Editura Litera, Bucureşti, 1993, 56 s.
ADANMIŞ TÜRKÜLERİM, Bilal Kayabay, (Uğur Mumcu'nun Anısına) Şiirler, Kendi Yayını, 2. Baskı, Ankara, 47 s.
YENİ RUBALİLER, Recep Bulut, Rubailer, Sam Şiir Yayınları Dizisi, Ankara, 1992, 119 s.
UNUTMA BENİ, Saliha Yadigar, Öyküler, Yazıt Edebiyat Dergisi Yayınları, Ankara, Haziran 1993, 61 s.
NASIL BABA OLDUM?, Muzaffer İzgü, Öyküler, Bilgi Yayınları, Ankara, Temmuz 1993, 203 s.
TÜRK EDEBİYATINDA MAHLASLAR - TAKMA ADLAR - TAPŞIRMALAR VE LAKAPLAR, Mehmet Semih, İnecleme, Anahtar Kitaplar Yayınevi, 1993, 84 s.
ŞİİRE TATİL YOK, İslam Çankaya, Çocuk Şiirleri, Keçiören Belediyesi Yayını, Ankara, Mayıs 1993, 96 s.
AYKIRI SEVDALAR SÖYLENCESİ, Tacim Çiçek, Deneme - Roman Dizisi: 1, Aykırı Sanat Yayınları, Mersin, Temmuz 1993, 93 s.
GÜLYAŞAM, Tacim Çiçek, Şiirler, Aykırı Sanat Yayınları, Mersin, Şubat 1993, 64 s.
ÖĞRETMEN, Tuncer Cücenoğlu, Oyun, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Haziran 1993, 64 s.
SİMAVNALI ŞEYH BEDREDDİN, Orhan Asena, Oyun, Gerçek Sanat Yayınları, 2. Basım, İstanbul, Temmuz 1993, 96 s.
ZAKKUM ÇİÇEKLERİ, Taşlamalar Deyişler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Haziran 1993, 80 s.
CANLI MAYMUN LOKANTASI, Güngör Dilmen, Oyun, Gerçek Sanat Yayınları, 3. Basım, İstanbul, Temmuz 1993, 64 s.
TAMİRCİ, Refik Erduran, Oyun, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Temmuz 93, 96 s.
UZAY ÇOCUKLARI, Fehmi Eruçar, Şiirler, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Temmuz 1993, 64 s.
ZEMHERİ ÖLÜLERİ, Fatih Akman, Şiirler, Yazıt Yayınları, Ankara, Mart 1993, 64 s.
ANKARA'DAN MEKTUPLAR, Satılmış Çağlar, Şiirler, Kendi Yayını, Ankara, 96 s. ●

şükrü gümüş roman ödülü

Genç yaşında yitirdiğimiz, ZAP BOYLARI yapıtıyla Milliyet gazetesi 1974 Roman Yarışmasında, derece sahibi yazar Şükrü Gümüş'ün anısına, ölümünün 10. yıldönümü nedeniyle bir roman ödülü konulmuştur.

Yarışma koşulları:

1- Yarışma herkese açıktır, yaş sınırlaması yoktur.

2- Yarışmacılar; yarışmaya, yayımlanmamış romanlarıyla -kitaplaşmaya hazır dosyalarıyla- katılacaklardır. Yayımlanmış romanlar yarışma dışı tutulacaktır.

3- Yarışmacılar ürünlerinden 6 (altı) sureti aşağıdaki adrese taahhütlü olarak, en geç 1 Haziran 1994 günü postalamış olacaklardır. Ayrıca, ödüle katıldığını belirten bir yazıyla birlikte, 6 adet özgeçmiş ürünlere eklenecektir.

4- Yarışmacılar yapıtlarında gerçek adlarını kullanacaklar, takma ad kullanılmayacaktır.

5- Yarışmada salt birincilik ödülü verilecektir. Birinci gelen yapıt sahibine 4.000.000 TL. (dört milyon lira) ile birlikte, bir plâket verilecek, ayrıca KIYI'nın bir yıllık abonesi yapılacaktır.

6- Ödül sonucu, Şükrü Gümüş'ün ölümünün 10. yıldönümünde (28 Ağustos 1994) açıklanacak, birincilik ödülü, sanatçının anısına düzenlenen bir törende sahibine verilecektir.

7- Yarışmaya gönderilen ürünler geri verilmeyecektir.

8- Ödül seçici kurulu soyad dizinine göre şu adlardan oluşmaktadır:

Talip APAYDIN, Burhan GÜNEL, Muzaffer GÜNDOĞAR, Öner YAĞCI, İrfan YALÇIN.

9- Yarışmaya katılacaklar, ürünlerini şu adrese göndereceklerdir:

Şükrü Gümüş Roman Ödülü
Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi
P. K. 183
61001 - TRABZON
Tel.: 0-462- 326 44 26 Fax: 0-462- 322 29 96

MAVİ NOTA Müzik Dergisi
"NİMET KORAY" İNCELEME - ARAŞTIRMA MÜZİK ÖDÜLÜ YARIŞMA KOŞULLARI

1. Sayın **Selma Kurdakul**'un ve **Müzik Ansiklopedi-si Yayınları**'nın katkılarıyla **"Nimet Koray Müzik Ödülü"** adıyla bir yarışma düzenlenmiştir. Ödül organizasyonunu MAVİ NOTA Müzik Dergisi gerçekleştirecektir.

2. Araştırma / İnceleme dalında düzenlenen yarışmanın konusu şöyledir:

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDEKİ MÜZİK TÜRLERİNİN ULUSAL VE EVRENSEL ÖLÇÜTLER AÇISINDAN DURUMU.

3. Ödül Tutarı:

a) 8.000.000 Lira.

b) Yarışmayı kazanan yapıt, **Müzik Ansiklopedisi Yayınları** tarafından yayımlanacak ve yazarına 5.000.000 liradan az olmamak koşuluyla telif ödenecektir.

4. Yarışmaya gönderilecek araştırma / inceleme çalışmaları, bir bölümüyle ya da tümüyle daha önce yayınlanmış olmayacaktır.

5. Yarışma, amatör ve profesyonel bütün yazarlara açıktır.

6. Yarışmaya katılacak yapıt, en az 40, en çok 80 daktilo sayfası olacak, temiz fotokopiyle çoğaltılarak 5 suret halinde gönderilecektir.

7. Yarışmaya katılanlar, kısa özgeçmişini, ad ve adresini, telefon numarasını bir fotoğrafla birlikte, yapıtına ekleyecek-lerdir.

8. Yapıtlar, APS, kargo, ya da taahhütlü olarak aşağıdaki adrese gönderilecektir:

Müfit Semih Baylan MAVİ NOTA Müzik Dergisi, P.K. 205, 61004 - Trabzon.

9. Yarışmanın "Seçiciler Kurulu", aşağıdaki adlardan oluşmaktadır:

Ertuğrul BAYRAKTAR, Koral ÇALGAN, Necati GEDİKLİ, Suna KAN, Ersin ONAY, Teoman ÖNALDI, Leyla PAMİR, Muammer SUN, Ali UÇAN, İlhan USMANBAŞ, Faruk YENER.

10. Son katılma tarihi 15 Mart 1994'dür.

11. Yarışmanın sonucu 28 Nisan 1994 günü açıklanacak, ödül töreni 16 Mayıs 1994 günü yapılacaktır.

kültür - sanat olayları / haberler
Derleyen: **M. Reşat SÜMERKAN**

SERGİ

- Ekim ayının son günlerinde açılan bazı sergiler kasım ayında da sanatseverler tarafından izlendi. Bunlardan biri 25 ekimde **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'nde açılan, **Dilaver Karabina**'nın **"III. Kişisel Doğal Ağaç Formları Heykel sergisi"** idi. sergi 12 kasımda sona erdi.
- 25 ekimde açılan bir başka sergi de **Karadeniz** gazetesinin düzenlediği **"Taka 1. Ulusal Karikatür Yarışması Sergisi"** oldu. 6 kasım gününe kadar açık kalan sergi, **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'ndeydi.
- **Trabzon**'da sanatseverler 25 ve 26 ekim günleri yoğun sergi açılışlarına tanık oldular. 26 ekim günü açılan sergilerden biri, sanatçı **Mustafa Beşgen**'in **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'ndeki resim sergisiydi.
- Aynı gün **Akbank Sanat Galerisi**'nde **Hüseyin Savran**'ın resim sergisi izleyicilerine sunulmaya başladı.
- 15 kasım günü **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'nde **Mavi Nota Müzik Dergisi**'nin sunduğu **"Müzik"** sergisi açıldı.
- 24 kasım günü de **Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'nde **Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü** öğretim elemanları resim sergisi açılışı yapıldı. Sergiye **mustafa Beşgen, Haydar Durmuş, Ceyhan Murathanoğlu, Selçuk Dumanoğlu, Fatma Ertuğrul** yapıtlarıyla katıldılar.
- **Trabzon Fotoğraf Sanatçıları Derneği** (FOTO FORUM) 8. toplu sergisini 26 kasım günü **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'nde açtı. Sergiye yapıtlarıyla şu fotoğrafçılar katıldılar: **Remzi Atay, Zafer Baki, Suat Boynukalın, Osman Zeki Demirkale, Recep Ergenç, Şekip İskender, Mehmet Kapukaya, Nur Koç, Şirin Kurbetci, M. Sinan Kurbetci, Saffet E. Lüleci, Hayati Olgun, Vedat Osmanoğlu, Hasan Peçal, Fazıl Saraç, Dursunali Sarıkoç, Türkün Sümerkan, Mustafa Reşat Sümerkan, Hediye Uzun, Ali Van, Mustafa Zengin.**

TİYATRO

- **Trabzon Devlet Tiyatrosu** kasım ayında üç ayrı oyunla tiyatroseverlere perdelerini açtı. Bunlardan **Vasıf Öngören**'in yazıp **Çetin İpekkaya**'nın yönettiği **"Asiye Nasıl Kurtulur?"** 4 - 14 kasım günleri arasında; **Sean O'casey**'in yazıp **Kartal Tibet**'in yönettiği **"Silahşörün Gölgesi"** 18 - 28 kasım günlerinde **Büyük Sahne**'de sergilendi.

Hüseyin Kazaz Oda Tiyatrosu'nda ise **Aziz Nesin**'in **"Hadi Öldürse:ıe Canikom"** oyunu kasım ayı boyunca salı, çarşamba günleri sahnelendi. Oyunu **Rüçhan Gürel** yönetiyordu.

- 31 ekim günü, **Kocaeli Bölge Tiyatrosu, Eğitim - İş Sendikası**'nın davetlisi olarak **Trabzon**'daydı. Konuk topluluk **Ferhan Şensoy**'un **"Kahraman Bakkal Süpermarkete Karşı"** oyununu **Burhan Akşin** yönetiminde **Atapark Büyük Sahne**'de sundu.

DİA GÖSTERİSİ

- **Trabzon Fotoğraf Sanatçıları Derneği** (FOTO FORUM)'un kasım ayı etkinlikleri arasında 2 dia gösterisi de vardı. **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'ndeki gösterilerinin ilki 13 kasım günü **Antalya Fotoğraf Amatörleri Derneği** (ANFAD) gösterisi; ikincisi de FOTO FORUM üyesi **Zafer Baki**'nin 20 kasım günü gerçekleştirdiği dia gösterisi idi.

ANMA

- **Trabzon Gazeteciler Cemiyeti**'nin düzenlediği **"Trabzon'un Yetiştirdiği Değerlere Saygı"** günleri çerçevesinde 28 ekimde **Sabahat Ülker**, 11 kasımda **Hasan İzzettin Dinamo** ve 23 kasım günü de ressam **Temel Zihni** yaşantıları, hizmetlerive eserleriyle tanıtıldılar.